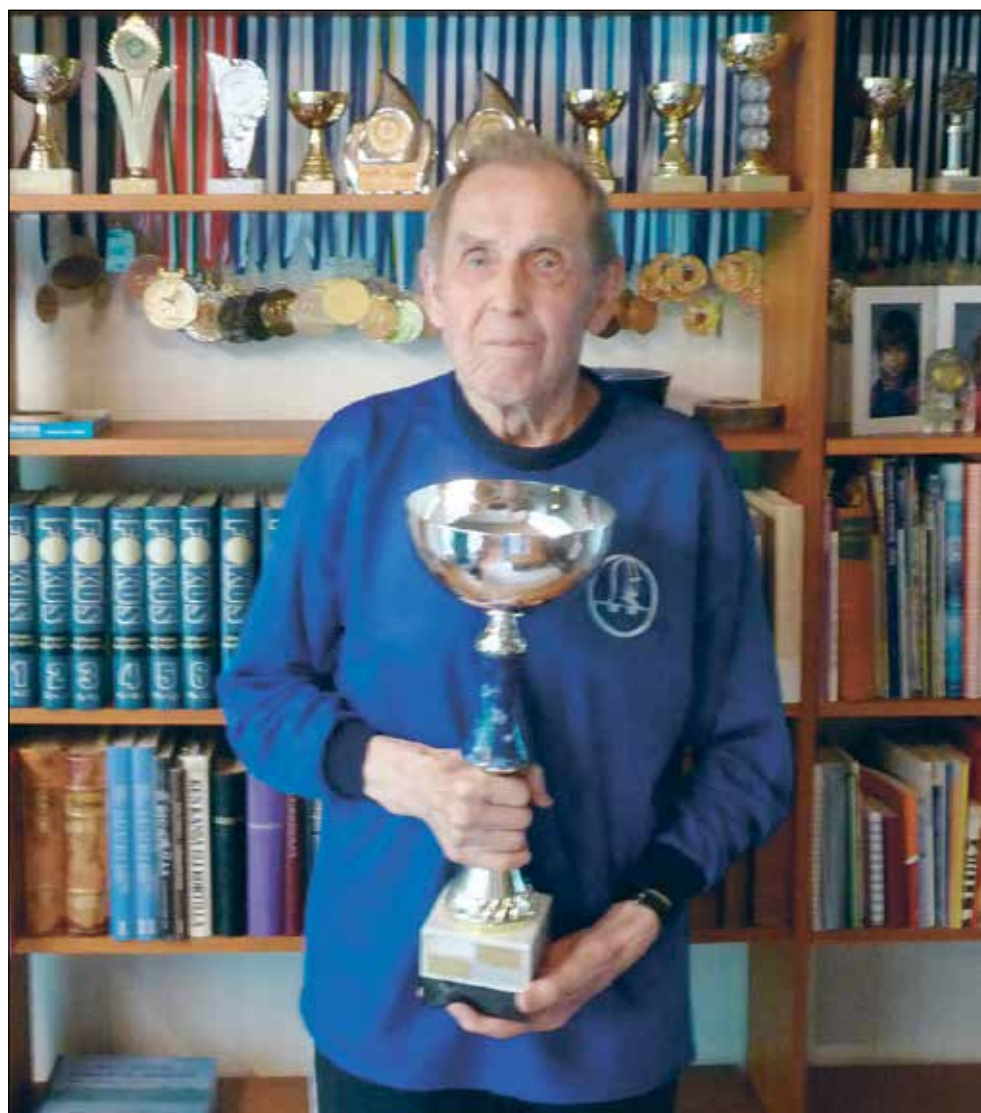

SOTAVETERAANI KRIGSVETERANEN

N:o 4/2015 ■ Tarkastettu levikki 46 239 ■ Syyskuun 16. päivänä 2015

Tamperelainen sotaveteraani Aatos Sainio (90) on kolmiloikan maailmanmestari. Hän paransi Kangasalla pidetyissä kisoissa nimissään ollutta ennätystä. Nyt 90-95-vuotiaiden ME on 7,10 metriä (s. 13).

Haastattelussa Olli Vuorio Helsingistä sivut 10-11

Kuka oli Ivan Utkin? sivu 12

Gunnar Brandt - sotaveteraani ja rauhanturvaaja sivut 14-15

Helsingin seudun piiri 50 vuotta sivut 16-18

Etelä-Pohjanmaan piiri 50 vuotta sivu 19

Sotainvalideilla viimeinen iso juhla sivut 20-21

Kurikan maanpuolustuspäivä oli menestys sivu 26

Pääministeri Linkomies tuomiolla sivu 26

Piiri järjesti vuodesta 1970 aina 2000-luvun alkuun ns. Linnanmäkipäivän. Tilaisuus oli oiva tapa parantaa piirin taloutta. Veteraaneille päivä antoi virkistysnäkökulmaa lisäksi tietoa ajankohtaisista asioista. Muut kuulijat saivat veteraani- ja perinnetietoutta. Helsingin Sotaveteraanipiirin juhlasta lisää s. 16-18.

Sotaveteraaniihdistykset muodostavat Sotaveteraanipiirin. Sotaveteraaniihdistysten lippurivistö toivotti vieraat tervetulleeksi Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin 50-vuotisjuhlaan. Lue lisää juhlasta s. 19.

Helsingissä 16. syyskuuta 2015

Rintamaveteraaniasiain neuvottelukuntaa tarvitaan edelleen

Valtioneuvoston päätöksellä 22. päivänä elokuuta 1979 perustettiin sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen rintamaveteraani-asiain neuvottelukunta (RINE). Neuvottelukunnan tehtäviksi määrättiin esitysten ja aloitteiden teko rintamaveteraanien elinolosuhteiden ja yleisen toimeentuloturvan, erityisesti sosiaaliturvan, terveydenhoidon, sairaanhoidon ja kuntoutuksen sekä asuntopolitojen kehittämiseksi. Neuvottelukunta tuli toimimaan yhdyssiteenä ja neuvottelevana elimenä viranomaisten ja rintamaveteraanien hyväksi toimivien järjestöjen välillä. Sen tuli antaa lausuntoja tehtäviinsä kuuluvista asioista ja suorittaa muutkin valtioneuvoston tai ministeriön sille antamat tehtävät. Edustuksellisuus määritettiin siten, että puheenjohtajan ja kolmen muun jäsenen tulee edustaa sosiaali- ja terveydenhuollon viranomaisia, viiden eri yhteiskuntapiirejä, kolmen rintamaveteraaneja ja yhden jäsenen sotainvalidien järjestöjä. Neuvottelukunnalla on mahdollisuus asettaa keskuudestaan asioiden valmistelua varten jaostoja, joihin voi kuulua myös neuvottelukunnan ulkopuolisia jäseniä.

RINE on yli kolmen vuosikymmenen ajan toiminut tarkoituksenmukaisena keskustelufoorumina, jonka kokouksissa on tarjoutunut mahdollisuus tuoda käsittelyyn rintamaveteraanien kannalta keskeisiksi koettuja kysymyksiä ja ehdotuksia. Perustamisajankohdan tilanne ja olosuhteet eroavat suuresti tämän päivän tilanteesta. Veteraanien kokonaismäärä on nyt merkittävästi pienempi ja vähenee tulevina vuosina entisestään. Voisi olettaa, että määrällinen väheneminen olisi edesauttanut neuvottelukunnan nimissä tehtyjen esitysten eteenpäin vientiä aina eduskunnan budjettipäätöksiin asti, mutta tässä veteraanijärjestöt ovat joutuneet vuo-

si toisensa jälkeen pettymään. On jouduttu havaitsemaan, että ainoa tie sotaveteraanien tukien parantamiseen on ollut vaikuttaminen suoraan eduskuntaan, kansanedustajiin ja muihin päättäjiin. Ehkä voidaankin nyt oikeutetusti kysyä, tarvitaanko RINEn kaltaista neuvottelukuntaa edelleen.

Sotaveteraanien tukemisen kannalta haasteelliset ajankaksot ovat edessä. Olemme tilanteessa, jossa kuntoutuksen oikeutetuista vain vähän yli 60 % sai vuonna 2014 mahdollisuuden tähän. Kotiin vietävien palvelujen ongelmana ovat riittämättömät määrärahat ja kaavoihin kangistuneet menettelytavat. On vihdoin päästävää eroon yhtenä vakavana esteenä koetusta vaivalloisesta hakemisesta ja anomisesta. Kuntoutuksen ja palveluiden saaminen on varmistettava henkilökohtaisella yhteydenpidolla ja palvelutarpeen arvioinnilla ja riittävillä määrärahoilla. Veteraanien toimintakyky voidaan ylläpitää tarpeeseen perustuvalla suunnitelmallisella kuntoutuksella sekä vahvistamalla kotona selviytymistä riittävillä kotipalveluilla.

Kun RINE valtioneuvoston päätöksellä asetettiin 36 vuotta sitten, sen tehtävänä oli esitysten ja aloitteiden tekeminen rintamaveteraanien elinolosuhteiden ja toimeentuloturvan kehittämiseksi. Nyt näinä niukkenvien määrärahojen aikoina RINEn tulisi ottaa tehtävänsä mukainen itsenäisen vaikuttajan asema ja viedä yhteisesti hyväksytyjä esityksiä jätävästi ja ennakkoluulottomasti eteenpäin. On viimeinen hetki muuntaa juhlapuheiden korulauseet käytännön teoiksi sotaveteraanien, heidän puolisoitten ja leskiensä hyväksi. On loppukirin aika.

Finn-Göran Wennström

Ei lupauksia eikä etenemistä

Keväällä aloittaneen hallituksen kärkihankkeissa luvataan panostusta myös veteraaneihin, mutta tietoa siitä, miten se kohdennetaan, ei ole olemassa. Kokonaisuudessaan veteraanit ovat osallistuneet valtion säästötalkoisiin joka vuosi ainakin 18 vuoden ajan. Korkeimmillaan valtion satsaus veteraaneihin oli vuonna 1997, noin 532 milj. euroa. Valtion menot pienenevät vuodesta 2014 tähän vuoteen 8 % eli yli 23 milj. euroa. Veteraanijärjestöjen maltillisten esitysten toteuttaminen olisi korjannut veteraanien tilannetta merkittävästi.

Ensi vuosi näyttää samalta. Valtiovarainministeriön talousarvioesityksessä määrärahat vähenevät viime vuosien tapaan ja lisäksi ollaan tiedotushiljaisuudessa. Eduskunta tosin on viime vuosina tehnyt pienen korjauksen määrärahoihin.

Sotiemme veteraaneja on keskuudessamme vielä lähes 24 000. Korkeasta iästään huolimatta veteraanit haluavat edelleen asua kotonaan. Toimintakyvyn heikkeneminen on suurin kotona selviytymistä heikentävä tekijä. Veteraanin kotona selviytymistä voidaan tukea kuntoutuksella ja palveluilla.

Sodissa haavoittumattomille rintamaveteraaneille pitää turvata kunnalliset avopalvelut (ateria-, kuljetus-, siivous-, vaatehuolto-, kylvetys-, ja muut kodinhoito-

palvelut) valtion varoilla, jolloin päästäisiin eroon veteraanien eriarvoisesta kohtelusta eri kuntien välillä.

Vuoden 2017 alussa palveluita tarvitsevien rintamaveteraanien määrä Suomessa on 10 000. Esitetyn palvelupaketin hinta on noin 8 000 euroa/veteraani. Mikäli kaikki etuuteen oikeutetut käyttäisivät täysimääräisesti palveluja, siihen tarvittaisiin noin 90 milj. euroa. Perustellusti voidaan arvioida, että noin puolet etuuteen oikeutetuista käyttäisi palveluja täysimääräisesti. Kunnat järjestävät jo osittain näitä palveluja, mikä pienentää lisävarojen tarvetta.

Palveluihin oikeutettujen veteraanien määrä pienenee nopeasti. Kahdessa vuodessa veteraanien määrä vähenee 40 %. Itsenäisyyden juhlavuosi 2017 alkaa käytännössä olla viimeinen mahdollisuus veteraanihuollon laadulliseen kohentamiseen.

Esityksen takana ovat Suomen Sotaveteraaniliitto ja Rintamaveteraaniliitto. Ehdotus on ollut myös Suomen Veteraaniliittojen valtuuskunnan työvaliokunnassa, jossa se sai myös Sotainvalidien Veljesliiton tuen. Esitys on sivulla 7.

Markku Seppä

Millaisen Sotaveteraani-lehden sinä haluaisit?

Osallistu Sotaveteraani-lehden lukijatutkimukseen ja voita lahjakortti kylpylään sekä kirjapalkintoja. Millaista Sotaveteraani-lehteä Sinä haluaisit lukea? Kerro se meille, niin saat entistäkin laadukkaamman lehden.

Vastata voit kahdella tavalla:

internetissä osoitteessa www.mediatum.fi/sotaveteraani

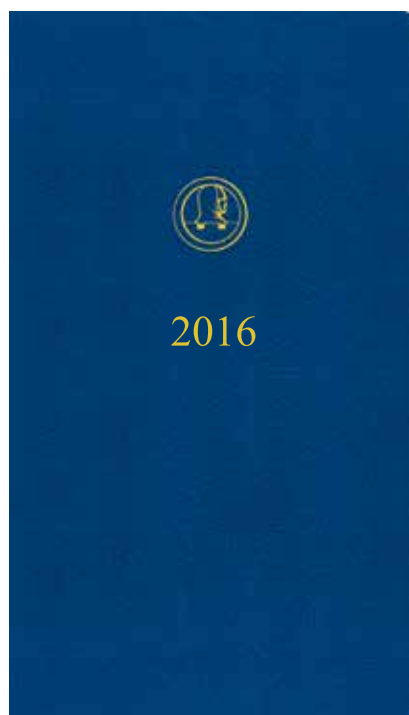
Perinteisellä paperilomakkeella.

Pyydä tutkimuslomake Sotaveteraaniliiton toimistosta, puhelin: (09) 612 6200, PL 600, 00521 Helsinki, sähköposti: riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi

Pyydämme vastaustasi mahdollisimman pian, viimeistään 2.10. mennessä.

Kiitos, että olet kanssamme kehittämässä Sotaveteraani-lehteä!

Sotaveteraanikalenteri vuodelle 2016

Perinteinen taskukalenteri ilmestyy syyskuussa 37. kerran. Kalenterissa on tututtuun tapaan tietoa mm. veteraanietuuksista ja liiton toiminnasta. Liiton ja sotaveteraanipiirien, piireissä toimivien sosiaalineuvojien, Sotaveteraanien tuki- ja perinnesäätiön sekä luottamus- ja toimihenkilöiden yhteystiedot sisältyvät järjestöjaksoon. Kalenterista löytyvät tiedot myös sotaveteraanien valtakunnallisista tapahtumista.

Kalenteri on erinomainen tietopaketti veteraaneille ja heidän omaisilleen sekä hieno lahja yhteistyökumppaneille ja sotaveteraanityön tukijoille.

Kalenterin hinta on kuusi euroa. Kalenteria voi ostaa tai tilata liiton myyntitoimistosta, PL 600, 00521 Helsinki, puh. (09) 6126 2016, sähköposti: marja.riukka@sotaveteraaniliitto.fi Myös useimmat sotaveteraanityöyhteyshenkilöt hoitavat kalenterimyyntiä.

— Kolumni —

Vielä Suomen herroista

Suomen talouselämän johtajissa on tapahtunut viimeisen kymmenen vuoden aikana merkillinen kehitys, ja samaan aikaan Suomen talous on syöksynyt pahimpaan lamaan ehkä koko itsenäisyytemme aikana. Näyttää siltä, että Nokian johtajien valtavat optiot ja palkkiot kiihdyttivät Suomen herroissa halun, joka ei tyydyt edes loputtomalla omien etujen metsästämisellä. Monilta näyttää unohtuneen pääasia: sen työn tekeminen, josta palkan nostaa.

Muutama päivä sitten huomasin lehdessä entisen valtiovarainministerin Iiro Viinasen haastattelun; hän ihmetteli, ettei Suomessa enää osata tehdä sellaisia tavaroita, joita ulkomailla haluttaisiin, ja paheksui sitä, että yhtiöt ottavat vastaan satoja miljoonia euroja kehitysrahoja valtiolta, mutta jakavat ne rahat johtajien ylisuuriin palkkioihin, kannustusrahoihin ja kultaisiin kädenpuristuksiin ja isoihin osinkoihin omistajille. Kehitysrahat oli tarkoitettu tuotteiden kehittämiseen eikä johtajien taskuun, ministeri Viinanen muisteli.

Jos uusia, kiinnostavia tuotteita ei pystytä kehittämään, turha on puhua työajan pidentämisestä ja eläkeiän nostamisesta; vanhan tahkon pyörittäminen ei taloudellista tilannetta auta, vaikka sitä pyöritettäisiin yötä päivää, kun samaan aikaan ainoa kehitys tapahtuu johtajien palkkoissa ja etuuksissa.

Uusi ydinvoimala on hyvä esimerkki siitä, että teollisuusmiesten ja poliitikkojen ajattelu on jäänyt viime vuosituhanneille. Kun muualla maailmassa ydinvoimaloita suljetaan ja niitä korvataan uusiutuvaa energiaa käyttävillä voimaloilla, meillä ollaan rakentamassa kahta uutta ydinvoimalaitosta, joista Olkiluodon rakentaminen jatkuu pian kymmenen vuotta myöhässä ja Pyhäjoen voimalaa rakennetaan, vaikka siihen ei ole edes lupaa. Ja samaan aikaan kaikkien asiantuntijoiden mukaan näiden ydinvoimaloiden tuotanto tulee olemaan kannattamatonta, niiden saasteettomuus on pelkkää

sanahelinää eivätkä ne tee meidän sähkön-tarvettamme riippumattomaksi ulkomaista: jokainen uraanigramma tulee ulkomailta ja tekee laitokset tuonnista riippuvaisiksi. Luinjostakin, että tällä hetkellä uusia ydinvoimaloita rakennetaan vain valtioissa, joissa demokratia ei toimi.

Pääministeri Sipilä ja muutkin ministrit ovat iloinneet, että Pyhäjoen ydinvoimala on tärkeä siksi, että vihdoinkin saadaan maahan investointeja. Kun samaan aikaan asiantuntijat kertovat, että tämä ydinvoimala on kannattamaton, ei voi kuin ihmetellä, miksi ministrit iloitsevat noin valtavan kannattamattoman investoinnin käynnistämisestä. Sopii myös kysyä, kuka tämän kannattamattoman investoinnin maksaa? Sen maksamme varmasti me sähkön käyttäjät. Nekin miljardit olisi kannattanut suunnata johonkin kannattavaan investointiin, mutta niitten kehitysrahat ovat valuneet johtajien taskuihin.

Viime aikoina on saanut lukea merkittäviä uutisia. Monet, jotka ovat kahmineet itselleen valtavan eläkkeen ja omaisuuden, ovat luikkineet Portugaliin, jossa yksityisistä eläkkeistä ei tarvitse lainkaan maksaa veroa. He ovat vaihtaneet rahasta Suomen Portugaliin hoettuaan ensin vuosikausia, kuinka tärkeää meidän kaikkien on puhaltava yhteiseen hiileen, kertoneet, mitä isänmaan etu vaatii ja mitä tosi suomalaisuus on. Kaikki se on tosipaikan tullen kuitenkin osoittautunut keveämmäksi kuin ne rahat, jotka heille jäävät, kun ylisuuresta eläkkeestä ei veroja tarvitse maksaa.

Suomen talouden ja nykyisen laman korjaamisen kannalta muutaman eläkkeen verotuksella ei tietenkään ole mitään ratkaisevaa merkitystä; ehkä niillä kuitenkin muuttaman sadan vanhuksen hoito voitaisiin pitää arvokkaalla tasolla ja muutamalle tuhannelle koululaiselle kirjat kustantaa.

Antti Tuuri

Kirjailija Antti Tuuri toimii Sotaveteraani-lehden kolumnistina.

Katto korkealla ja seinät leveällä veteraanityössä

Olli Kleemola toimii Sotaveteraani-lehden kolumnistina.

Viime viikkojen media-kenttää Suomessa on hallinnut yksi aihe ylitse muiden. Perussuomalaisten kansanedustaja Olli Immonen otti sotaan termein kantaa monikulttuurisuuden vastustamiseen maassamme. Perinteisten joukkotiedotusvälineiden haastattelussa viestinnän ja politiikan asiantuntijoita tavalliset kansalaiset lausuvat mielipiteensä sosiaalisissa medioissa, facebookissa ja twitterissä. Kuka puolesta, kuka vastaan. Veteraanitkin on yritetty vetää mukaan, lähinnä heittopussin roolissa: sivusta on tiedetty, etteivät veteraanit taistelleet monimuotoisen Suomen, vaan yhdenlaisen suomalaisen kulttuurin puolesta.

Keskustelua seurattessani mietin, miten jo edesmennyt isoisäni, molempien sotien veteraani, tähän kaikkeen suhtautuisi. Mitä sanoisi mies, joka menetti useita aseveljiään sodan tapahtumissa? Piittäisiko siitä, minkä värinen on vastaantulevan iho tai siitä, juhliiko tuo laskiaista vai ramadania? Minun on vaikea uskoa, että vuosia eturintamassa taistelleet, oikeasti kovia kokeneet, olisivat ensimmäisinä kieltämässä sodan jaloista pakenevien pääsyn turvaan – vaikka sitten tänne Suomeen.

Eri kulttuurien rauhaomainen yhdessäelö ja -olo toisiaan kunnioittaen ilman kahnauksia on varmasti haasteellista, muttei liene mahdotonta. Avain menestykseen on tehokas integraatio suomalaiseen yhteiskuntaan, sen kielen ja kulttuurin syvälinen opiskelu. Tähän yhteyteen kuuluu isänmaatamme puolustaneiden mies-

ten ja naisten perinnön vaaliminen ja välittäminen nuoremmille sukupolville – ihan kaiken värillisille ja kokoisille. On upeaa kuulla maahanmuuttajataustaisten nuorten laulavan joulukuun kuudentena sydämensä pohjasta Maamme-laulua. Pako sodan jaloista on opettanut arvostamaan Suomen itsenäisyyttä ja mahdollisuutta elää rauhan tilassa. Monia maahanmuuttajien kulttuureja yhdistää myös aito kunnioitus vanhempia ihmisiä kohtaan. Tulokkaat kuuntelevatkin mielellään ja kiinnostuneina veteraanien kertomuksia kokemuksistaan.

Immosen kirjoitusten herättämä voimakas vastustus aina presidentti- ja pääministeritasoa myöten osoittaa, että monimuotoinen Suomi on tosiasia, eikä menneeseen yhtenäiskulttuuriin, sikäli kuin sellaista koskaan on ollut olemassa, ole enää paluuta. Maailma muuttuu ja Suomi sen mukana. Päänpensaaseen laittaminen ei muuta tosiasioita. Tämä kannattaa huomioda, kun siirrämme veteraanien arvokasta perintöä eteenpäin.

Kun veteraanityössä pidetään vanhan sanonnan mukaan katto korkealla ja seinät leveällä, niin samalla, kun pidämme perinnön elävänä, me teemme merkittävää työtä suomalaisen integraation hyväksi!

Olli Kleemola

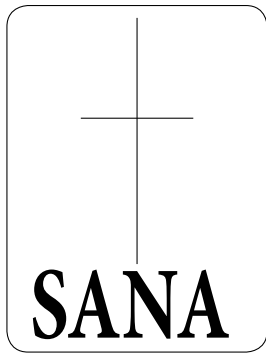
VTM Olli Kleemola (s. 1987) on sotahistorian tutkija ja tietokirjailija. Hän valmistelee väitöskirjaansa Turun yliopiston poliittisen historian oppiaineesta.

Käy katsomassa Sotaveteraaniliiton internet-sivut ja facebook.

www.sotaveteraaniliitto.fi

<https://www.facebook.com/sotaveteraaniliitto>

”Jokainen, joka kuulee nämä sanani ja tekee niiden mukaan, on kuin järkävä mies, joka rakensi talonsa kalliolle. Alkoi sataa, tulvavesi virtasi ja myrskytuuli pieksi taloa, mutta se ei sortunut, sillä se oli rakennettu kallioperustalle. Jokainen, joka kuulee nämä sanani, mutta ei tee niiden mukaan, on kuin tyhmä mies, joka rakensi talonsa hiekalle. Alkoi sataa, tulvavesi virtasi ja myrskytuuli pieksi taloa, ja se sortui, maan tasalle saakka.” (Matt. 7:24-27)

Talo tarvitsee vahvan perustuksen. Näin on konkreettisten talonrakennusten kohdalla, mutta tämä pätee myös kuvaannollisessa mielessä yhteiskuntaamme ja sen eri laitoksiin. Jotta yhteiskuntamme olisi turvallinen ja siinä olisi hyvä elää, tulee kansalaisia kohdella oikeudenmukaisesti. Niillä, jotka eri syistä tarvitsevat ylimääräistä tukea, tulee olla oikeus siihen. Yhteiskunnan vahva perusta ankkuroituu siihen, että ihmisarvoa kunnioitetaan ja siihen, että ihmiset voivat luottaa viranomaisten kohtelevan kaikkia asianmukaisesti, kunnioittavasti ja tasavertaisesti.

Olemme Suomessa etuoikeutettuja, olemme saaneet asua yhteiskunnassa, jossa enimmäkseen asiat toimivat hyvin. Tosin meilläkin löytyy yksilöitä, jotka putoavat sosiaalisen suojaverkon silmukoiden läpi, mutta kokonaisuutta ajatellen on pystytty turvaamaan hyvinvointi ja henkilökohtainen vapaus. Kaikesta tästä saamme kiittää Jumalaa, samalla kuin myös kiitämme niitä sukupolvia jotka ovat rakentaneet yhteiskuntamme ja säilyttäneet sen vapauden. Sillä aikaa kun vanhemmat sukupolvet ansaitusti nyt nauttivat eläkeajastaan elämän työpanoksen jälkeen, me nuoremmat olemme kutsutut viemään hyvän ja turvallisen yhteiskunnan edistämistä eteenpäin.

Vahvan perustan tarve pätee myös meidän elämäämme. Tietty epävarmuus leimaa ihmiselämää. Tiedämmehän niin vähän tulevaisuudesta. Sen me tiedämme, että meidän pitää olla valmiita, kun se hetki koittaa, jättämään kaiken.

Monet tahtovat sulkea silmänsä tältä epävarmalta tulevaisuuden näkymältä. Emme tahdo kovin kernaasti ajatella, mitä kaikkea voisi tapahtua, vaan yritämme elää tätä nykyä aivan kuin huomispäivää ei olisikaan. Tai sitten koetamme turvautua terveyteemme, ammattitaitoomme tai aineelliseen omaisuuteemme.

Mutta omaisuus, terveys ja yhteiskunnallinen asema muodostavat hauraan elämänperustan, jolle rakentaa. Kun meitä kohtaavat elämän kriisit ja tulevaisuuden epävarmuus, tarvitsemme vahvempaa perustaa, jolle rakentaa luottamuksemme: Jumalan lupausta olla meidän kanssamme, mitä ikinä tapahtuneekin. Sitä perustaa Jeesus tarkoittaakin vertauksessaan talon rakentamisesta, ja Jeesuksen tapaan saamme hänen lupaustaan mielessämme pitäen jättää itsemme kokonaan Jumalan käsiin: ”Isä, sinun käsiisi minä uskon henkeni.”

Sitä rukousta pitemmälle meidän ei ihmisinä ja kristittyinä tarvitse emmekä voikaan yltää. Mutta noista Jeesuksen sanoista löytyvät turvallisuuden lähde ja tulevaisuuden toivo tänään ja kaikkina päivinä.

Björn Vikström
Porvoon piispa

Onnittelemme

Yrjö Yli-Krekola 100 vuotta

Yrjö Yli-Krekola täytti 13. heinäkuuta 100 vuotta Kurikassa. Syntymäpäivää vietettiin seu-

rakuntakeskuksessa seurojen merkeissä.

Hilja ja Yrjö Yli-Krekola ovat olleet naimisissa lähes 70 vuotta. He asustavat omassa taloudestaan.

Yrjö palveli jatkosodassa kurikkalaisessa päämajan alaisessa raskas patteristo 1:ssä. Hän on ainoa kurikkalainen Kurikassa asuva veteraani, joka on elossa tästä joukosta.

Kersantin uroteko Tali-Ihantalassa muistetaan vielä tänäkin päivänä. Tulikomentojen välittäminen siirtomaalohkareen

päältä omille lähes 90:lle tykistön putkelle oli suorituksena uskomaton.

Yli-Krekolan pariskunta on aktiivisesti mukana sotaveteraanien toiminnassa. Yrjölle ja Hiljalle myönnettiin viime veteraanipäivänä Suomen Valkoisen Ruusun I luokan mitalit.

Toivotamme pitkää ikää ja terveyttä reippaalle sankariveteraanille sekä rintamalotalle.

Mikko S Sääntti

Eric Klåvus 100 vuotta

Ylikersantti Eric Klåvusin sadatta syntymäpäivää juhlittiin Tukholman Tumbassa 2. elokuuta. Mies on viimeisiä talvi- ja jatkosodan veteraaneja, sekä ainoa molemmissa sodissa mukana ollut, Ruotsissa elävä veteraani. Kunniavieraina juhlassa olivat Suomen suurlähetystön edustaja Katarina Bäckman ja Suomen Sotaveteraaniliiton Ruotsin piirin puheenjohtaja Jouni Knuuttila.

Klåvusin sijoituspaikka talvisodassa oli Seivästössä Koi-

viston patterissa. Hänen asiantuntemustaan sähkötekniikassa käytettiin magneettisten neuvostomiinoitusten purkutoi-

menpiteissä pitkin rannikkoa. Vuonna 1944 Klåvus oli myös mukana laivaamassa ammus- tarpeita tykistölle pitkin Viipurinlahtea.

Klåvus muutti Ruotsiin vuonna 1947 vaimonsa kanssa ja on toiminut pääasiallisesti elektroniikkateollisuuden palveluksessa.

Teksti: Osmo Vatanen
Kuva: Laura Santala

Juhani Penttilä 80 vuotta

Suomen Sotaveteraaniliiton valtuuston jäsen ja liiton ansiomerkkitoimikunnan puheenjohtaja Juhani Penttilä täytti 80 vuotta 15. syyskuuta Tammelas- sa. Hän on syntynyt Orivedellä ja suorittanut varusmiespalvelunsa 1955-1956. Sotilasarvoltaan hän on reservin kapteeni. Elämäntyönsä Juhani Penttilä on suorittanut kunnalliselämän piirissä. Hänet valittiin vuonna 1967 Tammelan kunnanjohtajaksi hänen toimiessaan samanaikaisesti Tammelan kunnan-

hallituksen puheenjohtajana vuoden 1977 loppuun. Penttilä jäi kunnanjohtajan tehtävästä eläkkeelle vuonna 1996.

Aktiiviuransa aikana Juhani Penttilä on hoitanut monia kunnallisia ja muita luottamustoimia. Sotiemme veteraanit ja työ heidän elinolojensa parantamiseksi on aina ollut tärkeää Juhanille. Hänet valittiin Tammelan Sotaveteraaniyhdistyksen hallitukseen 1997 ja myöhemmin sen pitkäaikaiseksi puheenjohtajaksi. Kanta-Hämeen Sotaveteraanipiirin puheenjoh-

tajana hän toimi 2001-2011 ollen ensimmäinen piirin puheenjohtaja, joka ei itse ole sotaveteraani. Hänen arvomaailmansa ja välitön olemuksensa ovat olleet omiaan edistämään hyvää yhteistyötä. Juhani Penttilä on toiminut Suomen Sotaveteraaniliiton valtuuston jäsenenä useana vuonna ja jatkaa edelleen liiton luottamuselimissä.

Ansoistaan hänelle on myönnetty lukuisia kunnia- ja ansiomerkkejä, mm. SVR R.

Marja Riukka

*Kiitän kaikkia minua merkkipäivänäni
30.6.2015 muistaneita.
Olen suuresti ilahtunut tuesta Heimoveteraanien ja
Suomen-poikien leskien hyväksi.*

Kovin muistitte minua,
ylenmäärin aattelitte.
Siitä kiitokset sanelen
ilon kannan kaunihimman.

Anni Grundström

Seutukunnalliset kirkkopäivät

Keski-Suomi

Laukaa 20.9.2015
Äänekoski 20.9.2015

Kyrkdag 24.9. kl. 12.00 i Vasa

Högmässa i Vörå kyrka
Kranspatrull till Hältegravarna
Lunch på Norrvalla

Kirkkopäivä 24.9. klo 12.00 Vaasassa

Messu Vöyrin kirkossa
Seppelpartio Sankarihaudoille
Lounas Norrvallassa

Järviseudun yhdistysten kirkkopäivää vietettiin runsaslukuisesti Evijärven kirkossa ja seurakuntakeskuksessa 27.8. Liturgina toimi kirkkoherra Aki Paavola ja saarnan suoritti veljespappi Mauri Pitkäranta. Päiväjuhlassa laulua esittivät Seija Rankinen ja Jalasjärven veteraanikööri Matti Kohtamäen johdolla. Kunnan tervehdyksen toi kunnanhallituksen puheenjohtaja Terhi Kultalahti.

Sotiemme veteraanien alueellinen kirkkopyhä Salossa

Elokuun viimeisenä sunnuntaina Salossa kirkkopyhän järjestelyissä olivat mukana Salon seurakunta, Sotainvalidien Veljesliiton Salon Seudun osasto, Salon Seudun Sotaveteraanit, Perniö-Särkisalo Sotaveteraanit, Salon Seudun Rintamaveteraanit ja Salon Seudun Rauhanturvaajat.

Uskelan kirkossa pidetyn messun päätteeksi puhui Suomen Rauhanturvaajaliiton entinen puheenjohtaja, kenraalimajuri Heikki Holma. Puheessaan hän osoitti kiitoksensa sotiemme veteraaneille.

Teidän ansiostanne me kohta juhlimme 100 -vuotista itsenäisyyttämme. Olen vakuuttunut, että me kaikki ymmärrämme tai ainakin opimme ymmärtämään, mikä etuoikeus on asua tämän päivän Suomessa.

Holma muistutti kuulijoita, ettei meilläkään valitettavasti mene tällä hetkellä hyvin. Nyt meiltä kaikilta edellytetään yhteisymmärrystä ja voiden kiristystä. Yksi asia on kuitenkin selvä: kunniavelka sotiemme veteraaneille on hoidettava. Tämä tarkoittaa mm. sitä, että veteraanisukupolville on tarjottava vuotuinen kuntoutus ja riittävä

Arkkitehti C. L. Engelin suunnittelema, vuonna 1832 valmistunut kirkko loi komeat puitteet kirkkopäivän vietoille.

taloudellinen tuki kotona asumiseen, niin kauan kun se on mahdollista. Myös veteraanien puolisoitten ja leskien etuudet on turvattava. Tämä tapahtuu parhaiten huolehtimalla itsenäisyydestämme kaikissa olosuhteissa, kuten on ennenkin tehty.

Messun jälkeen kirkkoväki siirtyi ruokailemaan seurakuntatalolle. Tilaisuudessa luovutettiin Heikki Holmalle valtiotieteen tohtori Irmeli Hännikaisen teos Sota ihmisessä – totta, tarua ja unta.

Teksti: Heimo Purhonen

Kuva: Salon Seurakunnan kuva-arkisto

Montrealin Asevelikerho 80 vuotta

Heinäkuun 12. vietettiin Atlantide golfkerholla Montrealin yhdistyksen 80-vuotisjuhlaa. Tilaisuus aloitettiin tuomalla Suomen,

Kanadan ja yhdistyksen liikut juhlahuoneeseen ja viettämällä hiljainen hetki poisrukuneiden jäsenten muistolle. Suomen ja Kanadan kansallis-

laulut kuuluivat myös juhlan ohjelmaan.

Yhdistys sai tervehdykset Suomen Sotaveteraaniliiton Kanadan piiriltä ja kaikilta Kanadan veteraaniiyhdistyksiltä. Pastori **Matthew Anderson** lausui Pyhän Mikaelin seurakunnan tervehdyksen ja **Mirjam Kytölä** Montrealin Suomi-Seuran tervehdyksen lausuen samalla Eino Leinon runon "Kansa kalliolla". Juhlan kohokohta oli Suomen presidentin myöntämän Suomen Valkoisen Ruusun 1. luokan mitalin luovuttaminen veteraaneillemme **Harold Fernbergille** ja **Erich Järvleppille**.

SVR MI annettiin kerhomme kahdelle veteraanille. Kuvassa vas. puheenjohtaja Ismo Makkonen ja veteraanit Erich Järvlepp ja Harold Fernberg

Teksti: Ismo Makkonen

Kuva: Jan Järvlepp

Valkeakoskella jaettiin 52 mitalia

Kansallisen veteraanipäivän 2015 juhla huipentui neljännesvuosisataisesta perinteestä poiketen kunniamerkkien jakoon. Valkeakosken 113 tunnuksen omaavasta veteraanista 52 sai kaupungin järjestämässä tilaisuudessa Suomen Valkoisen Ruusun 1. luokan mitalin.

Valkeakosken-Sääksmäen sotaveteraaniiyhdistyksen jäsenkunta oli ylimmillään 1970-luvun alussa yli 600. Viime vuonna lukumäärä laski alle sadan ja oli tämän vuoden veteraanipäivänä 82. "Olisi pitänyt saada tämä merkki kaksikymmentä vuotta sitten", totesi eräs mitalin saaja kahvipöydässä juhlan jälkeen. Olisi ollut monta tilaisuutta laittaa se rintaan.

Se on totta, mutta toisaalta isänmaa halusi vielä palkita kaikkia niitä veteraaneja, joille ei ollut aikaisemmin myönnetty vastaavan tasoista kunniamerkkiä. Sodan jälkeisten tukitoimien, vuonna 1987 järjestetyn ensimmäisen veteraanipäivän sekä tammenlehvien jaon jäl-

keen tämä oli kenties viimeinen tilaisuus kohdistaa huomionosoitus koko veteraanisukupolvelle, ei yksinomaan nyt palkituille 90 vuoden keski-ään ylittäneille kunniakansalaisille.

Ei ehkä sittenkään viimeinen, sillä kahden ja puolen vuoden kuluttua Suomi tulee itsenäisenä valtiona 100-vuotiaaksi. Silloin juhlapuheissa nostetaan esille se tosiasia, että Suomi on yksi Euroopan pisim-

pään itsenäisyytensä säilyttänyt, vieraan valtion miehitykseltä välttynyt maa. Tämä on suurelta osin veteraaniemme ansiota. Paikallisesti vuoden 2017 tapahtumien valmistelut ovat Valkeakoskella käynnissä jo kolmatta vuotta. Aloitteen varhaiseen liikkeelle lähtöön on tehnyt sotaveteraaniiyhdistyksen perinnetoimikunta.

Seppo Satamo

Mitalilla palkitut 95-vuotiaat veteraanit Ida Roivainen ja Vilho Pou-tanen saattajineen siirtyvät kaupungin tarjoamalle juhlahahville. Kuva: Jorma Hietala

Sotaveteraanipiireille ja yhdistyksille tehtävä Kunniamerkkihakemus sotaveteraaneille

Tasavallan presidentti hyväksyi 2015 Ritarikuntien esityksestä periaatteen, jonka mukaan kaikille myöntökriteerit täyttävälle, rintamatunnuksen omaavalle sotaveteraaneille myönnettäisiin Suomen Valkoisen Ruusun 1. luokan mitali (SVR M1) vuosina 2015-2017.

Puolustusvoimain ylipäällikkö haluaa näin muistaa Suo-

men itsenäisyyden puolesta taistelleita elossa olevia sotiemme veteraaneja.

Kunniamerkit annetaan veteraanijärjestöille luovutettavaksi Kansallisen veteraanipäivän (27.4.) aikoihin aikaisemman Itsenäisyyspäivän sijaan.

Sotaveteraaniliitto toimittaa kaikki yhdistysten ja piirien kokoamat ehdotukset mi-

nisteriöön. Sotaveteraanipiirit lähettävät kunniamerkkiehdotukset kootusti liittoon Marja Riukalle 15.11.2015 mennessä.

Sotaveteraaniliitto vetoaa jäsenyhdistyksiinsä, että ne etsisivät vailla kunniamerkkiä olevat veteraanit ja laatisivat heille kunniamerkkiehdotukset.

Kuolleita

Kalervo Hämäläinen 1917-2015

Kalervo Hämäläinen syntyi Vesannolla 17.1.1917. Sibelius-Akatemiassa opiskelun jälkeen hän toimi vuosikymmenet Karjalan Yhteiskoulun musiikinopettajana ja perustamansa Suomi-Pojat ja -tytöt ry:n toiminnanjohtajana. Kuoro esiintyi paljon kotimaassa ja ulkomailla. Samainen kuoro esiintyi myös vuoden 1965 Itsenäisyyspäivän vastaanotolla, jossa se esitti mm. Ateenalaisen laulun. Tämä närkästytti ääriliikkeiden edustajia.

Sotaveteraanien ja koko Suomen kansan tunteita liikuttanut ja edelleen liikuttava ”Veteraanin Iltahuuto” on Kalervo Hämäläisen tunnetuin sanoittama ja säveltämä teos. Sitä esitetään useimmissa veteraanitilaisuuksissa ja sen esittäminen jatkuu myös perinneaikana. Veteraanin Iltahuuto -kasetti saavutti platinalevyn rajan vuonna 1993, kun äänitettä oli myyty 25 000 kpl. Äänite oli ensimmäinen platinalevyn saanut singlekasetti Suomessa. Jorma Hynnisen, Laivaston Soittokunnan ja tuhanteen nousseen Sotaveteraani- ja niiden perinnekuorojen esitystä Veteraanin Iltahuudosta on katsottu yli 1,5 milj. kertaa. Esitys on taltioitu Sotaveteraaniliiton 50-vuotisjuhlavuoden tapahtumiin liittyneessä Suomi on hyvä maa -konsertissa 3.11.2007.

Kalervo Hämäläiselle myönnettiin kamarineuvoksen arvo 1972 ja Vapaudenristin IV luokan kunniamerkin hän sai 2005.

Markku Seppä

Käy katsomassa
Sotaveteraaniliiton
internet-sivut ja facebook.

www.sotaveteraaniliitto.fi

<https://www.facebook.com/sotaveteraaniliitto>

Sankarivainajien muisto on ikuinen

Sankarivainajien muiston vaaliminen on kasvanut Suomessa arvokkaaksi perinteeksi ja hyvin hoidetut sankarihautausmaat ovat osa kansakunnan yhteistä muistia. Hautausmaiden hiljainen kauneus ja korutomuus viehättävät ja vaikuttavat siellä kulkijaan.

Näin on vielä nyt, mutta veteraanien ja kaatuneiden lähiomaisten rivit harvenevat kuitenkin no-

peasti. On vaarana, että kansalaisten omakohtaiset kokemukset ja muistot raskaista sodan päivistä eivät enää pitkään ohjaa yhteistä arvomaailmaamme. Tämä on vältettävissä, jos kaatuneitten muisto ja hautausmaiden hyvän hoidon perinne siirretään uudelle sukupolvelle.

Olen tekemässä lyhytdokumenttisarjaa sankarihautausmaista, pro Patria -taulusta, kenttähautausmaista sekä vankileireillä menehtyneiden muistomerkeistä Yle TV 1:lle.

Pyydän lukijoilta apua tämän hankkeen onnistumisessa. Tunneteko tai tiedättekö vielä elossa olevia henkilöitä, jotka ovat olleet siunaamassa sotavainajia, vieneet viestiä kaatumisesta tai olleet pro Patria -muistotauluhankkeissa aktiivisesti mukana?

Olen kiitollinen aiheeseen liittyvistä yhteydenotoista!

Vesa Saarinen

Niittykummuntie 11, Espoo
s-posti: saarinen.vesa@hotmail.fi

Toimittaja Vesa Saarinen on toeututtanut runsaasti veteraani-aiheisia dokumentteja, joita on esitetty myös TV:ssä.

Suomen sodanjohto päätti talvisodan aikana, että kaatuneet siirretään haudattavaksi kotiseutunsa hautausmaalle. Näin sankarihautajaiset pystyttiin järjestämään kotiseudulla ja sodan uhrit jäivät konkreettisesti lähelle kotiaan ja läheisiään. Voi sanoa, että tämä käytäntö oli poikkeuksellista ja muissa sotaa käyvisä maissa ei tätä tapaa noudatettu samalla perusteellisuudella.

Suomen Aseveljien Liiton aloitteesta perustettiin vuonna 1943 Kaatuneiden Muis-

totoimikunta. Toimikunta antoi asiantuntija-apua ja ohjausta, kun kaatuneiden lukumäärä kasvoi jatkosodan aikana ja aiheutti pulmia monilla hautausmailla.

Sodan jälkeen hautausmaiden valkoiset puuristit korvattiin pysyvimmillä hautakivillä, kivistä ja muistomerkeillä. Niissä on pyritty korkeaan taiteelliseen tasoon.

Monilla paikkakunnilla järjestettiin muistomerkkikilpailuja, joihin otti osaa tunnettuja kuvanveistäjiä ja arkkitehtejä. Tunnetuista kuvanveistäjistä

mainittakoon mm. Väinö Aaltonen, Essi Renvall, Aimo Tukiaisen ja Tapio Wirkkala. Muistomerkkien kuva-aiheet olivat lähinnä kaipauksen ja hyvästijätön sekä tulevaisuuden ja jatkuvuuden teemoja.

Kaatuneita jouduttiin haudata myös kenttähautausmaihin, jotka nyt sijaitsevat luovutetuilla alueilla tai muissa maissa. Jatkosodan alkuvuosina sotatoimien edettyä suomalaiset tarkistivat myös talvisodan taistelutantereet. Ne vainajat, jotka tunnistettiin, toimitettiin kotiseutunsa hau-

tausmaihin, mutta tunnistamattomat haudattiin kenttähautausmaihin. Myös sotavankileireillä menehtyneillä ovat muistomerkit entisellä Neuvostoliiton alueella.

Sankarihautausmaita on yhteensä 622 ja niillä lepää yli 80 000 vainajaa, jotka antoivat henkensä vapautemme puolesta. Sankarihauta-alueet ja muistomerkit ovat osa suomalaista hautausmaakulttuuria. Ne ovat oiva paikka rauhoittua kaiken kiireen keskellä ja niiden koruton kauneus viehättää kulkijaa.

Elämäntyöpalkinto Hannes Hynöselle

Sotaveteraani Hannes Hynönen nousi suomalaisten ihmisten tietoisuuteen Linnan juhlassa vuonna 2014. Hynönen on 102-vuotias ja asuu Mikkeliissä omassa asunnossaan. Ammatiltaan Hynönen oli maanviljelijä.

Hynösen valloittava persoona ja positiivinen asenne tekevät vaikutuksen elämäntyöpalkinnon myöntäneeseen raatiin. Kunnioitettavan ikänsä aikana Hynönen on nähnyt paljon yhteiskunnallista ja teknologista muutosta; hyviä ja huonoja aikoja. Asenteensa sotaveteraani on kuitenkin halunnut pitää positiivisena. Hynösen hersyvä huumori, helmeilevä nauru ja elämäniloisuus on tarttuvaa. Hannes Hynönen ansaitsee elämäntyöpalkinnon, sillä hän on loistava esimerkki kaikille meille muille.

Palkitseminen kotona

Positiivisen elämäntyön palkinto jaettiin Hanneksen kotona Mikkeliissä 28. elokuuta. Saateisen päivän valaisi hurmaava herra Hynönen, joka otti valintaraadin vastaan lämpimästi

kotiinsa. Paikalla oli myös Hanneksen poika Pertti Hynönen. Jos jollekin oli vielä epäselvää, on Hannes varsin veikeä persoona. Palkinnon kävi Mikkeliissä jakamassa Positiivareiden Kiti Friman ja Juuso Töytäri, jotka kertoivatkin elämäntyöpalkinnon menneen juuri oikealle henkilölle. Perjantaiaamupäivän aikana Hynönen kertoi nuorille palkinnonjakajille elämästään, taustastaan ja nykypäivän arjesta, mutta historia on kirkkaasti mielessä vielä tänäkin päivänä. Elämäntyöpalkintoa ei jaeta vain hyvän tuulisuuden vuoksi, vaan raati arvostaa sitä, että henkilö on elänyt elämänsä positiivisten ajatusten siivittämänä vastoin käymisistä huolimatta.

Positiivisuusviikko

Positiivisuusviikkoa on vietetty ensimmäisen kerran vuonna 1991. Viikon tavoite on lisätä myönteisyyttä ihmisten arkipäivässä. Jokainen, joka käytöksellään, asenteellaan, sanoillaan ja energisyydellään luo positiivista ilmapiiriä ympäril-

Elämäntyöpalkinnon luovuttivat Positiivarit Oy:stä Juuso Töytäri ja Kiti Friman. Keskellä palkittu sotaveteraani Hannes Hynönen. Kuva: Janne Nykänen

leen, parantaa kaikkien elämänlaatua. Annetaan myönteisen asenteen ratkaista - edes yhden viikon ajan vuodessa.

Positiivarit Oy ja Suomen Nuorkauppakamarit ry yhteistyössä jakavat vuosittain Suomen Positiivisimman Suomalaisen kunniamaininnan. Valinnan tarkoituksena on korostaa positiivisuutta ja palkita onnistumisia ja näin vaikuttaa yhteiskuntaan positiivisesti. Yhteiskunnan haasteiden ja epävarmuuden keskellä on tarkoitus herättää suomalaiset näkemään mahdollisuuksia sekä valaa uskoa tulevaisuuteen. Vuoden Po-

sitiivisimman Suomalaisen valinnalla on jo pitkät perinteet. Idean isä on yrittäjä ja luennoitsija Juhani Töytäri. Vuoden Positiivisin Suomalainen on valittu vuodesta 1993 lähtien.

Elämäntyöpalkintoa ei myönnetä säännöllisesti vuosittain, vaan ainoastaan silloin, kun raati kokee, että joku erittäin varteetottava henkilö tulee esiin. Vuoden Positiivisin Suomalainen -kunniamaininnan 23-vuotisen jakohistorian aikana elämäntapapalkinto on myönnetty viisi kertaa.

Kiti Friman

Uutta tietoa rintamaveteraanien kuntoutustilastosta 2014

Julkaisemme keskeiset tiedot Valtiokonttorin kokoamista tilastoista rintamaveteraanien kuntoutuksesta vuodelta 2014 kunnittain/kuntayhtymittäin. Veteraanien kuntoutukseen osallistuminen nousi edellisestä vuodesta ja myös kuntoutusvaroja palautettiin vähemmän. Laadullisella puolella laitospalautusjaksojen keskimittana nousi 12 vuorokauteen ja avokuntoutusjaksojen määrä vähäisesti. Aineisto on jaoteltu sotaveteraanipiirien mukaan. Ensimmäinen on aakkosjärjestyksen

Etelä-Karjala ja viimeinen on Varsinais-Suomi. Punaisella merkityt kohdat kaipaavat kunnissa parantamista, siniset ovat Valtiokonttorin ohjeistuksen alarajan yläpuolella. Tilasto kokonaisuudessaan on Sotaveteraaniliiton internet-sivuilla osoitteessa www.sotaveteraaniliitto.fi Samaisessa tiedostossa on myös kuntakohtainen tilasto, jossa vähiten varoja kuntoutukseen oikeutettua veteraania kohti käytettiin Vöyrillä 432 euroa ja eniten Laitilassa 1900 euroa.

Rintamaveteraaniliiton ja Sotaveteraaniliiton esitys Kaikki veteraanit samalle viivalle palveluiden saannissa

Rintamaveteraaniliitto ja Sotaveteraaniliitto esittävät, että sodissa vammautumattomille rintamaveteraaneille turvataan kunnalliset avopalvelut valtion varoilla, jolloin varmistetaan palveluiden saatavuus asuinkunnan taloudellisesta tilanteesta riippumatta ja päästään eroon veteraanien eriarvoisesta kohtelusta kuntien välillä. Itsenäisyyden juhluvuosi 2017 on käytännössä viimeinen mahdollisuus veteraanihuollon laadulliseen kohentamiseen. Vuoden 2017 alussa palveluja tarvitsevien rintamaveteraanien määrä Suomessa on runsas 10 000. Esitetyn palvelupaketin hinta on noin 8 000 euroa/veteraani. Mikäli kaikki etuuteen oikeutetut käyttäisivät täysimääräisesti palveluja, siihen tarvittaisiin noin 90 milj. euroa. Perustellusti voidaan arvioida, että noin puolet etuuteen oikeutetuista käyttäisi palveluja täysimääräisesti. Kunnat järjestävät jo osittain näitä palveluja, mikä pienentää lisävarojen tarvetta. Palveluihin oikeutettujen veteraanien määrä pienenee nopeasti. Kahdessa vuodessa veteraanien määrä vähenee 40 %. Sotiemme veteraaneja on keskuudessamme noin 24 000. Korkeasta iästään (keski-ikä 91 v) huolimatta veteraanit haluavat edelleen asua kotona. Toimintakyvyn heikkeneminen on suurin kotona selviytymistä heikentävä tekijä. Veteraanin kotona selviytymistä voidaan tukea kuntoutuksella ja palveluilla. Sotilasvammalaki turvaa sotainvalidien tarvitsemien palveluiden saatavuuden.

Suomen Sotaveteraaniliitto ry Rintamaveteraaniliitto ry

Suomen Veteraaniliittojen valtuuskunnan edustajat tapasivat perhe- ja peruspalveluministeri Juha Rehulan. Tapaamiseen osallistuvat (vas.) ministerin erityisavustaja Eeva Salmenpohja, Finn-Göran Wennström, Juhani Saari, pöydän päässä ministeri Juha Rehula, Vevan puheenjohtaja Matti Louekoski, Seppo Savolainen ja Tero Tuomisto. Kuva: Markku Seppä

Rintamaveteraanien kuntoutuksen tarkastelua 2014

		kuntoutukseen	laitoskunt.		avo-kunt.	laitoskust.	avokunt.	avokunt. kesto	veter. osall.	palautus euroa
		oikeutetut	kertaa	vrk	jaksoa	€/veteraani	kesto vrk	€/veteraani	kertaa	kunt. %
Piiri	yksikkö									
EK	Eksote	895	120	1486	472	2 450	12,4	1 510	17,3	66,1
EK	Imatra	227	34	396	186	2 325	11,6	743	12,3	96,9
EP	Teuva	29	4	49	7	2 619	12,3	1 302	7,0	37,9
EP	Kaksineuvoinen	96	12	91	36	3 054	7,6	933	13,3	50,0
EP	Suupohjan peruspalv.	34	5	106	15	4 146	21,2	1 131	19,3	58,8
EP	Järvi Pohjanmaa	69	22	230	25	1 926	10,5	465	7,0	68,1
EP	Lapua	48	5	50	29	1 678	10,0	1 010	14,5	70,8
EP	Kuusikuntien tk	134	19	184	82	1 772	9,7	925	9,3	75,4
EP	Seinäjoke	215	39	389	124	1 800	10,0	831	11,5	75,8
EP	Kauhajoki	84	15	170	50	2 161	11,3	921	16,5	77,4
EP	JIK	161	21	294	120	2 613	14,0	744	8,7	87,6
HKI	Kauniainen	78	7	110	30	2 171	15,7	1 459	19,6	47,4
HKI	Vantaa	450	98	1120	147	2 144	11,4	1 555	16,6	54,4
HKI	Espoo	812	148	1890	313	2 268	12,8	1 380	14,5	56,8
HKI	Helsinki	2710	484	5889	1100	2 329	12,2	927	13,8	58,5
KAI	Kainuun maakunta	821	228	2 537	284	2 103	11,1	647	11,1	62,4
KAI	Puolanka	85	13	158	46	2 110	12,2	683	14,3	69,4
KH	Forssan seudun ty	217	46	532	15	2 229	11,6	3 011	13,4	28,1
KH	Akaa	86	16	180	43	1 928	11,3	809	14,7	47,3
KH	Hämeenlinna	391	81	985	107	1 927	12,2	1 338	16,8	48,1
KH	Janakkala-Hattula	130	34	414	32	2 395	12,2	1 319	13,3	50,8
KH	Somero	65	17	182	25	2 284	10,7	1 107	9,4	64,6
KP	Kalajoki	61	18	179	16	1 868	9,9	1 244	23,3	55,7
KP	Kallio	120	50	514	18	1 742	10,3	813	10,0	56,7
KP	KP:n peruspalvelu ky	72	27	357	15	2 715	13,2	756	11,0	58,3
KP	Kokkola	184	51	498	63	1 975	9,8	1 395	15,5	62,0
KP	PPKY Selänne	88	25	295	37	2 261	11,8	958	16,6	70,5
KP	Perho	13	5	27	9	1 038	5,4	1 253	19,6	107,7
KS	Viitasaari	54	11	118	22	1 971	10,7	1 646	20,3	61,1
KS	Keski-Suomen seut tk	220	46	542	90	2 274	11,8	759	13,6	61,8
KS	Jämsä	137	27	340	35	2 124	12,6	216	23,0	64,4
KS	Pihtipudas	17	5	58	6	2 334	11,6	568	13,3	64,7
KS	Saarikka	108	15	194	63	2 427	12,9	778	15,5	72,2
KS	Äänekoski	82	29	359	34	2 583	12,4	1 399	25,6	76,8
KS	Jyväskylän yta	506	168	1955	289	2 306	11,6	828	11,6	90,3
KS	Kinnula	6	2	19	4	2 025	9,5	327	9,5	100,0
KYM	Hamina	228	77	956	29	2 522	12,4	2 090	7,4	46,5
KYM	Pyhtää	34	2	34	16	3 489	17,0	1 461	22,0	52,9
KYM	Kouvola	625	114	1454	276	2 556	12,8	1 096	17,0	62,4
KYM	Kotka	451	84	1034	257	2 358	12,3	919	16,7	75,6
KYM	Virolahti	77	7	96	78	2 549	13,7	747	12,0	110,4
KYM	Miehikkälä	42	9	118	44	2 666	13,1	515	8,0	126,2
LAH	Päijät-Hämeen soster ky Aava	281	39	468	135	2 354	12,0	1 382	18,4	61,9
LAH	Heinola	117	17	186	56	2 032	10,9	1 102	15,6	62,4
LAH	Oiva	169	20	240	117	2 309	12,0	1 098	17,1	81,1
LAH	Lahti	528	59	647	465	2 204	11,0	799	18,3	99,2
LAP	Keminmaa	49	15	156	4	1 795	10,4	991	16,0	38,8
LAP	Kolari	17	7	68	1	1 893	9,7	180	3,0	47,1
LAP	Utsjoki	6	2	20	1	1 717	10,0	103	6,0	50,0
LAP	Muonio-Enontekiö	33	6	70	14	2 310	11,7	787	15,6	60,6
LAP	Inari	44	7	70	21	1 767	10,0	860	16,7	63,6
LAP	Rovaniemi	651	179	2704	238	3 041	15,1	1 302	22,1	64,1
LAP	Ylitornio	54	19	212	17	2 106	11,2	1 495	8,3	66,7
LAP	Salla	98	17	170	52	1 729	10,0	1 437	15,8	70,4
LAP	Tornio	177	71	1111	54	3 214	15,6	740	9,3	70,6
LAP	Pello	35	11	126	14	1 968	11,5	740	14,4	71,4
LAP	Kemijärvi	184	35	350	109	1 849	10,0	806	10,8	78,3
LAP	Kittilä	60	17	238	30	2 284	14,0	593	15,0	78,3
LAP	Kemi	192	53	857	112	2 817	16,2	998	17,1	85,9
LAP	Ranua	65	6	70	51	2 263	11,7	1 541	16,3	87,7
LAP	Tervola	52	16	170	30	1 931	10,6	518	1,7	88,5
LAP	Pelkosenniemi-Savukoski	36	2	20	30	1 952	10,0	941	15,1	88,9
LAP	Posio	76	15	174	58	2 240	11,6	516	10,0	96,1
LAP	Sodankylä	95	19	229	81	2 326	12,1	502	10,5	105,3
PIR	Juupajoki	9	2	24	1	2 570	12,0	2 896	15,0	33,3
PIR	Tampere	916	217	2530	139	1 741	11,7	605	22,3	36,6
PIR	Valkeakoski	108	22	215	24	1 864	9,8	1 387	13,5	42,6
PIR	Pirkkala	65	12	121	22	1 905	10,1	1 182	16,8	52,3
PIR	Urjala	21	3	30	10	2 099	10,0	1 179	20,4	53,8
PIR	Kihniö	12	1	10	9	1 733	10,0	734	9,9	55,0
PIR	Mänttä-Vilppula	70	22	228	17	1 923	10,4	759	13,2	55,7
PIR	Kangasala kty	133	15	178	109	2 166	11,9	592	9,4	56,1
PIR	Sastamala	160	26	287	65	1 420	11,0	1 272	20,2	56,9
PIR	Lempäälä	51	5	54	42	1 954	10,8	1 280	18,1	58,5
PIR	Ikaalinen	26	5	54	9	2 060	10,8	786	13,1	60,5
PIR	Nokia	91	20	248	37	2 505	12,4	881	13,0	62,6
PIR	Ylöjärvi	73	14	180	32	2 440	12,9	1 310	18,4	63,0
PIR	Parkano	33	9	110	30	1 763	12,2	634	7,7	66,1
PIR	Hämeenkyrö	46	9	73	30	1 826	8,1	920	20,3	69,0
PIR	Virrat ja Ruovesi	87	11	110	47	1 788	10,0	1 188	17,2	95,0
PK	Liperin soster.v.	60	8	89	22	2 158	11,1	1 526	24,0	50,0
PK	Joensuu	632	121	1452	254	2 344	12,0	1 132	15,2	59,3
PK	Lieksa	147	29	333	69	2 259	11,5	1 238	19,8	66,7
PK	Juuka	30	5	49	15	1 647	9,8	707	17,7	66,7
PK	Rääkkylä	21	7	79	8	2 116	11,3	1 364	20,5	71,4
PK	Nurmes-Valtimo	109	24	240	56	1 908	10,0	775	16,8	73,4

Kuntoutus ja palvelut - vain juhlapuhettako?

Valtion talousarvioesitys vuodelle 2016 on jälleen muistutus siitä, että toiveikkaus veteraanikuntoutusmäärärahojen pysymisestä nykyisellä tasolla oli ennenaikaista. Valtiovarainministeriön julkaisema talousarvioesitys vuodelle 2016 (14.8.2015) esittää rintamaveteraanien kuntoutukseen ja palveluihin 25,3 miljoonaa euroa, jolloin leikkaus olisi n. 5 miljoonaa euroa. Useat yhteistyötahot ovat pyrkineet vaikuttamaan tavoitteeseen, jossa määrärahojen taso säilyisi nykyisellä tasolla lähivuodet. Myös poliittinen ilmapiiri on antanut lupauksia siihen suuntaan, että veteraaneille suunnattu määräraha varmistaisi kuntoutuksen ja palvelut niitä tarvitseville, mutta tämä esitys vesittää toteutumiselta pohjaa. Jälleen!

Valtion talousarvioesityksessä vuonna 2016 rintamaveteraanien määräksi on arvioitu yhteensä 17 600. Talousarvioesityksen pohjana käytetään veteraanien määrässä arviota, joka lähinnä vastaa loppuvuoden 2016 tilannetta ja on siis todellisuutta pienempi siinä vaiheessa, kun määrärahoja maksetaan kunnille.

Vuodelle 2015 rintamaveteraanien kuntoutusmäärärahat olivat talousarviossa yhteensä 30,6 milj. euroa, josta varattiin 10 milj. euroa käytettäväksi kotiin vietäviin palveluihin. Määrärahalla ei voitu toteuttaa kuntoutusta kaikille sitä tarvitseville ja elokuun loppuun mennessä oli 125 kuntaa tehnyt lisämääräraha-anomuksen Valtiokonttorille kuntoutuksen osalta ja palveluihin osoitettua lisämäärärahaa haki puolestaan 137 kuntaa tai kuntayhtymää. Kuntoutukseen jaettava lisämääräraha on 1 928 060 eu-

roa ja kotiin vietäviin avopalveluihin 1 398 074 €.

Kaikkien edun mukaista olisi, että veteraaniaikakauden loppuvuodeksi löydetäisiin yhteinen näkemys. Arvioon määrärahojen riittävyydestä tulisi kuulla palautetta kunnista ja perusteluista riittävän määrärahan tason säilymiseksi. Vaikka luonnollinen poistuma vähentää etuuksiin oikeutettujen veteraanien määrää, niin kuntouttavien kuntoutuspalvelujen tarve kasvaa ja tarvitaan yhä enemmän riittävän pitkiä ja monimuotoisia kuntoutusjaksoja, jotta niillä olisi vaikutavuutta toimintakyvyn säilymiselle. Samoin monipuolisten kotona selviytymistä tukevien palvelujen avulla voidaan perustellusti edesauttaa kotona selviytymistä.

Kunnissa ei voida tehdä kuntoutus- ja palvelusuunnitelmia perustuen todettuun tarpeeseen ensi vuodelle, koska määrärahan leikkaus toteutuessaan vie suunnittelulta pohjan. Veteraanien omaa pettymystä ei voida edes julki kirjoittaa, kun hänelle kerrotaan, että valitettavasti jonot kuntoutukseen kasvavat ja jäät odottelamaan tulevaa.

Mutta toivotaan, että talousarvio on esitys, joka muuttuu, kun eduskunta on käsitellyt vuoden 2016 talousarvion. Me edunvalvontajärjestönä yhdesä kuntien ja muiden yhteistyötahojen kanssa lähemme liikkeelle siitä, että määräraha pysyy vähintään vuoden 2014 tasolla ja se on 36,6 milj. euroa. Eduskunnan juhlaistunnon 5.12.2012 lausuma; riittävä määräraha rintamaveteraanien kuntoutukseen kehyspäätöksessä 2014-2017 antanee tähän myös oikeuden.

Anni Grundström

		kuntoutukseen	laitoskunt.	vrk	avokunt.	laitosk. kust.	laitosk. kust.	avokunt. kust.	avokunt. kesto	veter. osall.	palautus euroa
Piiri	yksikkö	oikeutetut	kertaa		jaksoa	€/veteraani	kesto vrk	€/veteraani	kertaa	kunt. %	
PK	Tohmajärvi	32	12	130	14	2 090	10,8	1 340	20,4	81,3	
PK	Kitee	70	7	74	51	1 988	10,6	893	15,8	82,9	
PK	Ilomantsi	145	26	307	96	2 309	11,8	941	16,0	84,1	
PK	Polvijärvi	29	4	41	24	1 671	10,3	800	17,7	96,6	
PP	Muhos	54	12	116	18	1 256	9,7	1 280	18,0	55,6	10 096
PP	Oulainen	35	15	128	5	1 678	8,5	869	13,0	57,1	
PP	Raahen seutu	185	37	458	75	2 409	12,4	1 224	21,9	60,5	
PP	Oulunkaaren ky	246	37	354	135	1 655	9,6	1 110	15,5	69,9	
PP	Siikalatva	43	4	49	29	2 207	12,3	784	9,3	76,7	6 888
PP	Kempele	44	6	60	29	1 637	10,0	910	10,2	79,5	
PP	Hailuoto	10	2	24	6	2 257	12,0	368	10,3	80,0	
PP	Taivalkoski	73	26	260	35	1 349	10,0	1 120	18,0	83,6	
PP	Haapavesi	28	13	102	12	1 381	7,8	801	10,8	89,3	1 556
PP	Liminka	11	2	17	8	1 613	8,5	787	13,8	90,9	
PP	Kuusamo	292	29	290	238	2 210	10,0	910	13,1	91,4	89 546
PP	Tyrnävä	12	0	0	11	0	0,0	974	11,2	91,7	
PP	Lumijoki	12	0	0	11	0	0,0	974	11,4	91,7	
PP	Pyhäntä	3	1	10	2	1 896	10,0	1 093	12,0	100,0	
PP	Oulu	975	136	1 709	1 268	1 816	12,6	497	8,6	144,0	
PS	Ylä-Savon sote	226	83	1 028	19	2 473	12,4	767	12,1	45,1	10 505
PS	Lapinlahti	63	16	198	18	2 475	12,4	729	10,4	54,0	
PS	Kuopio	456	91	963	167	1 828	10,6	1 073	16,5	56,6	24 582
PS	Pohjois-Savon sote	203	45	517	70	2 131	11,5	920	16,9	56,7	2 359
PS	Tuusniemi	17	3	30	7	1 706	10,0	1 132	16,0	58,8	
PS	Sisä-Savo	92	7	63	55	1 601	9,0	1 188	20,9	67,4	9 421
PS	Heinävesi	33	4	48	19	2 064	12,0	1 010	7,8	69,7	15 759
PS	Siilinjärvi	52	19	246	22	2 471	12,9	1 845	32,0	78,8	
SAT	Lavia	10	3	38	1	2 495	12,7	975	20,0	40,0	10 996
SAT	Eura	67	21	249	6	2 266	11,9	356	7,8	40,3	
SAT	Säkylä-Köyliö	44	7	100	14	2 650	14,3	868	18,9	47,7	8 581
SAT	Pohjois-Satak. Kankaanpää	107	28	343	27	2 260	12,3	808	16,0	51,4	
SAT	Rauma	196	48	552	82	2 272	11,5	578	16,4	66,3	
SAT	Keski-Satakunnan seututerv	180	48	589	102	2 481	12,3	518	9,7	83,3	31 425
SAT	Porin ptk	420	55	860	312	3 410	15,6	612	8,0	87,4	
SAT	Huittinen	49	8	96	35	2 246	12,0	529	11,3	87,8	2 216
SS	Mäntyharju	41	6	80	12	3 448	13,3	1 716	28,3	43,9	8 698
SS	Itä-Savon shp	273	66	804	54	2 319	12,2	1 224	17,1	44,0	
SS	Mikkelin seutu	305	37	531	102	3 168	14,4	1 472	17,3	45,6	
SS	Varkaus	116	30	352	26	2 275	11,7	1 227	16,8	48,3	
SS	Juva	40	12	128	8	2 232	10,7	760	15,4	50,0	
SS	Pertunmaa	15	5	65	5	2 495	13,0	2 016	30,0	66,7	
SS	Joroinen	27	1	14	17	3 469	14,0	1 526	18,5	66,7	2 323
SS	Kangasniemi	28	5	58	14	2 062	11,6	687	11,4	67,9	3 346
SS	Pieksämäki	119	30	442	98	2 760	14,7	657	10,3	107,6	
SÖD	Åland	156	5	86	27	2 948	17,2	2 618	10,4	20,5	49 826
SÖD	Sibbo	59	7	82	18	3 858	11,7	933	11,4	42,4	
SÖD	Kemiönsaari	73	14	156	17	1 675	11,1	543	19,7	42,5	29 169
SÖD	Parainen	98	10	100	34	1 689	10,0	922	21,3	44,9	29 040
SÖD	Kirkkonummi	55	3	49	23	3 117	16,3	1 107	23,0	47,3	12 627
SÖD	Hanko	41	3	45	20	3 041	15,0	893	12,1	56,1	7 930
SÖD	Raseborg	182	19	207	100	1 737	10,9	1 296	17,0	65,4	
SÖD	Inkoo	21	1	10	13	1 641	10,0	1 188	18,9	66,7	
SÖD	Siuntio	22	2	20	22	1 693	10,0	1 358	21,2	109,1	3 173
SÖD	Loviisan seudun tervey	119	21	234	114	2 114	11,1	468	9,1	113,4	6 778
UU	Pornainen	15	1	14	6	2 947	14,0	1 250	24,5	46,7	
UU	Askola	16	0	0	8	0	0,0	940	10,0	50,0	
UU	Nurmijärvi	84	15	171	28	2 318	11,4	660	9,0	51,2	16 550
UU	Mäntsälä	67	8	84	27	1 915	10,5	1 285	18,0	52,2	8 182
UU	Kerava	96	12	148	42	2 191	12,3	1 267	16,8	56,3	
UU	Perustky Karvainen	132	40	596	41	2 920	14,9	1 434	20,8	61,4	8 656
UU	Tuusula	72	17	179	31	2 215	10,5	883	14,6	66,7	
UU	Järvenpää	85	12	141	50	2 034	11,8	890	13,6	72,9	
UU	Hyvinkää	214	33	346	181	1 948	10,5	535	7,1	100,0	
UU	Porvoo	180	10	94	183	1 710	9,4	662	9,6	107,2	18 187
UU	Riihimäki + 2	216	30	344	206	2 144	11,5	442	6,7	109,3	23 375
UU	Lohja	175	41	477	183	2 198	11,6	943	16,2	128,0	
VAA	Vöyri	25	4	50	0	2 699	12,5	0	0,0	16,0	8 256
VAA	Kaskinen	5	2	16	0	1 448	8,0	0	0,0	40,0	
VAA	Kruunupyy	40	14	160	4	2 220	11,4	1 525	25,8	45,0	
VAA	Vaasan alueterv.	273	44	555	108	2 267	12,6	1 435	19,6	55,7	
VAA	Nykarleby	23	9	98	4	1 973	10,9	156	2,8	56,5	
VAA	Närpes hälso	69	19	190	35	2 004	10,0	631	14,8	78,3	7 659
VAA	Kristinestad	48	22	235	16	2 040	10,7	744	9,3	79,2	9 189
VAA	Jakobstads ...	112	38	421	77	1 822	11,1	368	6,2	102,7	
VAA	Korsholm	52	10	108	46	2 013	10,8	391	6,1	107,7	
VAA	Malax-Korsnäs hälso	54	16	168	62	2 258	10,5	248	5,8	144,4	
VS	Turku	888	72	831	110	2 166	11,5	5 320	26,6	20,5	
VS	Loimaa	136	40	534	22	2 649	13,4	978	14,2	45,6	
VS	Pöytyän kty	55	7	80	22	2 179	11,4	1 342	17,4	52,7	
VS	Uudenkaupungin yta	129	23	318	46	2 749	13,8	1 328	20,3	53,5	5 827
VS	Kaarina	108	21	307	40	2 600	14,6	925	16,0	56,5	
VS	Härkätien kty	104	20	242	47	2 356	12,1	854	13,0	64,4	
VS	Salo	269	30	378	156	4 128	12,6	859	15,7	69,1	1 048
VS	Laitila	29	11	162	12	3 347	14,7	1 524	19,8	79,3	
VS	Naantali	85	15	188	46	2 357	12,5	626	10,9	71,8	
VS	Ppky Akseli	78	18	223	46	2 581	12,4	542	12,5	82,1	2 570
VS	Paimio Sauvo	64	12	157	43	2 515	13,1	644	11,3	85,9	5 738
VS	Raisio	136	32	395	95	2 317	12,3	304	7,4	93,4	2 747
		27 319	5 289	63 561	13 196	2 282	12,0	963	14,0	67,7	890 978

TERVEYSKIRJASTO .fi

Luotettavaa tietoa terveydestä ja sairauksista kaikille suomalaisille »

Esimerkillistä palveluohjausta Loimaalla

Aiemmin keväällä Lou-nais-Suomen aluehal-lintoviraston veteraani-asiaain neuvottelukunta sel-vitti, miksi Varsinais-Suomen kunnissa jää valtion myöntä-miä määrärahoja kuntoutuk-seen ja kotipalveluihin käyt-tämättä. Neuvottelukunnan tavoitteena oli tutkia, kuinka määrärahojen käyttöä voitai-siin tehostaa.

Ongelmia kunnissa oli vaih-televasti. Toisissa palveluille ei ollut riittävästi hakijoita, toi-sissa veteraanit eivät käyttäneet jo myönnettyä rahaa kokonai-suudessaan. Loimaan vanhus-työn ohjaajan **Kaija Muhosen** mielestä määrärahojen käyt-tö riippuu pitkälti siitä, missä määrin palveluista saa tietoa ja miten niitä tarjotaan. Muhosen mukaan kaikki veteraanit eivät osaa hakea oikeanlaista tukea itse.

– Moni veteraani ajattelee, että ei jaksakaan lähteä kuntoutuk-seen. Sitten ei lähdetä. Meillä on kuitenkin tarjottu esimer-

kiksi fysioterapiaa kotikäyntei-nä. Joillekin veteraaneille koti-käynti on edellytys kuntoutuk-sen toteutumiselle, Muhonen kertoo.

Loimaalaista työtä

Loimaa oli yksi kunnista, joissa kaikki myönnettyt rahat käytet-tiin veteraanien hyväksi, mu-kaan lukien saadut lisämäärä-rahast. Johtava syy tälle onnis-tumiselle on Kaija Muhosen tekemä palveluohjaustyö.

Muhonen on alkujaan Urja-lasta, mutta hän on ollut Loi-maalla virassaan jo yli 30 vuot-ta. Pitkän urankin jälkeen hän kokee työnsä yhä sopivan haas-teelliseksi ja monipuoliseksi.

– Työ on muuttunut tänä ai-kana paljon, mutta niin olen minäkin, Muhonen pohtii.

Muhonen on suurilta osin vastuussa Loimaan vanhuspal-velujen ohjaamisesta. Hänen it-senäinen asemansa onkin an-tanut hänen soveltaa varsin ih-misläheistä otetta työssään.

– Tunnen asiakkaat ja yh-

teistyötahot hyvin, joten pal-veluohjausta tulee tehtyä aika luontevasti, sanoo Muhonen.

Kuuntelemalla apua

Muhonen selvittää, että van-hustyötä tuetaan paljon myös Loimaan kaupungin puolesta, veteraaneja on noin 130. Heille kaupunki tarjoaa mm. lyhytai-kaishoitojaksoja.

Muhonen pyrkii ohjamaan asiakkaitaan jatkohoitoihin ja kuntoutuksiin aina, kun mah-dollista.

– Hoitoja pohditaan veteraa-nien kanssa yhdessä. Pysin sil-loin kuuntelemaan heitä niin, että heidän tarpeensa tulisivat todella huomioiduiksi, Muho-nen kertoo.

Muhosen henkilökohtainen lähestymistapa selittää osal-taan, miksi Loimaalla rahat tu-levat tehokkaasti käytetyiksi.

– Joissain kunnissa tuet jae-taan veteraanien kesken täy-sin tasapäisesti, mikä on melko hassua. Silloin toimintaa ei oh-jaa enää yksilön aito tarve.

Kotona jaksaminen

Muhosen mukaan tärkeintä, mitä määrärahoilla voidaan tarjota, on tukea kotona asu-miseen. Useimmat veteraa-nit tarvitsevat henkilökohtais-ta hoivaa, johon Muhonen eri-tyisesti toivoisikin lisää varoja käytettäväksi. Avustaminen voi kuitenkin tarkoittaa myös pesuapua, ateria-apua, ulkoilua tai kuljetusta.

Kun kotihoivaa hankitaan yksityisen palvelun kautta, ve-teraanin luona käy säännöllis-esti sama hoitaja. Muhosen mielestä säännöllisyys on etu, koska tällöin läheinen hoito-suhde pääsee muodostumaan.

– Moni veteraani on itse rakentanut kotinsa ja itse raivan-nut peltonsa. Siksi yritetään en-sin tehdä kaikki sen puolesta, että kotona pärjättäisiin, Mu-honen sanoo.

Miksei muuallakin?

Kaija Muhonen on saanut Loi-maan veteraanipalvelut toimi-maan, koska hän tuntee loi-

maalaiset avunsaajat ja osaa lähestyä heitä. Työstään vete-raanien asioiden hoitamisessa hänelle on myönnetty Sotave-teraaniliiton ansiomitali viime maaliskuussa.

Muhonen uskoo, että hänen lähestymistapaansa vanhus-työhön voitaisiin soveltaa suu-remmillakin paikkakunnilla. Kyse on ennen kaikkea kuunte-lemisestä.

– Varmasti siihen pystyttäi-siin muuallakin. Minä hoidan veteraanien palveluohjausta täällä yksin, mutta isoissa kau-pungeissa voidaan esimerkiksi jakaa tehtäviä alueittain, Mu-honen esittää.

Veteraanimäärärahojen ohella Muhonen toivoo erito-ten, että 10 prosentin sotainva-lidit ja rintamaveteraanit sai-sivat yhtäläisesti tukea samoin kuin muut sotainvalidit. Toi-ve on niinkin myötätuntoiselta ihmiseltä täysin odotettu.

Teksti: Valteri Leinonen

Viitasaarella määrärahat loppuneet

Kuntoutusmäärärahaa on supistettu vuodesta 2014, mikä nostaa lisä-määrärahantarpeen **24 400** eu-roon. Veteraanien toimintakyky heikkenee koko ajan, joka aihe-uttaa sen, että kuntoutuspalve-luilla tulee olemaan entistä suu-rempi merkitys kotiin annetta-vien avopalveluiden rinnalla.

Kotiin vietävien avopalvelui-den osalta määrärahaa on käy-tettävissä koko vuodelle 436,55 € veteraania kohti. Paikallisten yrittäjien tuntihintojen perus-

teella kotiin on mahdollista an-taa apua noin 22 tuntia edun-saajaa kohti. Vaikka palvelun myöntäminen perustuukin tarvearvioon, ei sillä saavute-ta monipuolista palvelutarjon-taa veteraaneille. Lisää määrä-rahaa tarvittaisiin vähintään **8 000** euroa.

Viitasaaren kaupungin alu-eella toimivan veteraanijärjes-tön omat varat on käytetty lop-puun, joka vaikuttaa suoraan alueen veteraanien palvelujen saantiin. Veteraanijärjestöllä

on paikallisen yrityksen kans-sa sopimus kotihoitopalvelusta, joka varojen puuttuessa uhkaa nyt loppua. Palvelu on ollut ko-tiin vietävää avopalvelua, joka on tukenut kotona asumista sekä veteraanien että kunnan näkökulmasta hyvin.

Veteraanien toimintakyky on heikentynyt entisestään ja kotona asumisen tukeminen on ensisijainen vaihtoehto, jota myös kunnan palvelustrategi-assa painotetaan. Tähän asti on käytetty kotiin vietäviin avo-

palveluihin myönnettyä mää-rärahaa enimmäkseen siivous-palveluun ja kuljetuspalveluun, mutta myös jonkin verran ate-riapalveluun, pesuapuun ja muuhun kodinhoidolliseen apuun. Tukipalvelut eivät enää riitä, vaan tarvitaan entistä enemmän panostusta toimin-takykyä tukevaan työhön yksi-

öllisen palvelutarpeen arvioin-nin kautta.

Mikäli halutaan todella pa-nostaa veteraanien tukemiseen, nykytasoiset määrärahat ovat auttamatta liian pienet.

Marja Laurila

Vt. perusturvan toimialajohtaja
Viitasaaren kaupunki

Viitasaarella on 45 rintamaveteraanien palveluihin oikeutettua veteraania.

Määräraha rintamaveteraanien kuntoutukseen 2015 oli 35 228,54 €.

Määräraha kotiin vietäviin avopalveluihin oli 19 644,65 €.

Tarkista tietosi jäsenrekisteristä

Sotaveteraaniliiton jäsenrekisteristä jäse-nen on mahdollista tarkistaa omat tietonsa ja muuttaa virheellisiä tietoja. Jäsenrekiste-rissä on sotaveteraaniyhdistysten jäsenten tiedot, joita käytetään mm. Sotaveteraa-ni-lehden postitusta varten. Jäsentietoihin toivomme tallennettavan myös GSM-nu-meron ja sähköpostiosoitteen. Liitto lähet-tää sähköpostiosoitteen omaaville tärkeitä viestejä.

Näin pääset muuttamaan tietojasi:

- Siirry Sotaveteraaniliiton internet-sivulle
www.sotaveteraaniliitto.fi
- Klikkaa oikealta ylhäältä kohdasta [Jäsenrekisteri](#)

- Laita kohtaan [jäsennumero](#) jäsennume-rosi, jonka löydät juuri tulleet-lehdestäsi nimesi yläpuolelta (seitsemän nu-meroa)
- Laita kohtaan [postinumero](#) postinume-rosi ja paina [kirjaudu sisään](#)

Nyt näet tällä hetkellä olevan tietosisäl-lön. Paina [muokkaa](#) painiketta. Tee korja-ukset ja paina [Tallenna tiedot](#). Palaa alkuun oikealla ylhäällä olevasta ruudusta [Kirjau-du ulos](#).

Tiedot välittyvät liiton jäsenrekisterin-hoitajalle, joka hyväksyy muutoksen.

Lisätietoja: Jäsenrekisterinhoitaja Riina Lillfors, riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi tai puh. (09) 6126 2015.

Pitkä työura puolustuslaitoksen palveluksessa

Paria poikkeamaa lukuun ottamatta majuri Olli Vuorio teki varsinaisen työuransa puolustuslaitoksen palveluksessa, sen huolto- ja viestintätehtävissä. Työelämästään vuonna 1982 eläkkeelle jäätyään hän liittyi Vantaan Sotaveteraaniyhdistykseen sen aktiivisesti toimivaksi jäseneksi. Jo 1930-luvulla aloittamaansa valokuvausta hän edelleen har-

rastuksenaan jatkaa ja kokoaa otoksistaan laajoja kuvakansioita.

Olli Vuorio syntyi Turussa 6.9.1918 talousmiehenä tunnetun isänsä perheeseen. Vuonna 1922 perhe muutti Helsinkiin isän tultua valituksi sanomalehti Uuden Suomen konttoripäälliköksi. Asunnon perhe sai työnantajan omistamasta 4-kerroksisesta puuta-

lostasta, jossa ei ollut tietenkään hissiä. Pari vuotta myöhemmin perhe muutti omaan kerrostalohuoneistoon Helsingin Viiskulmaan.

Kansakoulun ala-asteen Olli suoritti Punavuoren kansakoulussa, josta pyrki jo tuolloin hattuun ”Norssiin”, jonne hän ei kuitenkaan tullut valituksi. Ollin oli tyytyminen Koulu-kujan Yhteislyseoon, myöhemmin koulun nimen ja paikan vaihduttua Arkadian Yhteislyseoon. Ylioppilaaksi kirjoittaminen kuitenkin siirtyi harrastuksista ja Talvisodasta johtuen aina vuoteen 1941 asti.

Talvisota syttyi

Kesken historian tunnin 30.11.1939 vihollisen pommitus koneet iskivät Helsinkiin. Koulun oppilaat ohjattiin näkösuojaan Hietaniemen hautausmaalle. Hautausmaan taa ja puusto näkösuojan hyvinkin tarjosi, muistelee Olli Vuorio. Siihen asti koulun oppilaat saivat kulkea vain sivuovesta, sen jälkeen myös pääoven käyttö oli sallittua. Pian pommituslennon jälkeen koulu tilapäisesti suljettiin. Talvisota oli alkanut.

Ikämiessuojeluskunnan poikaosastoon muiden poikien tavoin Olli myös kuului. Siitä joukosta Olli myös huomattiin ja niin hän pääsi lähetyksi puolustusministeriön sähkölaboratorioon.

Asevelvollisuuskutsun jälkeen Olli Vuorio sai mää-

räyksen astua varusmiespalvelukseen tammikuun puolivälissä 1940. Palvelupaikka oli jalkaväen koulutuskeskus Hyrylässä. Jo helmikuun alussa tuli sieltä siirto aliupseerikoulutukseen Nummenkylään. Koulutus oli lähinnä sulkeisharjoitusta. Esimerkiksi ampumaharjoituksia ei järjestetty lainkaan.

Puolivälissä helmikuuta aliupseerikoulu keskeytettiin ja kurssi siirrettiin Taipaleenjolle, jossa joukkueelle jaettiin aseet ja niihin kovat panokset. Kaikkia oppilaita ei siirto kuitenkaan koskenut, sillä seitsemän heistä ylennettiin korpraaleiksi ja jätettiin alokkaiden kouluttajiksi. Yksi seitsemästä oli Olli Vuorio ja toinen joukosta, myöhemmin radioäänänenä tunnetuksi tullut Eero Saarenheimo. Alokkaiden koulutuspaikka oli Tuusulan Paijalassa.

Upseeriura alkoi

Toukokuulla 1940 Olli Vuorio komennettiin Niinisaloon RUK:n kurssille 47. Kurssi oli poikkeuksellisen suuri, peräti 1500 oppilasta. Kurssi päättyi 6.9.1940, jolloin oppilaat olivat upseerikolaita ja saivat palata omiin joukkoyksiköihinsä, paitsi Olli, joka jatkoi lukion 8:lla luokalla. Joulukuun puolivälissä kurssin kokelaat ylennettiin vänrikeiksi. Nyt Olli oli lukion ainoa upseeri.

Ylioppilaskirjoitusten jälkeen 4.6.1941 Olli Vuorio ilmoittautui Sulkavalla JR6:ssa

jatkamaan edelleen kesken olutta varusmiespalveluaan. Jatkosodan syttyessä JR6 marssi rajalle 10.6.1942 suojajoukoksi Ruokolahteen. Joukkueenjohtajana Karjalan kannaksella Olli Vuorio koki sodan karun todellisuuden vuoden 1942 heinäkuuhun saakka.

Kesken sotavuosien Olli Vuorio pyydettiin ilmoittautumaan kadettikouluun 1.7.1942 (silloiseen Maasotakouluun) Santahaminaan, jonne hän oli omasta hakemuksestaan tullut valituksi. Maasotakoulusta Olli Vuorio valmistui viestintäupseeriksi 4.6.1943. Päätöspäivän tilaisuus oli presidentinlinnan valtiosalissa, jossa tasavallan presidentti Risto Ryti nimitti 407 kadettia vakinaisen väen upseereiksi. Sen jälkeen puhui ylipäällikkö marsalkka Mannerheim.

Koulun jälkeen oli lähtö Aunuksen Kannakselle VP5:een (viestintäpataljoona), nuoremaksi upseeriksi. Jatkosodan loppuvaiheessa Puna-armeijan hyökätessä Aunuksessa VP5 vetäytyi Sulkavalle ja Ruokolahdelle. Lokakuussa pataljoonana kuormattiin Savonlinnassa junaan. Meille oli ennakkoon kerrottu, että matkamme suuntautuu Ilmajolle, jossa tapahtuisi kotiuttaminen, kertoo Olli Vuorio. Kesken matkan saimme kuulla, ettemme menisikään Ilmajolle, vaan Rovaniemelle, Lapin sotaan.

Marraskuun puolivälissä Olli Vuorio komennettiin PM:n

Sotaveteraani Olli Vuorio on vielä 97-vuotiaana virkeä ja hyväkuntoinen. Parvekeilman raikkauudessa on mieluista istahtaa ja kerrata muistikuvia, mitä sitä tulikaan tehneeksi.

Kuva: Matti Värri

Poikanen pomona

Insinöörikommodori Klaus Eloranta (1924-2015) syntyi Turussa. Hän liittyi Talvisodan aikana Rymättylän Merisuojauslaskuntaan. Vasta 15 vuotta täyttäneenä, siis alaikäisenä, hän olisi pykälän mukaan kuulunut aseettomaan poikaosastoon. Koska sellaista osastoa ei pitäjässä ollut, annettiin hänelle kivääri kouraan ja otettiin miesten joukkoon.

Klaus Eloranta muistelee

Miesten joukossa toiminta oli harjoituksia ja vartiotehtäviä. Tärkein vartiointipaikka oli pitäjän puhelinkeskus. Tärkeys perustui siihen, että Rymättylän Aaslan saarella, Karhuvuorella oli lottien il-

mavalvontatorni. Tornin puhelin-yhteydet Turun johtokeskukseen (IVAKiin) kulkivat kunnantalossa olleen keskuksen kautta. Yhteys oli suora, eli viestejä ei Rymättylässä erikseen yhdistetty. Torni oli tärkeällä paikalla seurattaessa venäläisten koneiden yrityksiä päästä Viron Paldiskista Turkuun pommittamaan.

Sanon yrityksiä, koska ne suinkaan eivät aina perille päässeet. Ilmavalvonta oli tarkkaa ja Turun ilmatorjunta, panssarilaivojemme tulella täydennettynä, oli tehokasta. Pääsivät kuitenkin liian usein perille ja tekivät kaupungissa pahaa jälkeä.

Monesti vihollinen, torjunnan pelossa, pudotti lastinsa jo ennen Turkuun. Kotini oli va-

15-vuotias Klaus Rymättylässä Talvisodan sytyttyä 1939.

jaat 30 km länsilounaaseen Turusta ja lähettyvillemme putosi pommi-kuormia. Lähinaapurin kettutarhan aita rikkoutui ja ketut pääsivät karkuteille.

Olimmekohan me jonkinlaisella lähestymislinjalla, koska sama tarha vaurioitui myös jatkosodan aikana?

Lotat ilmavalvonnassa

Tornien miehitys oli yleensä lottia ja pitäjän omia tyttöriä. Mukana oli myös runsaasti pikkulottia. Homma ei suinkaan ollut vaaratonta. Tornit olivat selvästi näkyvä kohde ja vihollinen tiesi niiden tärkeyden. Alas tornista ei sopinut juosta, kun naapurin kone tuli näkyviin.

Karhuvuoren torni on v. 2004 talkoovoimin ja lahjoitusvaroin rakennettu samalle paikalle ja samannäköiseksi. Se on Rymättylä-seuran hoidossa ja vastuulla. Näkymät saaristomaisemaan ovat hienot ja tor-

nissa on alkuperäisen tehtävän edellyttämää, lahjoitettua laitteistoa. Metsä on Karhuvuorella kasvanut ja häiritsee parhaita näkymiä.

Ilmavalvontaa pitkin saaristoa

Ilmavalvonta jatkui, vaikka Talvisota loppui. Karhuvuoren tornia vastaavia torneja oli saaristossa useita, toinenkin Rymättylässä, Pyytin saarella.

Kesällä 1940, eli välirauhan aikana, sain suojeluskunnasta pyynnön lähteä vartiopäälliköksi tuohon torniin. Eihän minulla mitään koulutusta tai kokemusta moiseen tehtävään ollut.

Noina vuosina oli tapana tehdä, mitä pyydetään, eikä ryhtyä selittelemään, ja näin

viestintäosasto 1:een Mikkeliin ja sieltä parin viikon kuluttua Viestintäosasto 111:een Helsinkiin. Sodan viimein päättyessä ei Olli lähtenytkaan siviiliin, vaan jäi upseerina edelleen puolustuslaitoksen palvelukseen. Upseerin työura oli saanut alkunsa.

Sotilaskin kaipaa perhe-elämää

Olli Vuorio meni naimisiin neiti Eila Vuoriston kanssa vuonna 1945. Eilan Olli oli ensimmäisen kerran tavannut Äänislinnassa Eilan ollessa siellä lottana. Perheeseen syntyi kaksi tyttöä, Leena 1948 ja Terhi 1956.

Avioliitto kuitenkin päättyi eroon vuonna 1979. Olli Vuorio solmi uuden avioliiton Aunen kanssa vuonna 1980. Tämä liitto päättyi Aunen sairauden seurauksena hänen kuolemaansa.

Vaihteleva työ – palveluyksiköt vaihtuivat

Viestintäosastolta työ puolustuslaitoksessa jatkui ensin Viestikoulussa Hämeenlinnassa vuodet 1945 -1947. Sieltä tuli pakkosiirto Riihimäelle viestintärykmenttiin, josta edelleen 1958 Huoltokouluun Santahaminaan opettajaksi. Vuonna 1960 hänet siirrettiin takaisin PE:n taloushuolto-osastolle.

Sotilasarvoltaan monien alempien upseerien ajaessa nimityksissä Ollin ohi hän erosi vakinaisesta palveluksesta ja siirtyi Maaseudun Autoliiton palvelukseen, mutta hakeutui jo vuonna 1963 takaisin pääesi-

Juhlalpuheen Sotaveteraanien itsenäisyyspäivän juhlassa 2013 Vantaalla piti majuri Olli Vuorio.

Kuva: Olli Vuorion albumi

Olli Vuorio Vantaan Hämeenkyllän koulussa puhumassa oppilaille aiheesta: "Elämä etulinjassa".

Kuva: Olli Vuorion albumi

kuntaan huolto-osastolle.

Palvelusvuosien aikana Olli Vuorio oli saanut tasaisesti ylennyksiä niin, että vuonna 1964 hänet ylennettiin majuriksi. Majurina hän saikin haluamansa tehtävän, kun hänet nimitettiin Kaartin pataljoonan huoltopäälliköksi. Peläten mahdollista pakkosiirtoa hän erosi puolustuslaitoksen palveluksesta lopullisesti 48-vuotiaana 1968. Samana vuonna hän aloitti liike-elämän palveluksessa tavaratalo Pukevan sisäisenä tarkastajana. Eläkkeelle hän jäi vuonna 1982.

Aktiivi sotaveteraani

Eläkkeelle jäätyään Olli Vuorio liittyi jäseneksi Vantaan Sotaveteraanijyhdistykseen. Yhdistyksen hallintoon hän ei ole halunnut mukaan, mutta on muutoin ollut toiminnassa hyvin aktiivinen. Esimerkiksi valtakunnallisen Kirkkopy-

hän järjestelytoimikunnassa 1993 Olli oli tiiviisti mukana. Tapahtuman jälkeen ei organisaatiota purettu, vaan se jäi jatkamaan järjestöorganisaationa nimellä "Vetres". Yhteisön hallintoon kuuluu sekä sotaveteraaneja että muita reserviläisiä, siitä nimi "Vetres".

Vetres on vetreä toiminnallinen yhteisö. 1990-luvulla aloittanut seura vastaa yhdistyksen puolesta monien tilaisuuksien järjestelystä. Sellaisia ovat kirkkopyhän lisäksi itsenäisyyspäivän tilaisuus, sankarivainajien kunniavartiointi, teatteri-illat jne. Vetres on järjestänyt veteraanijuhlia kouluissa ja varuskunnissa kautta maan. Keskeisen toimivan joukon siinä muodostavat 10 veteraania ja lottaa sekä yhtye Rytmihäiriö.

Olli Vuorio on toiminut usein juhlapuhujana, esimerkiksi itsenäisyys- ja veteraani-

juhlissa ja monissa muissakin tilaisuuksissa. Hän on talvisodan alkamisen muistopäivänä käynyt eri kouluissa kertomassa oppilaille otsikolla: "Elämää etulinjassa". Työstään sotaveteraanijyhdistyksessä Olli Vuorio on saanut tunnustuksen osoituksena Sotaveteraanien kultaisen ansioristin.

Vaikka Olli Vuorio ei osallistunutkaan yhteiskunnallisiin tehtäviin, niin muita luottamustehtäviä kyllä riitti sotilas-, koulu-, järjestö- ja liiketoiminnan alueilta. Hän toimi muun muassa Riihimäen varuskunnan upseerikerhon rahastonhoitajana, Kaartin Killan koulun, vanhempainneuvoston ja koulun toverikunnan puheenjohtajana sekä monien taloyhtiöiden hallituksissa sekä edelleen kadettikurssin sihteerinä.

Harrastuksista läheisin Olli Vuorille on jo hänen 15-vuotiaana aloittamansa valokuvaus

ja siihen liittyen kuvakansioiden kokoaminen. Niitä hänellä on tällä hetkellä jo 32. Dioja on noin 1500, kaitafilmejä 1700 sekä ifolorkuvakansioita 33.

Aina ei mennyt hyvin

Nyt 96-vuotiaana Olli Vuorio muistelee pitkän elämänsä aikaisia tapahtumia. Ilman tuskaa hän ei kaikista tapahtumista ole kuitenkaan selvinnyt. Vastapainona suurille menetyksille olen saanut Luojan suojelusta, tilittää Olli Vuorio. Sodastakin selvisin ilman pientäkään raapaisua ja siviilisäkin olen välttynyt isoilta kolhuilta. Suurta iloa Olli sai viimeksi kekeä kesän kynnyksellä kun hänestä tuli Isovaari tyttärentytären saatua potran pojan.

Teksti: Matti Värri

merisuojeluskuntalainen K. Eloranta, 15 v. lähti. Perillä uutta pomoaan odotti ryväs toinen toistaan kauniimpia pikkulotia. Ehkä joukossa oli joku täysikäinenkin, mutta en kehdannut siinä ruveta ikinä kysymään. En voinut heitä juuri tunteakaan, koska tämän tornin tytöt olivat naapuripitäjä Merimaskusta.

Edellinen vartiopäällikkö oli juuri lähdössä ja minun piti heti ryhtyä toimeeni. Arvelin tyttöjen ilmeisesti olettavan, että olen nuoresta naamastani huolimatta kokenut konkari ja minua pyydettiin heti työhön ja nousemaan torniin.

Jälkeenpäin olen epäillyt, että tässä oli jotakin kummallista – eihän pomo työtä tee, vaan pomottaa.

Sahasivatko nämä kavalat kaunottaret silmään, vai kuuluiko tapoihin tuolla tornilla

myös päällikön tehdä oma tähytysvuoronsa? Ei ainakaan kuulunut Rymättylän puhelinkeskusvartiosta! Ihmetyttää myös, eikö Merimaskussa todellakaan ollut sopivia miehenpuolia, kun lähettivät Rymättylästä poikasen pomoksi?

Pomon ensiaskeleet Pyytissä

Näin jälkeenpäin ensimmäinen tähytysvuoroni naurattaa, mutta ei silloin! Olin kuljetusveneestä noustuani heti kiivennyt vuorelle, sieltä tornille ja ylös. Ns. luonnolliset tarpeet olivat jääneet tekemättä ja tähytysaika oli kaksi tuntia. Kainonpuoleinen nuorimies ei oikein osannut kysyä sulottarilta, mitä nyt tehdä vaan kärsi kovat tuskansa.

Mitään punatähtisiä pomomikoneita ei horisonttiin ilmestynyt. Ainoa lentävä laite

oli silloisen Aero Oy:n kolmi-moottorinen Junkers Ju 52 OH ALK Sampo, joka tuli Tukholmasta. Se oli tunnistettavissa tornissa olevien luetteloiden avulla. Tartuin puhelimen kampeen ja ilmoitin näkemäni ilmavalvonnan alue-keskukseen (IVAK) Turussa.

Samankaltainen tilanne sattui minulle kesällä 1944. Silloinen nuori vänrikki K.E. oli juuri komennettu Suomenlahden Suursaareen. Lähes ensi töikseni minut käskettiin päivystäväksi tulenjohtajaksi saaren tulenjohtotorniin. Kaveria ei tornissa ollut ja nopeasti saamani toimintaohjeet olivat kovin suppeat. Minulla ei ollut kunnan käsitystä saaren tykistöpatteiden sijainnista ja kaliipereista. Itse tulenjohdon tekniikan kyllä hallitsin, olin sitä oppia saanut sekä aliupseerikoulussa, että upseerikoulus-

sa, mutta mitä patteria olisin johtanut?

Pian olisi varmaan torniin apua tullut, mutta ehkä kuitenkin kohtalokkaan myöhään. Tuohon aikaan liikkui paljon huhuja venäläisten maihinnousuaikasta Viron puolelta, jonne olivat jo ehtineet saksalaisten perääntyessä.

Eli yleistäen: uutta johtajaa ei aina ymmärretä tai ehditä perehdyttää uusiin tehtäviinsä ja joukkoonsa. Tämä voi olla kohtalokasta, jos juuri vaihtovaiheessa tapahtuu jotain yllättävää.

Suursaaren tapauksessa yllätys oli aikanaan hyökkääjä, se oli Saksa eikä Venäjä. En tiedä, miten tuon hetken päivystävä tulenjohtaja oli perehdytetyt.

Rymättylän Merisuojeluskunnan antama koulutus taisi olla parasta, mitä sotavuosi-

na sain. Kouluttajamme oli sk. kersantti Toivo Saarni, Topi. Hän oli jossakin räjähdysnettomuudessa menettänyt muutaman sormen, eikä häntä kutsuttu sotapalvelukseen. Koulutus oli vauhdikasta ja reilua meininkiä: hälytysjärjestyksiä, kivääriammuntaa ja käsikranaatin heittoa.

Hieno asia oli, ettei koulutuksessa käytetty sotaväen ikävää piirrettä, simputusta. Tätä sotaväen perinnettä ei vapaaehtoisten joukossa hyväksytty eikä varmaan olisi muuallakaan tarvittu, mutta huonoillakin tavoilla on taipumus periytyä sukupolvien yli.

Naantalissa 16.9.2011

Klaus Eloranta

Ivan Utkin oli Suomessa Juhani Jyrkkä

Kyselin Sotaveteraanilehden viime numerossa lukijoilta lisätietoa Vanja Utkin -nimisestä itäkarjalaispojasta, joka jatkosodan alkupuolella lähti kotoaan Itä-Karjalan Vieljärven Jyrkilän kylästä jalkaväkirykmentti 56:n miesten matkaan. Kyselyyni vastattiin ilahduttavan aktiivisesti, ja niinpä saatoin pienistä palasista koota jokseenkin ehjän kuvan Vanja Utkinin, myöhemmältä nimeltään Juhani Jyrkän elämästä (15.8.1931-29.8.1992).

Isä taisteli puna-armeijassa

Juhani Jyrkkänä suurimman osan elämästään eläneen miehen kohdalla on Uudenkaupungin kirkonkirjoihin merkitty syntymäajaksi elokuun puoliväli vuonna 1931. Syntymäajan oikeellisuudesta ei kuitenkaan ole minkäänlaista varmuutta: arvio perustuu pelkästään siihen, että suomalaisjoukkojen löytäessä hänet poika oli noin kymmenvuotias. Myöskin syntymäpaikaksi kirkonkirjoihin merkitty Salmi saattaa olla virheellinen tieto.

Jyrkän löytöolosuhteista kerrotaan kahdenlaista tarinaa: Toisen tarinan mukaan Juhani Jyrkkä asui iäkkään isoäitinsä kanssa vanhassa saunarakennuksessa. Vuonna 2013 edesmennyt uusikaupunkilainen sotaveteraani Erkki Luntamo puolestaan muisteli pojan asuneen kahden samanikäisen pojan kanssa kuusen alla Vieljärvellä. Juhaniin kanssa kuusen alla eläneiden kahden muun pojan kohtalosta ei ole varmuutta. 1980-luvun alkupuolella Jyrkkä itse muisteli toisen pojan jääneen Vieljärvelle ja toisen puolestaan kulkeutuneen JR 56:n pioneerien mukana Helsinkiin. Ensikosketus suomalaisjoukkoihin syntyi poikien tultua kerjäämään ruokaa suomalaissotilailta.

Jyrkälle ei juurikaan jäänyt muistoja biologisesta perhees-

tään. Hän tiesi ainoastaan isänsä taistelleen ja kaatuneen puna-armeijan riveissä talvisodan aikana. Äidistään, siskostaan ja veljestään hänellä oli ainoastaan muutamia muistikuvia.

Suomalaisten mukana rintamalle ja Suomeen

Erkki Luntamo muisteli, että kun jalkaväkirykmentti 56:n oli aika jatkaa matkaa, Jyrkkä tuli hänen puheilleen ja pyysi päästä suomalaisten mukaan. Luntamo puhui asiasta kapteeni Lauri Miettiselle, joka päätti, että poika otettaisiin mukaan. JR 56:n III pataljoonan esikuntakomppanian räätälinä toiminut Eino Järvinen teki Jyrkälle suikkaa myöten täydellisen sotilaspuvun käyttäen raaka-aineena englantilaista manttelia. Juhani sai myös saappaat ja patruunataskun.

1980-luvulla antamassaan haastattelussa Jyrkkä kertoi olleensa rykmentin ”maskotina” noin neljän kuukauden ajan. Hän oli hyvämuistinen ja oppi nopeasti yksiköiden sijainnit, ja niinpä häntä käytettiin muun muassa lähetin tehtävissä viemässä viestiä komentajalta komppanioihin. Nuori poika ei aina osannut pelätä sodan vaaroja silloinkaan, kun se olisi ollut hyväksi: haastattelussa Jyrkkä muisteli suomalaisten autokolonnan joutuneen kerran tykistökeskitykseen. Kranaattien iskeytyessä tiehen sotilaat suojautuivat kuka minnekin, mutta Juhani jäi seisomaan keskelle tietä ja katselemaan. Yhtä asiaa karjalaispoika kuitenkin pelkäsi, nimittäin nälkää. Korpisotureille nauru maittoi, kun poika joka ilta pinosi teltassa nukkumanurkkausensa viereen hurjan keon armeijan vanikkaa.

Kun hyökkäysvaihe kääntyi loppua kohti ja lomat alkoivat pyöriä, Jyrkän Jussiksi nimensä muuttaneen pojan ”rintamakomennus” päättyi. Hän pääsi suomalaissotilaiden mukana Uuteenkaupunkiin, missä hä-

net sijoitettiin kasvatiksi Palpan taloon. Jyrkkä kävi Halun kansakoulua Kalannissa, ja vanhat luokkatoverit muistavat hänet isokokoisena, kenties hieman yksinkertaisena mutta luonteeltaan rauhallisena ja maatoissa taitavana.

Venäjätaitonsa ansiosta Jussi saattoi myös toimia tulkina suomalaisten ja maataloissa työskentelevien venäläisten sotavankien välillä. Kielitaito ei kuitenkaan ollut pelkästään avuksi: sota-ajan Suomessa venäjää solkkaava karjalaispoika joutui kestämaan monet rysittelyt. Vaikka hän oli saanut suomalaisen nimensä JR 56:n sotilailta jo rintamalla olonsa aikana, virallista kastetta Jyrkkä sai odottaa varsin pitkään: vasta vuonna 1951 rovasti Heininen liitti jo liki parikymppisen Juhaniin Palpan talon salissa luterilaisen kirkon yhteyteen.

Miehuusvuodet ja vanhuus

Kasteen jälkeen Jyrkkä sai kutsun Suomen armeijaan. Asevelvollisuutensa hän suoritti laivastossa. Asevelvollisuusaika ei kuitenkaan riittänyt tyrehtytämään kaipuuta merille, joten asevelvollisuuden jälkeiset vuodet kuluivat kauppaalavastossa meriä seilaten. Merimiesuran

jälkeen Jyrkkä kouluttautui asentajaksi ja työskenteli muun muassa Rauman telakalla hitsarina.

Juhani Jyrkkä pysyi koko ikänsä poikamiehenä. Hänellä oli kuitenkin kaksi pienempää suhdetta. Hän asui jonkin aikaa Varja Siivosen kanssa ja avusti rahallisesti tämän tyttäretä. Suhteesta Mailis Ketoniemen kanssa puolestaan syntyi poika, Taisto, joka elää nykyään Uudessakaupungissa. Suhte Mailis Ketoniemen kanssa kuitenkin kariutui ja Jyrkkä pysytteli poissa poikansa ja tämän äidin elämästä. Poika Taisto sai vasta 1980-luvun lopupuolella tietää isänsä henkilöllisyyden ja tällöinkin sattuman kautta.

Jo 1950-luvulla alkoholi näytteli Juhani Jyrkän elämässä suurta roolia. Jyrkän asuinseudulla kerrotaan edelleen siitä, miten Jyrkkä oli uudenvuoden yönä 1956 sammunut tien viereen hankeen. Jyrkän pelastukseksi koitui uusikaupunkilaisen kuorma-autoilija Lompin tarkkaavaisuus. Lomppi huomasi ohi kulkiessaan lumihankeen sammuneen miehen ja sai tämän heräteltä henkiin.

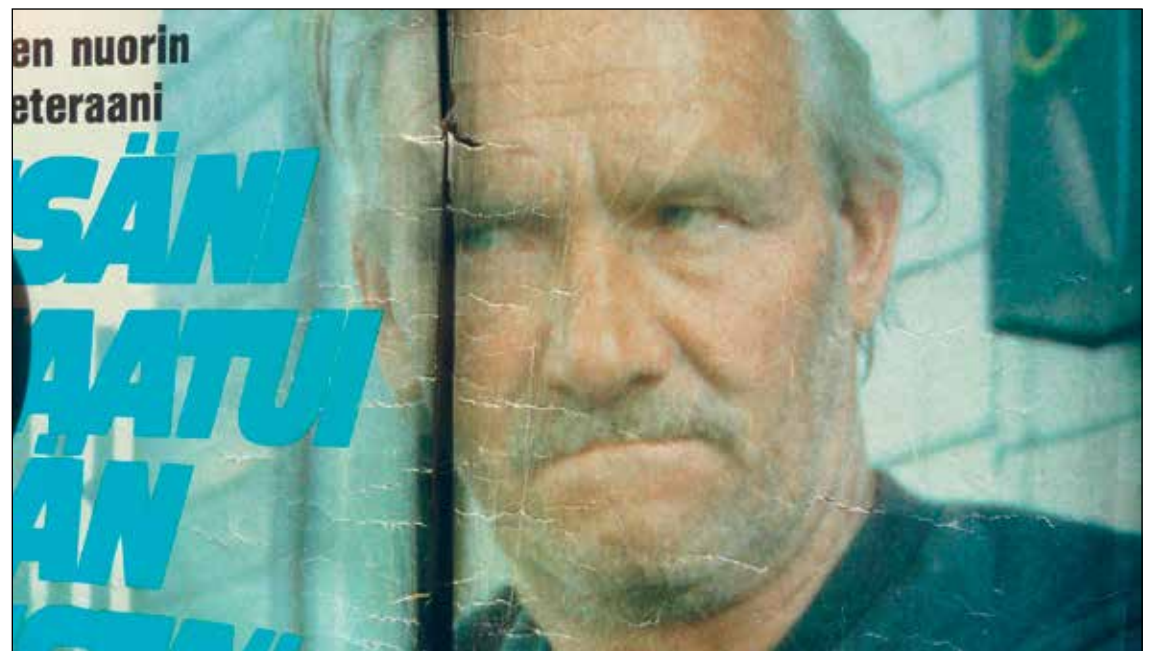
Vanhoilla päivillään Jyrkkä haaveili matkasta synnyinseudulle Itä-Karjalaan. Hänen mieltään polttelivat kysymyk-

Erkki Luntamon albumin kuva Juhaniasta teltassa keskellä.

set Karjalaan jääneiden sukulaisten kohtalosta sekä haave näiden löytämisestä. Haastattelussa 1980-luvulla Jyrkkä kaavaili kirjoittavansa ”oman” rykmenttinsä vaikutusvaltaisimmalle veteraanille, presidentti Mauno Koivistolle ja toivoi sitä kautta saavansa viisumin matkalle. Matkahanke lienee kuitenkin jäänyt toteuttamatta: elokuun lopulla 1992 eturauhassyöpä vei noin vuotta aiemmin työkyvyttömyyseläkkeelle jääneen miehen.

Olli Kleemola

Tähti-lehden kuva aikuisesta Juhaniasta

Sun Chemical
Espoo

Espoon Sähköasennus Ky
Espoo

Mittaus-Pesonen Oy
Espoo

Vesijohtoliike J. Laitinen Oy
Espoo

E. M. Pekkinen Oy
Espoo

Kiitos Sotaveteraaneille
Espoosta! Nro:150

Liikunnan mies, ei vain mestari

Viime kesäkuussa 90 vuotta täyttänyt veteraani **Aatos Sainio**, on saavuttanut ikäluokassaan kansainvälistä menestystä sekä pituushypyn että kolmiloi-kan saralla. Vetreä tamperelainen on kilpaillut lajien parissa säännöllisesti jo viimeiset 20 vuotta. Kun aiemmin tänä kesänä Kangasalla järjestettiin Bruunon kisat aikuisurheilijoille, Sainio hyppäsi kolmiloi- kassa 90–95-vuotiaiden maailmanennätyksen.

Sainion paras hyppy Kan- gasalan Kyötikkälän kentäl- lä kantoi yhteensä 7,10 met- riä. Vanha ennätys, joka sekin oli Sainion nimissä, parani yli 15 sentillä. Päivä oli selkeästi Sainiolle suotuisa, sillä vanhat lukemat menivät rikki peräti kahdesti.

– Kun hyppy alkaa kulkea, niin sitten siinä vaan mennään, kokenut Sainio toteaa.

Urheilu ja liikunta ovat kul- keneet ennätysmiehellä mu- kana läpi elämän, joskin eri muodoissa. Tärkeinä ne Saini- on mukaan pysyvät jatkossa- kin.

Nuoruuden kentät

Aatos Sainio syntyi 7.6.1925 Turun lähetyksillä Nousiais- sa. Hän on seitsemän sisaruk- sen joukosta vanhin. Maaseu- dulla vietettyyn nuoruuteen kuului hiihtämistä ja pyöräilyä, mutta kilpaurheiluun tai vaki- tuisen harrastamiseen ei tuol- loin ollut mahdollisuuksia. Lä- himmän kosketuksensa urhei- luun Sainio saikin koulussa.

– Liikuntatunneilla saatoim- me pelata jalkapalloa. Ne oppi- tunnint olivat minulle lyhyiden koulupäivien mieluisimmat, Sainio muistelee.

Koulun kentät ja leikkisä ur-

heilu saivat viimeistään jäädä, kun Sainio kutsuttiin asevelvol- lisenä Forssaan alokaskoulutuk- seen vuonna 1943. Sieltä matka jatkui Haminaan lisäkoulutuk- seen. Sotimaan Sainio lähetet- tiin vielä saman vuoden huhti- kuussa. Hän oli muutamaa kuu- kautta vaille täysi-ikäinen.

– Silloin mentiin vaan, kun täytyi mennä.

Alkuun Tampereella

Siviiliin palaamisen jälkeen Sainio muutti Tampereelle, en- tisen Messukylän aseman ku- peeseen. Nuori mies hakeutui Pirkkanmaalle ennen kaikkea töiden perässä. Ennen sotaa hän oli ehtinyt toimia renkinä noin puolentoista vuoden ajan. Nyt rankka ja ruumiillinen työ vaihtui kuitenkin kevyempään, sillä Sainio palkattiin tuota pi- kaa Tampereen keskustan Al- koon myyjäksi.

Tampereella Sainio myös ta- pasi Ritvan, naisen, josta tuli hänen vaimonsa vuonna 1955. Pariskunta on ollut yhdessä jo yli kuusi vuosikymmentä. Vuonna 1960 heidän ensim- mäinen lapsensa, Marja, syn- tyi. Mieleen on hyvin jäänyt, kuinka tuore perhe on yhdessä seurannut Rooman olympialai- sia televisiosta, etenkin yleisur- heilulajeja.

Ensimmäisinä vuosinaan Tampereella Aatos Sainio ur- heili osana Messukylän Tove- reita. Tuolloin hän alkoi kil- pailla piirikunnallisella tasolla niin pituushypyssä, kolmiloi- kassa kuin keihäänheitossakin. Tulokset olivat hyviä: pituus- hyppy kantoi yleensä noin 6 metriä, kolmiloikka 13 metriä ja keihäs 55 metriä. Uuden per- heen ja uuden työuran myötä kilpaurheilu jäi kuitenkin vä- hemmälle huomiolle.

– Muut vastuut menivät sel- keästi kilpailemisen edelle. Toki oma-aloitteista liikuntaa ja työ- paikkaliikuntaa oli silloinkin, kertoo Sainio noista vuosista.

Urheilumenestystä

Sainio teki Alkossa pitkän uran. Hän nousi esimieheksi asti ja jäi lopulta eläkkeelle 80-luvun puolivälissä. Varhaisilla eläke- päivillä Sainion katse kääntyi uudella innolla urheiluun. Vai- mo Ritvalla oli vielä joitain työ- vuosia edessä, joten hiihdosta ja lentopallosta kehittyi miehelle tärkeitä ajanvietteitä.

Vuonna 1995, kun Sainio täytti 70, vanhat tutut hyppy- lajit tulivat taas ajankohtaisiksi. Sainio alkoi kilpailla urheilu- seura Kunto-Pirkkojen jäsene- nä ja voitti oitis ikäluokkansa Suomen mestaruuden pituus- hypyssä ja kolmiloikassa. Jo seuraavana vuonna Sainio mat- kustui vaimoineen Buffaloon, Yhdysvaltoihin, jossa hänen oli määrä osallistua maailman- mestaruuskisoihin. Tuloksena oli pronssimitali kolmiloikassa.

– Niinä vuosina kipinä syt- tyi ja lähti itämään uudestaan, Sainio luonnehtii.

Buffalon jälkeen Sainio piti matkustamisesta välihuusia, jolloin hän osallistui ainoas- taan SM-tason kisoihin. Ulko- maille tie vei taas vuonna 2005, kun maailmanmestaruudes- ta kilpailtiin Espanjassa. Täl- lä kertaa Sainio voitti mesta- ruuden 80-vuotiaiden sarjassa, vieläpä molemmissa lajeissaan.

Viime aikoina Sainio on kui- tenkin vetäytynyt kansainväli- siltä kentiltä. Mestarin mukaan MM-tasolla ei ole enää hän- nen ikäisilleen niin paljon kil- pailua. Sainion pariskunnal- le matkaaminen kaukomaihin ottaa myös kovi- lla.

Ennätysmies Sainio pyrkii varmistamaan, että hänen tulee liikut- tua myös urheilukenttien ulkopuolella.

Into liikkumiseen

Saavuttamansa maailmanen- nätyksen suhteen Aatos Sainio on varsin vaatimaton. Hän ku- vailee oloaan ennätyksen het- kellä lähinnä levolliseksi ja hel- pottuneeksi.

– Ei Aatos turhaa voiton- riemua näytä koskaan, Ritva- vaimo tokaisee.

Kangasalan kisat olivat Sai- nion viimeiset tälle kesälle. Seuraavan kerran hän kisailee ensi vuoden alussa halli-SM- kisoissa hänelle tutussa Pirkka- hallissa. Pirkkahallissa Sainio käy harjoittelemassa säännöl- lisesti noin kolme kertaa viikos- sa. Talvikautenakin aikaa har-

joitteluun kuluu tunti tai puo- litoista.

Raskaan urheilusuorittami- sen ohella Sainio liikkuu paljon myös kenttien ulkopuolella. Ta- vaksi muodostuneet aamuvoi- mistelut selittävät, miksi Sainio ei ole kertaakaan loukkaan- tunut urheilu-uransa aikana. Muutoin pihatytöt, kuten lumen luominen ja puiden hakkuu pi- tävät miehen perin pirteänä. Liikunnasta Sainion mielipide onkin kerrassaan selkeä.

– Kyllä se on antanut erityis- tä vireyttä elämäni.

Teksti ja kuvat:
Valtteri Leinonen

Euran Yritystiltil Oy

Eura

Autotarvikeliike
Ossi Holopainen

Hamina

Pesupalvelu P. O. Ikonen

Hamina
www.pesupalvelu.fi

Hangon Liikenne-
Friman Matkat

Hanko

Kuljetus Simo Iitti Ky

Hartola

OPR-Vakuus Oy

Helsinki

Suomen Varustamot ry

Helsinki

Saanio&Riekkola Oy

Helsinki
www.sroy.fi

Brando Oy

Helsinki

Oy Helsinki Chartering Ab

Helsinki

Arkkitehtitoimisto
Arknova Oy

Helsinki

Kiitos Sotaveteraaneille
Helsingistä! Nro:148

Lääkärin tie UNEF II:een

Gunnar Brandt (92) on harvoja elossa olevia sotaveteraaneja, jotka ovat olleet rahanturvaajina.

Sotaveteraani Gunnar Brandtin tie Suomen toiseen rauhanturvajaoperaatioon oli hänen mukaansa onni onnettomuudessa.

Lääkäriksi vuonna 1950 valmistunut Brandt väitelti kuusi vuotta myöhemmin lääketieteen tohtoriksi ja erikoistui kirurgiaan. Lääkärinä kirurgisessa sairaalassa ”Kirralla” elämä hymyili. Varsinkin verrattuna vuoteen 1943,

jolloin Brandtin oli lähellä menettää henkensä astuessaan kolmen hengen partionsa kanssa miinaan Syvärin lohkolla JR 61 riveissä. Silloin aseveli Erik Nikus Pohjanmaalta kantoi hänet takaisin kolme kilometriä omien linjojen suojaan, mikä varmuudella pelasti hänen henkensä. Siitä Brandt on ollut kiitollinen koko elämän.

Erikoislääkärinä Brandt sai kutsun kuukauden mittaiselle sotilaslääkärin kertauskurssille Hennalaan 1956. Nauraen

hän kertoo, miten kaikki sai alkunsa.

– Lähdin suoraan lääkintäkenraali **Pekka Someron** puheille. Kerroin hänelle että koulutukseni huomioon ottaen – olinhan valmistunut erikoislääkäri ja vielä väitellyt tohtoriksi – olisi ajan haaskausta laittaa minut kuukauden kurssille, joka oli kuitenkin JSP-tasoinen. Se olisi sama kuin insinöörille antaisi sihteerin hommia. En kuitenkaan kieltäytynyt asettamasta itseäni ehdolle. Päinvastoin, kerroin olevani kiinnostunut lääkärin paikasta Suezissa, mistä oli uutisoitu lehdistä jo pidemmän aikaa. Kenraali painotti, ettei lääkärin paikka Suezissa ollut tarkoitettu aloittelijoille. Vastaavasti sanoin, että lähtisin vaikka ”tuplakomennukselle” rauhanturvajaatehtäviin, mutta en halunnut JSP-kurssille. Kenraali pohti ehdotusta katsottuaan ansioluetteloni, ja keskustelu jäi siihen.

Päivä ennen lentokuljetusta Suezin Puolustusvoimilta soitettiin Brandtille ja sanottiin,

että hän saa paikan komppanian lääkärinä Suezin toisessa suomalaisessa komppaniassa, jota silloin johti aktiiviupseeri **Ensio Siilasvuo**. Komppania oli nimittäin ilman lääkäreitä. 1. Komppaniaa johti toinen aktiiviupseeri **Erik Francke**.

– Olin iloinen, mutta tuli paikkeilla laittaa kaikki kuntoon. Käytännössä sain kahden kuukauden komennuksen kelpuutettuna siihen alkuperäiseen kuukauden JSP-kurssiin.

Ruuhallinen komennus

Brandtin tullessa suomalaisen komppaniaan loppuvuodesta 1957 Suezin kriisi oli sen verran rauhoittunut, että lääkärin työ sujui sen mukaisesti. Arkeen kuului muun muassa vierailujen tekemistä muihin YK:n yksikköihin ja tukikohtiin ja terveystarkastuksia. Yhteistyötä norjalaisten kanssa oli paljon.

– Liikui todella paljon eri leirien välillä. Jonkun aikaa olin Gazassa ja myös Sharm el-Sheikhissä, jossa oli paljon kauniita rantoja. Norjalaisten lei-

rissä oli myös lääkäripula, joten sain siihen noin kuukauden komennuksen, päivystämistä lähinnä. Mitään vaativia leikkauksia ei onneksi ollut, lähinnä hiomahaavojen sitomista. Tyypillisiä hygieenisia terveystarkastuksia, kenttävammoja ja niiden hoitamista kuului arkeen.

YK-joukot hoitavat omaa toimintaansa varsin itsenäisesti Brandtin mukaan. Mutta hän painottaa, että vuonna 1957 kenttäolosuhteissa lääkintähuolto oli varsin yksinkertaista. Hän muistaa ajatelleensa sitä mahdollisuutta, että suomalaiset olisivat joutuneet tulen alle ja saaneet siten tappioita ja haavoittuneita. Vaikka todennäköisyys siihen olisi ollut varsin pieni, ajatusta helppotti tieto, että haavoittuneita olisi lähetetty hyvällä hoidolla eteenpäin norjalaisten kenttäsairaalaan, jossa olisi ollut erilisiä leikkaussaleja. Mutta kuukaan ei laskenut sen varaan.

– Oli onni onnettomuudessa, ettei sattunut mitään vakavampaa. Ainoa vakavampi tapaus oli yhdellä lentokentällä,

Tuuloksen kenttähaudausmaa

Tuuloksen kenttähaudausmaa sijaitsee Aunuksen piirissä Tuuloksen kylässä Pitkärannasta Aunukseen johtavan maantien eteläpuolella aivan tien varrella. Kenttähaudausmaa perustettiin aikanaan mäntymetsikköön, mutta myöhemmin suoritettujen tienoikaisun yhteydessä puut kaadettiin ja hautakumpu lähialueineen peitettiin noin metrin paksuiseen maakerrokseen. Samalla alue otettiin viljelykäyttöön.

Tuuloksen kenttähaudausmaa on itse asiassa kenttähaudaus, joka oli jouduttu pikaisesti kaivamaan Puna-armeijan tehtyä 23.6.1944 Tuuloksen ja Viiteleen väliselle rantaosuudelle maihinnousun, joka katkaisi vetäytymässä olleiden suomalaisjoukkojen selustayhteydet länteen. Muista kenttähaudoista poiketen tätä Tuuloksessa olevaa hautausmaaa ryhdyttiin myöhemmin hoitamaan siihen haudattujen pysyvänä hautaus-

paikkana, eikä vainajia ole siirretty kotimaan multiin haudattaviksi kuten muiden kenttähautojen osalta on menetelty.

Tuuloksen kenttähaudausmaahan haudattujen omaiset kääntyivät heti välirauhan astuttua voimaan Pääesikunnan puoleen pyynnöllä, että haudatut siirrettäisiin kotiseutujensa sankarihautausmaihin haudattaviksi. Ulkoasiainministeriön vuonna 1948 antamassa vastauksessa todettiin asianomaisten ve-

näläisviranomaisien tulleen siihen johtopäätökseen, ettei jo useita vuosia haudattuina olleiden ruumiiden siirtoon ollut mahdollisuuksia. Vastauksen viivästyminen johtui siitä, että asia oli ollut mahdollista ottaa käsiteltäväksi vasta rauhansopimuksen tultua voimaan.

Kenttähaudausmaa paikan nettiin vuonna 1994. Tiedot hautausmaan sijainnista perustuvat erään vuonna 1944 paikalla olleen veteraanin lausuntoon, kyläläisten yhdenmukaisesti kertomuksiin sekä sotapäiväkirjojen tietoihin. Löydettyä kenttähaudausmaa-aluetta ympäröi harmaantunut säleaita.

Kenttähaudausmaan perustaminen

Silminnäkijänä olleen veteraanin vetäydyttyä aamuyöstä 26.6.1944 joukkoyksikkönsä mukana Tuuloksen kylään hän sai muutaman asetoverinsa kanssa tehtäväkseen peittää noin kymmenen metriä pitkän, vielä avoinna olleen haudan, johon oli haudattu ilman arkkua useampaan kerrokseen 57 tunnistettua ja kuusi tunte-

matonta maihinnousun torjuntataistelussa kaatunutta. Näistä päällimmäisinä olleista hän pystyi tunnistamaan kaksi aseveljeään. Vainajien hautaaminen oli suoritettu sotilaallisilla kunnianosoituksin ennen veteraanin joukkoyksikön paikalle tuloa. Kaatuneet oli siunannut sotilaspastori, luutnantti Eero Kansanen. Hauta oli jätetty paikalta lähettäessä toisesta päästään avoimeksi eikä sille ollut asetettu ristiä eikä muutaakaan muistomerkkiä.

Kenttähaudausmaan kunnostaminen

Vuonna 1996, jolloin kenttähaudausmaata ryhdyttiin kunnostamaan maisema-arkkitehti **Leena Iisakkalan** laatiman suunnitelman pohjalta, koko aidattu alue, jolla kenttähaudausmaa sijaitsi, oli edelleen erään kyläläisen viljelemänä perunamaana. Maakerroksen alle jääneen kenttähaudan sijaintia ei ryhdytty alueella tarkemmin selvittämään, vaan kuvanveistäjä **Heikki Häiväojan** suunnittelema ja taiteilija **Ari Laitilan** toteuttama muistomerkki pystytettiin maantien varressa olevalle ruohottuneel-

Tuuloksen kenttähaudan muistomerkin paljastustilaisuudessa 14.8.1996 vas. Toni Eskola, Marian Cygnel, Hannu Niskanen, Riitta Lentilä, Markku Kiikka, selin Jaakko Numminen ja patsaan vieressä Arvi Peltoniemi.

jossa sattui auto-onnettomuus. Ja siitäkin sain vain kuulla, en koskaan päässyt näkemään tapasta. Auto ajoi syvässä hiekassa ja kaatui kyljelleen. Haa-voittuneet vietiin kuitenkin eteenpäin norjalaiseen kenttä-sairaalaan, ja he saivat tarvittavan hoidon siellä. Tosiaan, jos siellä olisi ollut pahempi tilanne – murtuneita luita ja verenhukkaa – ja suurempi kolonna olisi tarvinnut hoitoa samalla, niin he eivät olisi pärjänneet. Sen voi rauhallisesti sanoa. Minullakaan ei koskaan ollut niin sanottua ”läheltä piti”-tilannetta.

Brandtin mukaan hänen roolinsa lääkärinä rauhanturvaajatehtävissä UNEF II:ssa ei kuitenkaan ollut turha.

– Luulen että minua tarvittiin siellä konkreettisena ja myös henkisenä varmistuksena. Jos vaikka olisin ehdottanut joitakin parannuksia komentajalle **Ensio Siilasvuolle**, niitä olisi varmaan kuunneltu. Vaikka omia taitojani ei koskaan pantu koetukselle, ”visiitti” oli varsin mielenkiintoinen.

Kotimaan byrokratia seurasi lääkäriä

Monien veteraanien kertomuksen mukaan sisäisen viestinnän puute ja byrokratian jäykkyys olivat ominaisia piirteitä sodanjälkeiselle Suomelle. Tätä Brandt sai myös kokea kotiinpaluunsa jälkeen.

– Joulukuussa 1957 palasin sitten Suomeen. Loppuhuipennus komennukselleni oli kyllä uskomaton. Kaksi viikkoa kotiutukseni jälkeen kotiini saapui kirje Puolustusvoimilta – kutsu sotilaslääkärikurssille Hennalaan. Se oli mielestäni niin röyhkeää koska olin nimenomaan sopinut, että kahden kuukauden komennukseni kelpuutettaisiin tähän kurssiin – joka vielä kesken komennuksen piteni neljään kuukauteen. Soitin kutsuntalautakuntaan kertoakseni, mitä oli sovittu kenraalin kanssa ennen lähtöäni. He ilmoittivat minulle että he siirtävät kurssin kolmella vuodelle. Olin sanaton. Kurssi kuitenkin vain jäi tai unohtui, ja asia oli sitten omalta osaltani loppuunkäsittely.

Teksti ja kuva: Joel Sjögren

Sotaveteraani Alpo Huikurin syntymäpäivillä ”nuorisotalkoot”

Oululainen sotaveteraani Alpo Huikuri sai 92-vuotissyntymäpäivänään mieluisia vieraita, kun yhdeksän ”Hiukkavaaran nuorta” saapui Huikurin kesäasunnolle ulkotalkoisiin. Nämä nuoret edustavat pääosin Hiukkavaarassa toimineen Pohjan Prikaatin henkilökunnan jälkikasvua vuosimallia 1958–1962.

– Ystävyys ja toisten auttamishenki syntyi kasarmialueella ja yhteisiä kesäpäiviä on vietetty Taisto Saksion ja Jukka Himangan aloitteesta jo vuodesta 1991 lähtien aina Tukholmaa myöten, Arto Vepsäläinen kertoo.

– Päätimme viime vuonna, että nyt kesäpäivien 25. juhluvuonna autamme jotain sotaveteraania, Arto Vepsäläinen sanoo. – Ovathan meidän isämme olleet sotilaita ja meistä kuusi on jatkanut ammattisotilaina. Entisen hiukkavaaralaisen, Oulun Sotaveteraanikuoron Aarre Sillanpään avulla löysimme Alpo Huikurin.

”Muisto” Uhtualta

Suojeluskunnan poikaosastoon liittynyt Alpo Huikuri kutsuttiin talvisodan sytyttyä 16-vuotiaana vartiotehtäviin Haukiputaan rautatiesillalle vahtamaan desantteja. Tammikuun 15. päivänä 1941 18-vuotias nuorukainen sai kutsun Laihialle sotilaskoulutukseen ja toimi koko jatkosodan ajan tykistön tulenjohtueen puhelinmiehenä.

– Kohdalle ei osunut rauhal-

isia lohkoja, vaan aina olimme etulinjassa! Uhtualta minulle jäi pysyvä ”muisto”. Olin menossa tähystyspaikalle ja hengenlähde oli lähellä, mutta tarkka-ampuja ampui vähän ohi ja toiseen poskeen jäi siitä arpi.

Suurin osa Alpo Huikurin asemasodasta kului Uhtualta, jossa tähystyspaikat sijaitsivat ison Kiiskijärven rannalla, Kiskis-kukkulalla, Pystysen kukkulalla ja Hevosenkengässä.

– Olin kerran vartiossa erään jalkaväkimiehen kanssa, kun naapuri hyökkäsi ja ampui hirveän keskityksen korsujen eteen. Vihollisia rynni yöllä piikkilankaesteelle, kaverini täytti lippaita, minä pidin pääni penkan suojassa ja ammuin konepistoolilla ”summassa” piikkilankaesteelle. Meikäläisten vastaisku tyrehdytti hyökkäyksen, ja piikkilankaesteelle jäi kuusi hyökkääjää.

350 kilometrin kävely

Kun Lapin sotaan tarvittiin kranaatinheittimeen tulenjohtajia Tornion maihinnousua varten, Alpo Huikurikin matkasi syksyllä 1944 toisessa laivassa Oulun Toppilasta pohjoiseen:

– Lokakuun 10. päivänä saimme kylmää kyytiä, kun saksalaiset tekivät vastaiskun Kemin tien varressa ja meidän oli uitava Kyläjoen yli. Lapin sodassa kaatui suomalaisia paljon enemmän kuin olin koskaan nähnyt Kannaksella. Komppaniamme päällikkö totesikin, että hänellä on komp-

paniastaan jäljellä 21 miestä. Mutta paljonhan siellä kaatui saksalaisiakin.

Seuraava etappi oli patteristoon Kittiläntien varteen. Toisitoimet kuitenkin päättyivät, kun Huikurin ikäluokka kotiutettiin.

– Olihan se melkoinen paluu Ouluun, sillä matka tehtiin kävellen! Kävelimme 25 kilometriä päivässä, mutta tuo 350 kilometrin matka oli pelkkää riemua, iloa ja ihanuutta, kun pääsi elävänä pois.

Musiikki antaa voimia

Alpo Huikuri on ainoa vuonna 1986 perustetun Oulun Sotaveteraanikuoron elossa oleva perustajajäsen ja aktiivilaulaja edelleen. Hän lauloi arvostetussa Pohjan Laulussa 30 vuotta. Kun sitten ”mies tuli tiettyyn ikään”, hän oli perustamassa Oulun Sotaveteraanikuoroa.

– Musiikki vaatii paljon, mutta vastapainoksi antaa tavattomasti henkistä voimaa. Soittaminen ja laulaminen kuorossa antavat vastapainoksi valtavasti myös lauluveljeyttä.

Alpo Huikuri on soittanut nuorempana viulua ja säestänyt haitarilla palvelukotien asukkaiden yhteislauluja jo 13 vuoden ajan. Mies on loistava tarinankertaja ilmiömaisen muistinsa ansiosta. Kun Alpo on lisäksi keilailun suurmestari, voidaan todeta, että kyllä on mies ollut monessa mukana.

Teksti ja kuva: Martti Kähkönen

Tuuloksen kenttähautausmaan muistomerkki kesäkuussa 2013

le aukiolle perunamaata ympäröivän säleaidan viereen. Tänä päivänä entisellä perunapellolla rehottaa rinnan korkeudelle ulottuva angervo-, horsma- ja nokkoskasvusto.

Muistomerkki paljastettiin 14.8.1996 arvovaltaisen kutsuvierasjoukon ja runsaslukuisen kyläläisjoukon läsnä ollessa. Tilaisuudessa esiintyi Lahden veteraaniorkesteri **Jorma Alanteen** johdolla.

Patsaan paljastuspuheen piti

kansliapäällikkö **Jaakko Numminen** ja kenttähautausmaan vihki kenttäpiispa **Hannu Niskanen**. Kenttähautausmaahan haudattujen omaisten joukossa oli muun muassa kapteeni **Roy Cygnelin** Amerikasta asti saapunut tytär, joka oli menettänyt isänsä nelivuotiaana.

Tuuloksen kenttähautausmaa on Kolla, Summan, Säkijärven, Taipaleenjoen ja Äyräpään kenttähautausmaiden tavoin tarkoitus saada merkityksi Venäjän federaation valtiollisen omaisuuden ja kauppojen rekisteriin. Rekisteröinnin tultua suoritetuksi kenttähautausmaat siirtyvät Kansainvälisen sotamuistomerkkiyhteistyön liiton ”Vojennye Memorialyn” pysyvään hallintaan ja käyttöön, mikä on vahvistamassa niiden asemaa suojeltuna muistomerkkeinä Venäjällä. Rekisteröintiä valmistelevat mittaus- ja merkitsemistöimenpiteet suoritettiin Tuuloksessa kesällä 2013 yhteistoiminnassa Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen, Vojennye Memorialyn ja Aunuksen hallinnon edustajien kanssa.

Markku Kiikka

Päivänsankari ja talkoolaiset eturivissä vas. Tuomo Rimpiläinen, Arto Vepsäläinen, Alpo Huikuri ja Juha Ristola. Takarivissä vas. Jukka Himanka, Ari Hautaniemi, Ari Henttonen, Taisto Saksio, Jari Ristola ja Juha Hautaniemi.

Helsingin Seudun piiri juhli 50 vuotta

Piirin juhlapäivää vietettiin 4.9.2015. Päivä aloitettiin laskemalla seppeleet Hietaniemen hautausmaan Sankariristille ja Suomen Marsalkka Mannerheimin hautapaadelle. Piirihallitus oli paikalla kunnioittamassa tilaisuutta. Helsingin Rauhan- turvaajat hoitivat lippuvartion. Tilaisuuden johti hallituksen jäsen **Marko Maaluoto**.

Helsingin kaupungintalon juhlasalin lämpiössä tarjottiin kakkukahvit. Samassa tilassa myös lukuisat järjestöt ja yksittäiset henkilöt kävivät onnittelemassa piiriä. Kaupungintalon juhlasali täyttyi lähes ääri-ään myöten. Paikalle oli tullut ilahduttavan paljon veteraaneja ja muuta yleisöä, yhteensä lähes 250 henkeä. Juhla oli rakennettu piirille ominaiseen tapaan

musiikkipainotteiseksi. Piirin puheenjohtajan tervetulotoivotuksen lisäksi tervehdyksen toivat Suomen Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja **Finn-Göran Wennström** ja Helsingin kaupunginjohtaja, ylipormestari **Jussi Pajunen**. Puolustusvoimien tervehdyksen tilaisuuteen toi Kaartin Jääkärirykmentin komentaja prikaatikenraali **Pekka Toveri**. Tilaisuudessa

julkistettiin myös valtiotieteen tohtori **Kaarle Sulamaan** kirjoittama piirin 50-vuotishistoriikki, joka jaettiin kaikille tilaisuuden päätteeksi.

Kaartin Soittokunta vastasi tilaisuuden musiikista. Kaaderikuoron, Kadettikuoron ja Helsingin Sotaveteraanikuoron tunteisiin pureutuvat esitykset saivat monen silmäkulman kostumaan. Sibelius-Akatemi-

asta kesän kynnyksellä valmistunut **Jani Kyllönen** nostatti tunnelmaa entisestään.

Juhla huipentui talvi- ja jatkosodan veteraani **Antti Hentosen** esittämään veteraanin viestiin ja kansanedustaja **Wille Rydmanin** nuoremman sul-
kupolven sanaan. Tämän jälkeen laulettiin yhdessä Sillan-
pään marssilaulu.

Lippuvartiot ja seppeleosasto Hietaniemen hautausmaan Sankarialueella.

Kaartin Soittokunta, kuorot ja Jani Kyllönen esittämässä Veteraanin iltahuutoa.

Fysioterapiapalveluja Sotaveteraaneille

ESPOO

**Espoon Fysikaalinen
Hoitolaitos Ky**
Tapiolan Keskustorni 5 krs.
puh. 09-466 019

KAJAANI

Teppanan Fysikaalinen Hoitolaitos
Kuurnantie 7,87200 Kajaani
Puh. 0440-629 290

RAAHE

**Kuntoutuskeskus
SPECIAL** Veteraanikuntoutusta,
Lääkintävoimistelua,
Hierontaa

Antinkankaantie 30, 92130 Raahen
puh. 08-220 444
Siikajoen sivupiste, puh. 044-522 0480

HAAPAJÄRVI

**Haapajärven Lääkäritalo Oy
/ Fysiokolmio**
Kirkkokatu 5, puh. 08-763 575

LOHJA

**Lohjan
Fysikaalinen Hoitolaitos Oy**
Kauppakatu 5-9 (Lohjantähti), 08100 Lohja
puh. 019-321 104

REISJÄRVI

Fysiokolmio
Anjalantie 9, puh. 08-776 770

HELSINKI

• FYSIOTERAPIA • LYMFATERAPIA
• JALKOJEN HOITO • HIERONTA
• AKUPUNKTIO • RYHMÄJUMPAT

OULUNKYLÄN KUNTOUTUS
Mäkitorpantie 19, 00640 Helsinki P. 728 2475
e-mail: oulunkylan.kuntoutus@kolumbus.fi

NASTOLA

Nastolan Fysikaalinen Hoitolaitos
Timpurintie 2, puh. 03-762 4888
- Veteraanien asialla jo yli 40 vuotta -

TAMPERE

**Tampereen
Kuntouttamislaitos Oy**
- yli 50 vuotta palvelua -
myös kotikäyntejä
Kyttälänkatu 5 (katutaso), 33100 Tampere
puh. 03-3142 5800
www.tampereenkuntouttamislaitos.fi

Fysioterapia Hannele Immonen
Fysioterapeutti Hannele Immonen ja
Susanna Tähtinen
- Myös akupunktio
Hollantilaisentie 9 A, 00330 Helsinki
puh. 09-485 806

PALOKKA

Palokan Fysioterapia
Olavintie 1, puh. 014-677 777

Pienestä joukosta liiton suurimmaksi piiriksi

Helsingin Sotaveteraanipiiri perustettiin 21.6.1965. Toiminta käynnistyi varsin verkkaisesti ja yskähdellen. Vuonna 1995 piirin nimi vaihtui muotoon Helsingin Seudun Sotaveteraanipiiri ry. Pääkaupunkiseudun erilaisuus tuli esiin alusta alkaen. Suurin osa veteraaneista oli ja on muualta muuttaneita, eikä heillä siten ollut, varsinkaan alkuun, sellaista keskinäisen yhteenkuuluvuuden tunnetta kuin muualla maassa. Vuodet ovat kuitenkin kuluneet ja piiristä on kasvanut yhteen hiileen puhaltava veteraanien edunvalvoja, samalla myös liiton jäsenmäärältään suurin ja monimuotoisin piiri.

Vuoteen 1993 Helsingin sotaveteraanipiiri muodostui neljästä helsinkiläisyhdistyksestä.

Tämän jälkeen tilanne muuttui huomattavasti, kun kaksi suurta yhdistystä siirtyi Helsingin piiriin: Espoon Sotaveteraanit ry vuonna 1993 ja Vantaan Sotaveteraanit ry vuonna 1994. Näiden lisäksi myös muita, pienempiä yhdistyksiä liittyi piiriin jäseniksi; Veteraani Tuki (USA) vuonna 1993, Suomen Sotaveteraanien Viron yhdistys vuonna 1993, Inkeriläiset ja karjalaiset heimoveteraanit ry vuonna 1997 ja Suomen Sotaveteraanit Australia Inc vuonna 2005. Piirin jäsenmäärä oli suurimmillaan lähes 10 000.

Toimintojen mukauttamista arjen muuttuviin haasteisiin

Viime vuodet ovat olleet taas voimakasta muutoksen aikaa. Toimintaa on mukautettu

muuttuvaan tilanteeseen. Piirin toiminta on keskittynyt ikäntyvien veteraanien avustamiseen terveys- ja sosiaaliasioissa. Edunvalvonta, kuntoutuksen, sosiaaliasioiden sekä kotona asumisen tukeminen on johtanut siihen, että piiri on ottanut vahvemman vastuun veteraaneista. Piirin puheenjohtaja on edelleen tammenlehmä veteraani ja piirihallituksen jäsenistä noin puolet on veteraaneja.

Suuri muutos tapahtui vuonna 2013, kun kaikki Helsingin alueella toimineet yhdistykset päätettiin purkaa ja jäsenet siirtää piiriin henkilöjäseniksi. Purkautuneet yhdistykset jatkavat toimintaansa kerhoina keskittyen virkistykseen ja yhteenkuuluvuutta tukevaan toimintaan. Saman päätöksen teki Viron yhdistys vuonna 2014 ja

Myös Helsingin Sotaveteraanipiiri ja jäsenyhdistykset ovat parantaneet veteraanien asunto-olosuhteita. Helsinkiin rakennutettiin useita veteraanille kohdennettuja taloja. Kuvassa 80-luvun puolessa välissä valmistunut Oulunkylän Sotaveteraanitalo (2 taloa), jossa toimii edelleen myös piirin oma kuntoutuslaitos.

Piirin naistoimikunta on perustamisestaan (1993) lähtien tukenut piiriä niin taloudellisesti kuin henkisesti. Naistoimikunnan vastuulla oli lukuisa määrä erilaisia tilaisuuksia. Piirin taloutta on kokenettu mm. vanhan ajan iltamilla ja 2010-luvun alusta järjestetyillä "Valoa Syksyyn -konserteilla", joiden tuotto on ohjattu piirille.

Viime aikoina piirin työlialle ovat nousseet erilaiset veteraanien perinnön siirtoon liittyvät tilaisuudet. Kuva vuoden 2015 Taivaskallio 1939-1945 tilaisuudesta. Tilaisuus oli räätälöity helsinkiläisille lukiolaisille, ja käsitteli veteraanien uhrauksia ja saavutuksia sotien aikana Helsingin puolustuksessa.

heimoveteraanit vuonna 2015. Espoo ja Vantaa jatkavat toimintaansa edelleen itsenäisinä, samoin USA:n ja Australian yhdistykset. Piiriä työllistää erityisesti yhteistyö alueen kuntien kanssa, sotiemme veteraanien, puolisoitten ja leskien, Helsingin avustajahankkeen hallinnointi sekä valmistautuminen perinneaikaan.

Alueen kuntien kanssa on saatu aikaan hedelmällinen yhteistyö. Kuntien saamat veteraanimäärärahat on pääsääntöisesti käytetty. Tärkeimpänä tavoitteena on saada kunnat lisäämään henkilöstöä veteraanityöhön ja ottamaan aktiivisesti yhteyttä veteraaneihin. Palveluiden hakemisesta pitää päästä niiden aktiiviseen tarjontaan.

Piirillä on aktiivinen ja keskeinen asema sotiemme veteraanit keräyksessä ja alueella järjestettävien veteraanitilaisuuksien toteuttamisessa.

Veteraanien perintö – itsenäinen isänmaa

Piiri valmistautuu myös tule-

viin vuosiin. Piiri jatkaa toimintaansa niin kauan kuin veteraanit, puoliset ja lesket apua tarvitsevat. Tämän jälkeen piiri muuntuu perinnejärjestöksi. Piirillä on perinnetoimikunta, jossa ovat edustettuina kaikki alueen veteraanijärjestöt ja keskeiset yhteistyötahot. Suunnitelmien mukaan piiristä tulee aikanaan laaja-alainen Pääkaupunkiseudun veteraaniperinteen yhdistys, minkä alaisuuteen perustetaan Helsinkiin, Espooseen ja Vantaalle omat perinnekerhot.

Vuonna 2015 työryhmä järjesti veteraanipäivän yhteyteen helsinkiläisille koululaisille suunnatun Taivaskallion perinnetilaisuuden. Suunnitelmassa on "koeponnistaa" tuleva perinneorganisaatio ja järjestää vuonna 2016 veteraaniperinteen seminaari. Tavoitteena on, että perinnetyö olisi organisoitu ja yhteistyötahot sitoutettu perinnetyöhön vuosikymmenen loppuun mennessä.

Rauno Loukkola

Berner Oy
Helsinki

Veteraanien viesti nuorille

Itsenäisyys on jokaiselle kansalle kallis asia, jota tavoitellaan ja puolustetaan. Me hajanaisina maahanmuuttoheimoina tänne karuun Pohjolaan saapuneet suomalaiset saimme kansallisen itsenäisyyden tällä vaikealla geopoliittisella paikalla vasta kaksi vuosituhatta kestäneen korpi-vaelluksen jälkeen ja olemme joutuneet jo monta kertaa aseilakin sitä puolustamaan.

Torjuntavoitot ovat onnistuneet kansallisen eheyden, ahkeruuden ja uhrautuvuuden sekä taistelu- ja kotirintamien hyvän yhteistyön ansiosta. Niihin me luotamme tulevaisuudessa.

Talvisodassa oli meitä suomalaisia miehiä aseissa 350 000. Pitemmässä jatkosodassa ja sen jälkeisessä Lapin sodassa meitä oli 550 000. Lisäksi tärkeissä maanpuolustusteh-

tävissä oli eri aikoina yhteensä noin 200 000 naista. Sotatarvike- ja ravintotuotanto oli paljolti naisten ja asevelvollisuusikää nuorempien poikien tai reservi-ikää vanhempien miesten varassa. Talvisodassa meitä keskenkasvuisia poikia tarvittiin rintamataisteluissakin. Koko kotirintama naisineen, lapsineen ja vanhuksineen hoiti elintarvikehuoltoa ja oli taistelijoiden henkisenä tukena.

Veteraanien rivit ovat harventuneet ja harmaantuneet. Meitä on enää jäljellä noin 24 000, joista lähes puolet on naisia. Arvelemme, että viimeinen viime sotiemme veteraani ummistaa paljon nähneet silmänsä runsaan 10 vuoden kuluttua.

Meillä on kolme veteraanijärjestöä, jotka toimivat hyvässä yhteistyössä. Niiden työkentällä on kaksi rinnakkaista sarjaa:

- Haluamme saatella veteraanisiskomme ja -veljemme aineellisesti ja henkisesti hyvin huollettuina ja mahdollisuuksiensa mukaan kuntoutettuina viimeiseen iltahuutoon.

- Sen rinnalla haluamme vaalia veteraanien maanpuolustusperinnettä ja siirtää sitä uusille ikä- ja sukupolville, jotta he ja heidän jälkipolvensakin saisivat elää itsenäisessä isänmaassa.

Koska me veteraanit järjestöinemme varsin pian poistumme historiaan, järjestöt perustivat vuonna 2003 tätä tärkeää tehtävää jälkeemme hoitamaan yhteisen Tammenlehvän Perinneliiton. Te kaikki olette tervetulleita mukaan sen työhön. Hopeinen tammenlehvä on vain meidän rintamasotilaiden ja sotatoimialueilla muissa tehtävissä toimineiden kansalaisten rinnassa, mutta me näemme kaikkien sotavuosien ja sen jälkeisten vuosikymmenien rakentaja- ja puolustajaikäpolvien kuuluvan tammenlehväsukupolviin. Ne ovat pelastaneet monien jo tuhoon tuomitseman kansamme ja kohottaneet sen Euroopan kansojen eturiviin.

Sinä nuori veli, kansanedustaja Wille Rydman, edustat itenäisyytemme uusien sukupol-

viemme rakentajia ja puolustajia. Me veteraanit luotamme teihin. Toivomme, ettei teidän tarvitse kulkea kaikkia meidän kulkemiamme polkuja eikä talata meidän askeliamme. Mutta me uskomme, että jos niin tarvitaan, te olette valmiit siihenkin. Äsken mainitsemani Tammenlehvän Perinneliiton perustamisjuhlassa Yliopiston täydessä juhlasalissa Helsingin Sotaveteraanikuoro lauloi Tammenlehvälaulajien testamentti -laulun. Sen viimeinen säkeistö kuuluu:

*Te nuoret tahdotte rakentaa,
te tahdotte työtämme jatkaa.
Teitä kaikkia tarvitsee synnyin-
maa, teillä paljon on eessänne
matkaa.
Käsin siunaavin polkua näy-
tämme, viime velvollisuutemme
täytämme.
Kauan eläköön vapaus Suo-
men! Olkoon valoisa kansam-
me huomen!*

Antti Henttonen

Opetusneuvos

Talvi- ja jatkosodan veteraani

Opetusneuvos Antti Henttonen puhui nuorisolle ja kansanedustaja Wille Rydman veteraaneille.

Nuorten viesti veteraaneille

Jean Sibelius sävelsi Ateenalaisten laulun jo vuonna 1899, ehkä osittain tsaar Nikolai II:n antaman helmi-kuun manifestin aiheuttaman protestin innoittamana. Kansamme totisimmat taistelun vuodet olivat kuitenkin vasta edessä. Veteraanisukupolvemme on se, joka joutui elämään Ateenalaisten laulun todeksi.

Kaikkina aikoina sota on ollut nuorten asekuntoisten miesten ennen aikaisen, väkivaltaisen kuoleman karua tarinaa. Sotiemme veteraanit laitoivat itsensä kuolemalle alttiiksi, koska oli olemassa jokin niin arvokasta, että sitä kannatti oman henkensäkin uhalla puolustaa. Se jokin oli pienen, pohjoisen kansamme vapaus ja onni.

Kansamme joutui sodissamme todellisen koetinkiven eteen. Vihollisen ylivoima oli murskaava, eivätkä suomalaisten sisäisten erimielisyyk-

sien haavat olleet vielä umpeutuneet. Silti kansa nousi yhtenäisenä puolustamaan itsenäisyyttään ja vapauttaan. Se taistelutahto yllätti vihollisen ja varmisti, että sinivalkoinen lippu ei sotien jälkeenkään vaihtunut punaiseen.

Niistä taisteluista eivät kaikki elävinä kotiinsa palanneet. Niistäkin, jotka palasivat, palasi osa pysyvästi sodan vammautamina. Sotaponnisteluiden vaivan joutui näkemään koko kansa, sekä taisteluihin osallistuneet että kotirintamalla tai muissa tehtävissä palvelleet.

Meidän nuorempien sukupolvien kunniavelkaa näitä sankareita kohtaan ei voi mitata rahassa eikä se koskaan tule kuitatuksi. Me nimittäin olemme heille velkaa koko elämäme ja olemassaolomme. Suomen myöhempi onni ja menestys ovat olleet mahdollisia vain siksi, että vaaran hetkellä vete-

raanisukupolvemme oli valmis antamaan kaikkensa niiden puolustamiseksi.

On selvää, että yhä iäkkäämmiksi käyvien veteraanien arvokkaasta vanhuudesta huolehtiminen on vähintään, mitä me nuoremmat voimme tehdä. Se edellyttää sekä veteraanien talouteen että terveyteen liittyvistä seikoista huolehtimista. Tarvitaan sekä valtiollisen että paikallisen tason päätöksiä – sillä valitettavasti on niin, että paljon on edelleen tekemättä. Uskon ja toivon, että vaikeasta taloudellisesta tilanteesta huolimatta tämä nähdään päättäjien keskuudessa tärkeänä prioriteettina, kun päätöksiä ensi vuoden budjeteista sekä valtion että Helsingin osalta tehdään.

Kunniavelkamme ei silti rajoitu vain tähän. Veteraanit taistelivat meille nuoremmille vapaan maan, joka on paras mahdollinen maa juuri meille

suomalaisille. Velvollisuutemme tätä kaikkensa antanutta sukupolvea kohtaan edellyttää, että me myös tarmokkaasti ja ututterasti pidämme siitä huolta. Tämänkin suhteen veteraanijärjestöt tekevät arvokasta työtä – ne muistuttavat meitä veteraanien henkisestä perinnöstä ja sen vaalimisen tärkeydestä myös sen jälkeen, kun veteraanit eivät enää ole keskuudessaamme.

Me sotaa kokemattomat tuskin voimme koskaan täysin ymmärtää, millaista on jättää vanhemmat ja lapset kotiin ja käydä rintamalle. Toivomme myös, että tämä sukupolvi voisi sellaiset kohtalot välttää. Valitettavasti olemme saaneet kuitenkin viime vuosina nähdä, että turvallisuuspoliittinen tilanne saattaa muuttua heikommaksi nopeastikin. Siksi on tärkeää muistaa, että maamme paras turva on edelleen se horjumaton puolustustahto, joka

Ateenalaisten laulussakin Sibeliuksen sävelin meille ilmenee:

*Kaunis on kuolla, kun
joukkosi eessä urhona kaadut,
Taistellen puolesta maas,
puolesta heimosikin.
Hehkuvin mielin puoltaan
nouse syntymämaatas,
Riemuiten lastesi vuoks
uhriksi henkesi suo!
Eespäin voittohon siis,
te sankarit vahvat ja nuoret!
Väistymys mielestä pois!
Pelvosta tunnetta ei.*

Tämä uljas veteraanien henki ja järkkymätön maanpuolustustahto jos välittyy teiltä sankareiden sukupolvelta myös meille nuoremmille, niin silloin uskon, että siniristilippu liehuu salossa vielä vuosisatoina jälkeen.

Wille Rydman
kansanedustaja

Urheiluopistosäätiö

Helsinki

Rakennus Oy Isotalo

Helsinki

Rail Partners Oy

Helsinki

Etelä-Pohjanmaa toisena 50 vuoden ikään

Seinäjoki-Sali täyttyi viimeistä paikka myöden Etelä-Pohjanmaan Sotaveteraanipiirin juhliessa 50-vuotista taivaltaan 22.6.2015. Veteraanejakin oli salissa lähes 100. Piiri perustettiin aikoinaan Seinäjoen Klubilla päivälleen samana päivänä.

Juhliminen aloitettiin pohjalaiseen tapaan ruokailulla, joka sujui suuresta väkimäärästä huolimatta hyvin. Pääjuhla päästiin aloittamaan aikataulun mukaisesti. Seinäjoen rautatieläisten soittokunta **Arto Panulan** johdolla aloitti juhlan Sotaveteraaniliiton kunniamarssilla.

Piirin puheenjohtaja **Esko Petäjä** toivotti vieraat tervetulleeksi ja luki samalla Tasavallan Presidentin juhlaan lähettämän tervehdyksen. Tervehdyssanojen jälkeen Petäjä lähetti seppelipartiot Narvan marssin tahdittamana maakuntaan viiden edesmenneen puheenjohtajan haudoille.

Kunnallisneuvos **Aaro Harjunpää** lausui Yrjö Jylhää.

Juhlapuheen pitänyt eduskunnan 1. varapuhemies **Mauri Pekkarinen** käsitteli puheessaan isänmaamme historiaa koko itsenäisyyden ajalta. Pekkarinen korosti puheessaan useaan otteeseen sivistyksen ja koulun merkitystä, joka on pienen ja syrjäisen maan

hyvinvoinnin perusta. Hänen puheestaan välittyi usko tulevaisuuteen ja erityisesti nuorisoomme.

Oopperalaulaja **Mika Nisula** esitti Sibeliuksen Ateenalaisten laulun, Merikannon Laatokan ja Parran Elämälle kiitos. Nisulan esitykset olivat sykähdyttäviä.

Maaherra **Mauno Kangasniemi** toi tilaisuuteen veteraanin tervehdyksen, jossa hän korosti piirin ja yhdistysten yhteistyön merkitystä veteraanien hoivan ja huolenpidon järjestämisessä.

Professori **Kari Hokkanen**

viittasi tervehdyksessään mm. Tuntemattomassa sotilaassa mainittuun pohjalaiseen uhoon. Hokkanen muistutti, että hän ei ole kuitenkaan koskaan ilmiöön törmännyt veteraanien keskuudessa tai heidän juhlissaan.

Puheenjohtaja **Finn-Göran Wennströmin** tervehdys lämmitti veteraaniväestön mieliä, kun hän toi esille pohjalaisten omatoimisuuden ja aloitekyvyn mm. piiriä perustettaessa.

Puolustusvoimien tervehdyksen toi seinäjokinen kenraalimajuri **Jorma Ala-Sankila**. Kirkon tervehdyksen esitti kirkkoherra **Jukka Salo**.

Päätössanat lausui rovasti **Väinö Reinilä**. Hän muistutti juhlaväkeä pohjalaisesta jäykäniskaisuudesta, mutta toteasi samalla, että Jumalan edessä tässäkin maakunnassa on aina kumarruttu. Hän kiitti juhlasta sankareita, vastuun kantajia ja Jumalaa, joka on ollut armollinen.

Maamme-laulun jälkeen tilaisuus päättyi kahvitukseen ja seurusteluun.

Teksti: Emma Dektarjew

Kuvat: Marja Konimäki

Juhlapuheen piti eduskunnan varapuhemies Mauri Pekkarinen.

Seinäjoki-sali täyttyi viimeistä paikka myöten juhluvieraista.

Kansainvälistä veteraaniperinnetyötä

Veteraanin iltahuudon säveltäjä Kalervo Härmäläinen muistuttaa meitä: "Himmetä ei muistot koskaan saa". Sota-ajan muistot veteraanien perinneaikakauden siirtyessämme elävät kohta museoissa.

Pari vuotta sitten Suomen Sotaveteraaniliiton Kanadan piirin Sudburyn Aseveljet pohivat sitä, miten heidän muistonsa voitaisiin taltioida tuleville sukupolville täällä kaukaisessa lännessä. Syntyi ajatus koota oma perintö Finlandiakodin senioriasuntolan tiloihin, jossa enemmistö veteraanistamme jo asui. Huomattiin heti kuitenkin, että ansiomerkkejä ja kunniakirjoja lukuun ottamatta meiltä puuttui näkyvämpi esineistö. Sotaveteraanilehden palstoilla julkaistuun pyyntöömme Suomessa tarttuivat Tourulan Kiväärיתהאן

Perilliset ry. He kustansivat esineistön lähetyksen Kanadaan.

Esineistön ideana on antaa suomalaisen sotilaan identiteettiä kanadalaiselle yleisölle. Lahjoituksina olemme saaneet mm.: Pentti Varkila on lahjoittanut isänsä Viljo Varkilan vänrikin asetakin, kengät, kenttälapion, käsikranaattilaukun ja kenttäpullon. Paula Koho on lahjoittanut miehensä, kenraaliluutnantti Lauri Kohon huuliharpuun, jonka Lauri oli saanut lahjaksi saksalaiselta sotilalta. Jyväskyläläinen Marjatta Porrassalmi lähetti äitinsä Kerttu Lipposen lottapuvun ja hänestä kuvan tämä puku päällä. Heikki Rahikainen ja porukka Lievestuoreelta ovat lähettäneet *Huuliharppu sodassa*-levyn.

Omaan esineistöömme kuuluu talvisodan valokuvakokoelma Toronton kunniakonsulin Laura McSwigganin lahjoit-

tamana eversti John Valtosen Afganistanista tuoma Suomen rauhanturvaajien Suomen lippu, Ilta-Sanomien päätoimittajan Ulla Appelsinin lähettämät sota-aikaa kuvaavat erikoislehdet, Sudburylaisen Louise Laineen lahjoittama miehensä Pentti Laineen kompassi ja oman aseveliyhdistyksemme Hilikka Ahopellon lahjoittamat tuohilakki ja kaksirivinen Hohner-hanuri.

Veteraaniperinnehuoneemme toiveena on myös tuoda esille, että pieni Suomi taisteli voitokkaasti Neuvostoliittoa vastaan ja säilytti itsenäisyytensä. Toivomme, että esineistö antaa aiheita perehtyä paremmin isänmaamme kohtaloon, varsinkin nyt 100-vuotisjuhlavuoden kynnyksellä.

Sydämelliset kiitoksemme seuraaville uurastajillemme: Tourulan Kiväärיתהאן Perilliset ry., *Huuliharppu sodassa*-

Perinnehuone sijaitsee Finlandiakodin senioriasuntolassa Sudburyssä.

levyn porukka, Ulla Appelsin, Pertti J. Louni, Pentti Varkila, Antti Sulin, Erkki Vihinen, Heikki Rahikainen, Minna Varkila, Kari Lamberg, Seppo Lavi, Heimo Jousenkylä, Jorma Hynninen, Mauno Hongisto, Hannu Kiiveri, Kari Dahl-

blom, Santeri Heinonen, Marjatta Porrassalmi, Paula Koho, Mikko Suominen, Pertti Rahikainen, Matti Tiitinen.

Reijo Viitala

Sudburyn Suomalainen Aseveliyhdistys

Sotainvalidien viimeiset isot juhlat

Elokuun 18. päivä Sotainvalidien Veljesliitto juhlisti jo 75 vuotta jatkunutta toimintaansa. Arviolta 1200 juhluvieraista kokoontui Helsingin Messukeskukseen, jossa liiton ansiokasta taipaleita muisteltiin ja kunnioitettiin.

Puheet ja esitykset kiittelivät tehdystä huoltotyöstä. Tasavallan presidentti oli paikalla ja ilmaisi myös omat onnittelunsa. Hienoa tapahtumaa kuitenkin väritti tieto siitä, että Veljesliitolle nämä olisivat viimeiset suuren luokan juhlat. Pieni kaihoisuus oli siis vuosipäivänä odotettua, mutta sen oheen saatiin myös liitettyä toiveikkuutta ja uskoa nuorempiin sukupolviin.

Loppu edessä

Messukeskuksessa vallinneen ilmapiirin vangitsi emeritusprofessori **Veijo Saloheimo**, joka piti juhlatilaisuuden päätäneen puheen. Puheessaan Saloheimo kävi läpi Veljesliiton historiaa ja viittasi mm. hur-

Sotainvalidien Veljesliiton 75-vuotisjuhlissa tapasivat (vas.) Sotaveteraaniliiton puheenjohtaja Finn-Göran Wennström, oululaiset **Matti Aitto-oja** (95) ja Sotaveteraaniliiton kunniapuheenjohtaja **Aarno Strömmer**.

maavan tieteellisesti kolmeen kuluneeseen "kvartaaliin". Professorin sanat Veljesliiton jatkosta, sen viimeisestä neljänneksestä, koskettivat kuitenkin monia.

- Sen tulee taata viimeisellekin sotainvalidille ja sotainvalidin leskelle turvallinen elämänilta. Aikamäärää en roh-

kene arvailla, mutta koko neljännesvuosisataa tuskin tarvinnut odottaa.

Veljesliiton toiminnassa on juhluvuoden aikana ilmennyt samanlaista lopun ennakkointia. Ennakointi on näkynyt liiton tavassa mainostaa elokuun tilaisuutta sen viimeisenä isona juhlanä. Se oli nähtävillä ja kuuluvissa juhlien ohjelmassa. Näin oli etenkin Kallion lukio-
laisten herkässä runoesityksessä, jossa sotainvalidit vertautuivat tukipilareihin. Näiden pilarien päälle uudet sukupolvet rakentavat oman Suomen.

Vuoden aikana liitto on myös kustantanut peräti kolme eri tutkimusjulkaisua, jotka eri tavoin käsittelevät ja kokoavat liiton toimintaa. Terveystutkimusten ohella julkaisujen joukossa on tamperelaisen **Tuomas Hopun** Veljesliiton 75-vuotishistoria. Hopun kat-

Hannes Silvennoinen (vas.) on ollut Veljesliiton jäsen jo 1940-luvulta lähtien. Hän on Riihimäen osaston jäsenenä huomannut, kuinka nuoret ovat ottaneet yhä enemmän vastuuta liiton toiminnasta. Silvennoisen kanssa juhlilla olivat myös riihimäkeläiset sotainvalidit **Arvo Vehmassalo** ja **Pentti Similä**.

Kallion ilmaisutaidon lukion nuoret juhlistivat sotainvalideja runoesityksellä, joka pyrki luomaan kytköksiä sukupolvien välille.

Professori **Veijo Saloheimon** puhe päätti juhlaohjelman. Katkeransuolainen puhe ennusti jo Sotainvalidien Veljesliiton työn loppumista.

Tasavallan presidentti **Sauli Niinistö** oli paikalla Messukeskuksessa. Puheessaan hän kiitti sotainvalideja siitä, että "Suomi saa valmistautua satavuotisen itsenäisyytensä juhlintaan puolentoista vuoden kuluttua".

tava teos julkaistiin juuri juhlaedeltäneenä päivänä.

Sotainvalidi **Toivo Pitkän**en osasi aistia, kuinka liittotoiminnan päättymistä pedattiin jo Messukeskuksessa. Pitkänen oli saapunut juhlaan Suomalaiselta. Hän on paikallisen sotainvalidiosaston puheenjohtaja.

- Kyllä tässä kuului ajatus siitä, että loppua lähestytään, Pitkänen luonnehtii.

Työtä jäljellä

Lopun uumoilusta huolimatta Sotainvalidien Veljesliiton työ ei ole vielä suinkaan ohi. Näin antoivat ymmärtää kaikki juhlassa puhuneet, mukaan lukien presidentti **Sauli Niinistö**. Tukea tarvitsevia jäseniä on yhä, vaikka sotainvalidien keski-ikä lähestyykin jo 93 vuoden rajaa.

- Veljesliittoa tarvitaan vielä ensi vuosikymmenen puolella pitämään huolta viimeisistäkin sotainvalideista ja heidän puo-

lisoistaan ja leskistään, totesi Veljesliiton puheenjohtaja **Juhani Saari**.

Liiton ylläpitämiseen yhtyy myös Toivo Pitkänen.

- Heti ei pitäisi luovuttaa huoltotyön suhteen. Apu, mitä esimerkiksi muistisairaille ja liikuntavammaisille tarjotaan, on yhä tärkeää, sanoo Pitkänen.

Vastuu nuorille

Kuten lukiolaiset runossaan ilmaisivat, vastuu sotainvalidityöstä on siirtymässä tai on oikeastaan jo siirtynyt seuraaville sukupolville. Näin on ainakin Riihimäellä, josta vieraaksi Helsinkiin oli saapunut sotainvalidi **Hannes Silvennoinen**. Silvennoinen on ollut Riihimäen osaston jäsenenä jo vuodesta 1946 lähtien, yhteensä siis vajaat 70 vuotta. Hänen mukaansa ikäpolvenvaihdos on jo hyvää vauhtia käynnissä.

- Nuorethan tätä liittoa ny-

kyään hoitavat. Meilläkin on osastolla enemmän ei-sotainvalideja kuin alkuperäisiä jäseniä, Silvennoinen arvioi.

Kuten muualla Suomessa, Riihimäen osaston sotainvalidijäsenten määrä on tosiaan vähenemään päin. Vuosijuhlilla paikalla oli kolme jäsentä. Silvennoisen ohella mukana olivat sodassa vammautuneet **Pentti Similä** ja **Arvo Vehmas-salo**.

Kaikki kuntoon

Jäljellä oleville sotainvalideille Veljesliiton työstä tulee koko ajan kallisarvoisempaa. Vanhenevalle jäsenkunnalle etenkin hoito- ja kuntoutustyön merkitys korostuu. Uusimaa-lainen **Veikko Salonen** lähtee syyskuussa kolmannen kerran

laitoskuntoutukseen Naantalisiin. Ongelmia 95-vuotiaalla Salosella on kaulan ja selän kanssa, mutta sodassa hänellä vaurioitui kaikista pahimmin kuulo.

- Kaikkia ilmaisia hoitopalveluita en saa liian vähäisten vammojeni takia. Kotiapua saan jonkin verran ja siitä olen kiitollinen, kertoo Salonen.

Salonen kuuluu ns. 10 prosentin sotainvalideihin, joilla vammautuminen on lievää. Viime heinäkuussa kunnallisten avopalvelujen saamisen alarajaa laskettiin 15 prosenttiin. Ulkopuolelle siis jäivät vielä Salosen kaltaiset sotainvalidit, kuten myös rintamaveteraanit, joilla monilla on iän tuomia vaivoja, mutta ei välttämättä sotavammoja.

Monille sotainvalideille Veljesliitolta saatu apu on elinehto. Siksi on tärkeää, että kuntoutus- ja hoitotyö viedään loppuun asti ja että molempia tarjotaan kaikille niitä ansaitseville. Kaikkiaan 75 vuoden jälkeen maaliviiva häämöttää jo Veljesliitolle, mutta se ei ole vielä täällä. Riihimäkeläinen Hannes Silvennoinenkin käy kuntoutuksessa vielä viikoittain.

- Pitäähän sitä pysyä kunossa, mies hymyilee.

Veljesliiton ansiosta hän onkin pysynyt.

Teksti: Valtteri Leinonen

Kuvat: Sotainvalidien Veljesliiton arkisto

Sotainvalidien Veljesliitto – Hetkiä historiassa

- Sotainvalidien Veljesliitto perustettiin Jyväskylässä 18. elokuuta 1940 talvisodassa vammautuneiden sotilaiden järjestöksi. Liitto laajeni myöhemmin koskemaan kaikkia sodissa vammautuneita, siviiliuhreja myöten.
- Marsalkka Mannerheim osallistui liiton perustavaan kokoukseen, joskin hän saapui paikalle hieman myöhässä. Mannerheim oli lupautunut liiton kunniapuheenjohtajaksi.
- Veljesliiton jäsenmäärä moninkertaistui jatkosodan myötä. Vuoden 1944 loppuun mennessä jäseniä oli yhteensä 24 777. Seuraavan vuoden aikana luku kasvoi vielä 15 000 sotainvalidilla.
- Sodanjälkeisinä vuosina liiton toiminta pääsi vihdoinkin vakiintumaan. Jäseniä alettiin tehokkaasti tukea mm. maanhankinnassa ja asumisessa, työnhaussa ja koulutuksessa. Myös virkistämismisestä ja hengellisestä hyvinvoinnista pyrittiin pitämään huolta.
- Yhteistyö Veljesliiton ja muiden invalidijärjestöjen kanssa lähti sodan päätyttyä viriämään. Hyvät suhteet ja järjestöjen itsenäisyys olivat kuitenkin pian uhattuina, kun Suomen invalidihuoltoa pyrittiin keskittämään sosiaaliministeriön ehdotuksesta. ”Invalidijärjestöjen Keskusliitto” ei selvinnyt 1950-luvulle asti, mutta se ehti kylvää epäluuloa osallistuneiden järjestöjen kesken.
- Kun liitto vielä haki muotoaan, se päätti tietoisesti ottaa mallia muiden maiden invalidihuollosta. Erityisesti lainsäädännöllisissä asioissa mukailtiin sodan voittajamaita, kuten Englantia ja Ranskaa. Maailman veteraanijärjestön jäseneksi Veljesliitto vahvistettiin vuonna 1954.
- Vuonna 1956 Sotainvalidien Veljesliitto voitti yhden merkittävimmistä lakitaiseluistaan, kun laki lisäkorvauksista astui voimaan. Korvaukset osoitettiin sotainvalideille, jotka olivat pääomittaneet elinkorkonsa ennenaikaisesti ja siten kokeneet tuntevia taloudellisia menetyksiä.
- Liiton suhde presidentti Urho Kekkoseen oli harvinaisen läheinen ja tukea antava. Hallintokautensa aikana Kekkonen lahjoitti liitolle kultaisen kiekon, joka toimi kiitoksena tehdystä kuntoutustyöstä. Presidentin vaimo, Jussi Kekkonen, sokeutui sodassa ja toimi myöhemmin Veljesliiton ensimmäisenä varapuheenjohtajana.
- Sotainvalidien eläkejärjestelyt alkoivat puhuttaa 1970-luvulla. Vuosikymmenen loppupuolella huomattava osa sotavammaisista olisi jo eläkeiässä. Ikääntyvä jäsenistö sai Veljesliiton ohjaamaan voimavarojaan entistä enemmän avohoitoon ja hoitolaitoksiin.
- Ennen pitkää vanheneva jäsenkanta nosti myös esiin kysymyksiä sotainvalidien

puolisoista ja leskistä. Heidän etujaan päädyttiin turvaamaan mahdollistamalla ns. puolisojäsenyys liiton paikallisosastoissa. Sääntömuutoksella haluttiin ilmaista kiitollisuutta naisten jo tekemästä työstä Veljesliiton hyväksi.

- Suurimpien veteraanijärjestöjen yhteistyötä tiivistettiin 26. huhtikuuta 1999, kun Suomen veteraaniliit-tojen valtuuskunta perustettiin. Sotainvalidien Veljesliiton lisäksi tätä uutta yhteisöä olivat perustamassa Suomen Sotaveteraaniliitto, Rintamaveteraaniliitto ja Rintamanaisten Liitto. Järjestöjen yhteishenki on säilynyt myönteisenä ja vankkana 2010-luvulle saakka. Yhdessä järjestöt haluavat edustaa sotia me veteraaneja ja parhaansa mukaan varjella heidän hyvinvointiaan.

Lähde: Sotainvalidit edellä käyden – vammoista huolimatta. Sotainvalidien Veljesliitto 75 vuotta. Tuomas Hoppu. (2015)

1940: Sotainvalidien Veljesliitto perustetaan Jyväskylässä.

1945: Jäsenluku kasvaa noin 40 000 sotainvalidiin sodan päätyttyä.

1948: Sotilasvammalaki astuu voimaan.

1954: Veljesliitto vahvistetaan Maailman sotaveteraaniliiton jäseneksi.

1999: Veteraaniyhteistyötä tiivistetään, kun Suomen veteraaniliit-tojen valtuuskunta perustetaan.

2004: Puolisojäsenyys sallitaan omaisten etujen turvaamiseksi.

Yhteisiä hetkiä kuntoutuen ja virkistäytyen

Veteraanien puolisoitten ja leskien lomaviikot ovat palautteiden perusteella olleet antoisia kokemus osallistujille. Yksinäisyys on hetkeksi poistunut ja uusia ystäviä löytynyt. Viikoille osallistui 150 henkilöä, valitettavasti kaikki halukkaat eivät mahtuneet silti mukaan. Lomien kustannuksista on vastannut Kaatuneiden Muistosäätiö ja Suomen Sotaveteraaniliitto. Kiitämme yhteistyöstä laitoksia, jotka ovat luoneet puitteet lomille sekä kiitokset **Raija Kähkölälle** ja **Pirkko Kuorehjärvelle**, jotka ovat olleet lomilla mukana pitämässä joukkoja koossa ja huolehtineet kaikista vahvalla kokemuksellaan. Tulemme järjestämään lomiamme myös ensi vuonna ja toivomme edelleen, että mahdollisimman moni ensi kertaa lomalle haikautuva saisi kokea tämän saman ilon ja riemun.

Varalan Urheiluopistolla lomaan kuului poikkeuksellisesti myös nuorten taiteilijoiden tapahtuma, jossa nuoret taiteilijat halusivat luoda yhteyttä sukupolvien välille sekä kunnioit-

taa pian 100-vuotiaan Suomen itsenäisyyttä. Esitämme kiitokset myös heille.

Maalaustehtävän nimenä oli ”kotimaisemani”. Osallistujat kokoontuivat historiaa tulvivassa Villa Varalan hirsisessä salongissa maalaamaan akvarelleilla ja muistelemaan, millaisia näkymiä ja asioita liittyy kotimaahan ja sen maisemiin, mikä on ollut tärkeä ja rakas muisto? Ryhmä keskusteli myös siitä, miten rouvat kokevat nyky-Suomen, ja millaisia asioita he haluaisivat välittää nuoremmille polville. ”Rauhaa maallemme ja Jumalan kunnioitusta”. Muutama heistä jakoi haastattelussa elämäntarinaansa. Nuorten seikkailuratalaisten viiletys toisinaan ikkunoiden ohi toilisaa hilpeyttä. Tunnelma oli lämmin ja kaikki uskaltuivat maalaamaan, toiset ensimmäistä kertaa elämässään. Tavoitteena on toteuttaa taide-teoksia sekä taidenäyttely näiden teemojen inspiroimana juhluvuodelle.

Anni Grundström

Varalan taiteilijat. Kuva: Senja Kortelainen, taidehankkeen yhteishenkilö

Vannisenmäen-Kumurin muistomerkin paljastusjuhla Kiteellä

Arvokkaaseen juhlaan osallistuivat tullin pääjohtaja Antti Hartikainen vasemmalla, rouva Arja Suursalo-Henttonen, opetusneuvos Antti Henttonen, Kiteen kaupunginjohtaja Eeva-Liisa Auvinen, kenraaliltn evp Yrjö Kärkkäinen ja Pohjois-Karjalan rajavartioston komentaja ev. Olli Lampinen.

Siinä raja kulkee, mihin Stalin sen asetti siitä huolimatta, että hänen joukkonsa eivät talvi- ja jatkosodassa päässeet lähellekään sitä. Vain kynän ja kiristyksen avulla hän saavutti Suomen suunnassa sen, minkä saavutti, sanoi juhlapuheen Vannisenmäen-Kumurin muistomerkin paljastusjuhlassa Kiteen Valkeavaarassa 12. heinäkuuta pitänyt eversti evp Sampo Ahto.

Jälkiviisaat on Sampo Ahdon mukaan moittineet Suomea hyökkäyssotaan lähtemisestä. Meillä asiaa ei aikanaan mielletty näin. Kysymyksessä oli vastahyökkäys sen takaisin ottamiseksi, mikä vastikään oli meiltä viety maamme vastaan kohdistetun hyökkäyksen seurauksena. Olisi tuntunut käsittämättömältä, jolle oli-

si käytetty hyväksi tilaisuutta vääryyden korjaamiseksi. Toinen asia oli, että Neuvostoliitto itse piti huolen varsinaisten sotatoimien aloittamisesta.

On isät täällä taistelleet, uskoneet ja toivoneet

Kitee-Seuran puheenjohtaja, opetusneuvos Heikki Pirinen avasi juhlan, jonka jälkeen seurakunnan tevehdyksen esitti rovasti Sakari Takala.

Kirkko on saanut olla turvapaikka monin tavoin. Niin nyt, kuin silloin. Evakot siellä yöpyivät, lapset turvassa alttarilla kaiteen sisäpuolella. Kaksi sisarusta on kertonut nukkuneensa saarnatuolissa, aloitti Takala tervehdyksensä.

Tiedämme suuren työn, mikä täällä on tehty, tiedämme, miten Pohjanmaan seudul-

la matkaa on odotettu. Mitä on nähdä, tuntee ja aistia tätä seutua, jossa kirjaimellisesti voi todeta ja veisata ”On isät täällä taistelleet, on uskoneet ja toivoneet”. Heidän ansiostaan saamme tulla tänne kaikessa rauhassa, sanoi Takala.

Olkoon tämä muistomerkki kunnianosoitus

Paljastamispuheen pitänyt varatuomari Veli Suvanto Lapualta tiivistä puheensa seuraaviin sanoihin ”Olkoon tämä muistomerkkikivi siihen kiinnitettyine laattoineen kestävä kunnianosoitus jääkärieversti Matti Laurilan komentaman JR 16 sankareille Vannisenmäessä ja Kumurissa heinäkuussa 1941”. Olemme kokoontuneet tänne Kiteen Valkeavaaraan

muistamaan niitä nuoria miehiä ja naisia, jotka täältä heinäkuussa 1941 lähtivät sotaan isänmaan puolesta. Talvisodan päättymisestä oli kulunut vain 16 kuukautta. Kuluneet kuukaudet olivat maallemme vaikeita aikoja, puutetta oli lähes kaikesta tarvittavasta. Yleinen epätietoisuus kansan kohtalosta oli voimakas.

Alpo Pirhosen mailla

Muistomerkin paljastusjuhla sai laajaa huomiota ja sai paikansa Kiteen huomattavimpien tapahtumien joukossa. Paljastusjuhlaa edelsi pari taisteluhistoriaan liittyvää tapahtumaa, sillä kiteeläiset ja eteläpohjalaiset matkasivat perjantaina Kuivalaisen taistelun muistoksi vuonna 2011 pystytetyn muistomerkin luokse ja pistäytyivät

Alpo Pirhosen mailla kuulemassa hänen poikansa evp Ossi Pirhosen seikkaperäistä selostusta alueen taistelusta kesällä 1941. Lisäksi lauantaina käveltiin valtakunnan rajan ylitse rm III/130 maastossa tavoitteena tutustua Kumurin bunkkereihin.

Kiteelle on pohjanmaalaisen taistelijoiden muistolle pystytetty kaikkiaan kolme muistomerkkiä, joista ensimmäinen 19.Divisioonan muistomerkki vuonna 1992 Mustalamme tiehaaraan, Kuivalaisen taistelun muistomerkki Väliavaaraan v. 2011 ja nyt kolmas eli Vannisenmäen-Kumurin taistelun muistomerkki. Kiteellä kaatui kaikkiaan 511 eteläpohjalaista sotilasta.

Olavi Lautamäki

Muistomerkkiä ollaan luovuttamassa Kiteen kaupungille. Vastaanottajana kaupunginjohtaja Eeva-Liisa Auvinen, jota kättelee Kari Sutinen, oikealla Kiteen Rajakillan edustajat puheenjohtaja Pekka Hakkarainen, sihteeri Timo Päivinen, Veli Suvanto ja Markku Muilu Etelä-Pohjanmaalta.

Muistomerkkimatkalla suomalaissotilaiden jäljillä

Vihdin Liikenteen järjestämällä Kultaisen kehän bussimatalla 23.-28.6. pysähdyttiin Säkkiärvellä kenttähautausmaan muistomerkillä kunnianosoitukselle. Tänne on haudattu 104 talvisodassa kaatuneen tuntemattomaksi jääneen suomalaisen sotilaan maalliset jäännökset, jotka löytyivät taistelukentiltä elo-syyskuussa 1941. Säkkijärven nykyinen venäläinen nimi on Kondratjevo.

Dipl. ins. Carl-Fredrik Geust kertoi, että eversti Petr Vasiljevitch Kondratjev sai surmansa lento-onnettomuudessa 1.6.1943 Seiskarissa, eräiden tietojen mukaan kyseessä oli epäonnistunut startti, tarkoitus oli lentää Kronstadtin.

Kondratjev oli kuollessaan Itämeren laivaston 61 Hävittäjälentoprikaatin komentaja ja saanut Neuvostoliiton sankarin arvon. Mitään selitystä sille, miksi juuri Säkkijärvi on saanut nimen Kondratjevo, ei ole löytynyt. Sen sijaan paikkakuntien nimiä Kannaksella uusittaessa yhtenä perustana oli käyttää Suuren isänmaallisen sodan sankareiden nimiä.

Seuraavana päivänä matkalla Vologdaan laskettiin kukat Tserepovetsissä Nikolain hautausmaalle haudattujen sotavankeudessa kuolleiden 150 suomalaisen sotavangin muistomerkille.

Muistomerkki sijaitsee laajan hautausmaan reunassa. Sen on suunnitellut kuvanveistäjä

Heikki Häiväoja ja toteuttanut taiteilija Ari Laitila. Muistomerkki on vajaa kolme metriä korkea keskeltä poikkimurtunut kivi, jonka alaosassa on teksti ”Sotavankileireillä kuolleiden suomalaisten muistoa kunnioittaen Suomen valtio” ja tekstin alapuolella on kiveen hakattu Suomen leijona.

Muistomerkki tunnetaan nimellä Kärsimyksen seppelä ja myös nimellä Murtunut elämä.

Timo Malmin tutkimusten mukaan jatkosodassa suomalaisia joutui vangiksi 3402, leireillä kuoli 1388 ja kotiutettuja oli 1936 eli 57 % palasi takaisin. Kuolleisuusprosentti sotavankileireillä oli noin 40 %.

Teksti ja kuva: Olli Kivioja

Sotavankeudessa kuolleiden suomalaisten sotilaiden hautausmuistomerkki Tserepovetsissä

Talvisodan brittivapaaehtoisille muistomerkki

Suomeen tuli talvisodan aikana ja välittömästi sen jälkeen ulkomaalaisia vapaaehtoisia taistelemaan Suomen itsenäisyyden puolesta. Näiden vapaaehtoisten joukossa oli yhteensä 227 Lontoosta lähtenyt ja Norjan kautta Suomeen tullutta brittiä ja kansainyhteisömaiden kansalaista.

Maahan tulleet vapaaehtoiset eivät ehtineet talvisotaan, joten osa heistä palasi takaisin pian saapumisensa jälkeen. Suurin osa jäi Suomeen saamaan sotilaskoulutusta.

Lapualla ulkomaalaisista vapaaehtoisista perustettiin *Osas-*

Muistomerkki paljastettiin Korpilahden Tähtiniemessä 7.9.2015.

to Sisu, jossa britit ja muut Lontoosta lähteneet muodostivat

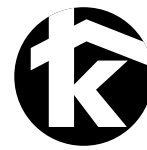
oman komppiansa. Britti-komppania sai peruskoulutusta Lapualla, mistä heidät siirrettiin Savonlinnaan saamaan jatkokoulutusta. Komppania oli Suomen armeijan III AK:n erillinen komppania 17.4.-31.5.1940. Kesäkuusta 1940 alkaen he olivat siviilejä. Britit olivat majoitettuina Korpilahdella Tähtiniemen kartanoon syyskuusta 1940 kesäkuuhun 1941. Tuolloin osaston vahvuus oli 138 miestä. Britit kuljetettiin 28. kesäkuuta 1941 Tornion kautta Ruotsiin. Jatkosota oli syttynyt 25. kesäkuuta 1941.

Teksti ja kuvat: Kari Korhonen

Britannian suurlähettiläs Sarah Price (2.vas) ja Irlannin suurlähettiläs Colm O' Floinn (3.vas) paljastivat muistomerkkin. Muistomerkkihankkeen kantavia voimia olivat Korpilahden Reserviupseerit ry ja erityisesti Matti Hyvärinen (4.vas), joka nykyisin toimii myös Jyväskylän Sotaveteraanit ry:n perinetoimikunnan puheenjohtajana.

ISÄNNÖINTI • HUOLTO • SIIVOUS JA KORJAUSPALVELUT

KAUKAJÄRVI-OSA
osuuskunta

Juvankatu 10, 33710 Tampere
www.kaukajarviok.fi

Pidämme huolta

It's all about logistics

Puh. 020 738 8388 • info@fi.dsv.com • www.fi.dsv.com

Hertz®

Hertz Autovuokraamo.
Sotaväen sopimustoimittaja.

Tiedustelut ja varaukset:
Hertz Varauspalvelu ☎ 0200 11 22 33

Suomen Cobra Systems Oy
Helsinki

Kiitos Sotaveteraaneille
littalasta! Nro:145

Triplan Oy
Hämeenlinna

Molkentin Oy
Imatra

Kuusitunturi Oy
Imatra

Disamed Oy
Inkoo
www.disamed.fi

**Metsäkoneurakointi
Veljekset Eronen Ky**
Kiihtelysvaara

Kiitos Sotaveteraaneille
Jojen Kaupunnista! Nro:144

JM-Louhinta Oy
Jyväskylä

Suomen CNC-Koneistus Oy
Jyväskylä

Bar Explosive
Jyväskylä

KES-Siltaykköset Oy
Jämsä

**Metallikoneistamo
E. Moilanen Ky**
Kajaani

Ourex Oy
Kangasala

Sähkö-Iskelä
Kangasala

Kuljetuspalvelu Vatiala Oy
Kangasala

Kangasalan Autokatsastus Oy
Lentola, Kangasala
www.kangasalanautokatsastus.fi

Tilatek

Hyvinkääläiset retkeilivät ja tapasivat tuttuja

Yhteistyötä kesäpäivän merkeissä

Hyvinkääläisten veteraanijärjestöjen yksi yhteistyömuoto on ollut jo usean vuoden ajan soittamme veteraanien kesäpäivä. Tänä vuonna päivää vietettiin Kytäjän Maapirtillä 60 veteraanin, puolison ja lesken sekä avustajien voimin 27.5. Tarjolla oli keittolounaan ja kahvin lisäksi laadukasta ohjelmaa, josta vastasivat **Matti Heroja**, Hyvinkään Riihimäen Sotave-

teraanikuoro, Hyvinkään eläkeläisten tanhuryhmä ja kuoro sekä laulun ja haitarimusiikin lomassa huumoria viljelevä **Seppo Soittila**.

Lipunnosto perinteenä

Hyvinkään Sotaveteraanit ry:n vuodesta 1997 jatkunut tapahtuma on ollut lipunnosto juhannuksen aatonaattona, josta vastasivat tällä kertaa yhdistyksen puheenjohtaja **Juhani Skyttä** ja hallituksen jäsen **Heikki**

Ohjelmien välillä salin täytti puheensorina. Kun veteraaniväki kokoontuu yhteen, niin juttua riittää.

Marskin Maja tarjosi mukavat puitteet retkeläisille.

Luoto. Tarjoilusta ovat vastanneet yhdistyksen naiset. Kirkkoherra, lääninrovasti **Ilkka Järvinen** puhui juhannuksesta ja sen kirkollisesta merkityksestä. Musiikista vastasi veteraanien viihdyttäjä **Jorma Tuohela**. Yhteislaulujen esilaulajana toimi veteraanikuorolainen **Esko Mälkki**.

Kuukausitapaamiset järjestetään Hirvimajalla kesä-, heinä- ja elokuussa. Muina kuukausina tilaisuudet pidetään Hyvinkään Veteraanitalolla.

Historiaa ja kulttuuria

Lopelle suunnattu retki tehtiin 30 Hyvinkään Sotaveteraanit ry:n jäsenten kanssa 12.7.

Kosteista olosuhteista johtuen Lippulaulu laulettiin sisätiloissa.

Marskin Majalle, joka on siirretty Lieksajärven rannalta Lopelle, Puneliajärven rannalle v. 1945. Ruokailun jälkeen matka

jatkuu Lopen Sajaniemen kesäteatteriin.

Teksti ja kuvat: Olavi Kurko

Sompalan leiriltä hyvää oloa

Pohjois-Savon Sotaveteraanipiirin järjestämä kunto- ja virkistysleiri kokosi juhannuksen jälkeisellä viikolla noin 60 osallistujaa eri puolilta maakuntaa Vesannon Sompalaan. Mukana oli 90 vuotta täyttäneitä 15, vanhimpana 97-vuotias rautalampilainen sotaveteraani **Kalle Hyvönen**.

Piirin leiritoiminnalla on pitkät perinteet. Vuoden 1972 toimintasuunnitelmassa tode-

taan: ”Koska veteraanit ovat ikärakenteeltaan sellaisia, että eläkepäivät ovat jo monella saavutetut ja useat ovat aivan eläkeiän kynnyksellä, lie nee paikallaan ottaa toimintasuunnitelmaan veteraanien henkinen virkistystoiminta”. Ensimmäisen kerran Sompalan leiri pidettiin heinäkuussa 1972 ja siitä lähtien sen järjestäminen vuosittain on sisällynyt piirin toimintaan.

Leiri aloitettiin maanantaina 22.6. perinteiseen tapaan lipunnostolla ja Karjalan Lennoston Hornet-hävittäjän ylilennolla klo 12.00. Leiriohjelmaan sisältyi runsaasti kevyttä kuntoliikuntaa, informaatiota veteraanietuisuudesta ja esitelmää. Olvi-säätiön puheenjohtaja **Paavo Jauhiaisen** mielenkiintoinen esitelmä ”Mureneeko Suomi hyvinvointivaltiona?” herätti vilkasta keskustelua osallistujien keskuudessa. Arvioitiin puoleen jos toiseenkin Suomen, Kreikan, EU:n ja globaalin maailman talouden tilaa. Keskustelu voitiin päättää toteamukseen ”Suomi on selvinnyt vaikeampienkin aikojen keskellä”. Tämän jälkeen pidettiin rovas-ti **Risto Lyytikäisen** johdolla virsiseurat. Leiripäivien yhtenä kohokohtana oli vierailu Tervon Lohimaahan, jossa nautittiin kakkukahvit ja kuultiin suupielet hymyyn nostattanut kuplettiesitys. Ateriat olivat maittavia ja runsaita kuin ”ko-

Kuopiolainen Aino-Ester Niemelä on ollut vetämässä ja ohjaamassa Sompalan leirejä useita kertoja. Tänäkin vuonna hän järjesti leirille tietokilpailun ja rastipolun. Iisalmelainen Veikko Kiiskinen on puolestaan osallistunut leirin talkoo- ja tukitoimintaan jo useiden vuosien ajan.

tona tehtyjä”. Illalla saunottiin ja laulettiin sekä muisteltiin yhdessä menneitä aikoja.

Piirin sosiaalineuvoja **Riitta Huittinen** yhdessä **Ossi Salosen**, **Valma Puurosen** ja **Tuulikki Hokkasen** kanssa kantivat vastuun leirin käytännön toteutuksesta. Kaikkien leirillä mukana olleiden puolesta esitän heille lämpimän kiitoksen

erinomaisesti onnistuneesta leiristä ja ennen kaikkea hyvästä huolenpidosta, josta leiriläiset ovat olleet erityisen kiitollisia.

Jäämme odottamaan virkistäviä leiripäiviä ja toistemme tapaamista jälleen ensi vuonna!

Teksti: Eija Iivarinen

Kuvat: Anna-Liisa Pekkarinen

Leiriläiset katsomassa kokousrakennus Ristolassa veteraani **Veikko Matilaisen** (oik.) elämästä kertovaa lyhytelokuvaa.

Kotiseuturetteilyä Pohjanmaan lakeuksilla

Isonkyrön sotaveteraanit tekivät perinteisen kotiseuturetteilyksen Ylistaron Malkakoskelle 14.7. Malkakoskea rakennettiin vuosituhatien vaihteessa pitkään ja se valmistui vuonna 2003. Koski patoineen on Suomessa ainut suunnitelmallisesti jokeen tehty koski.

Retkeä jatkettiin Karhunmäen suuntaan ja tutustuttiin Mummaesing-myymälään, jossa myydään erilaisia taitei-

lijän suunnittelema pohjalaisia tuotteita. Ruokailemaan siirryttiin Vanhaan Karhunmäkeen, joka on osa Karhunmäen Kristillistä Kansanopistoa. Ruokailun jälkeen tutustuttiin opiston historiaan. Retken viimeisenä kohteena oli Simpsion laskettelukeskus, josta näkymä yli lakeuksien oli mahtava.

Teksti: Pentti Kalliomaa

Kuva: Esko Petäjä

Malkakoskeen on rakennettu myös kalaporras, jotta kalat voivat nousta padon ohi.

Sotilaspojat vaalivat Piikin perinnettä

Pohjois-Kymen Sotilaspoikien perinnekilta on jo vuosien ajan vaalinut Piikkirykmentin, JR 25:n perinnettä. Rykmentti perustettiin nykyisen Kouvolan alueen miehistä 18–19.6.1941. Vuosittain järjestettävä Piikin juhla oli tänä vuonna 14.6. Tilaisuus alkoi seppeleen laskulla Kirkkopuistossa Piikin patsaalla. Juhla, ”kirkkokahvien muodossa”, oli seurakuntatalon Maria-salissa.

Kuoron esittämän Piikin marssin jälkeen killan puheenjohtaja **Mikko Pesälä** kertoi Piikin taistelujen tiestä ja sotilaspoikien työskentelys-

tä kotirintamalla eri tehtävissä. Juhlaan osallistui kolme Piikkirykmentissä taistellutta veteraania.

Vuonna 2016 tulee kuluneeksi 75 vuotta Piikin perustamisesta. Silloin järjestettävään juhlaan kutsutaan kaikki Piikissä palvelleet veteraanit, heidän omaisensa ja perillensä kaikkialta Suomesta.

Piikkirykmentin hihamerkki yhdistää kaikki Piikin ystävät. Retkeilyasuun sopivan merkin voi tilata killan sihteeriltä.

Teksti ja kuva: Roope Nieminen

Piikin veteraanit vas. Lauri Turkia (90), Erkki Tuomala (92) ja Onni Sarilampi (91) sekä killan puheenjohtaja Mikko Pesälä.

Varrella virran

Rovaniemen Sotaveteraanit ja Lapin sotilassoittokunta järjestivät 13. kerran vuosittaisen yhteislaulutilaisuuden ”Varrella virran” 13.8. Ounas-paviljongilla Putaan rannalla. Jääkäriprikaatin komentaja eversti **Antti Lehtisalo** toi tilaisuuteen puolustusvoimien ja Jääkäriprikaatin tervehdyksen. Puolustusvoimauudistuksen myötä Lapin sotilassoittokunta kuuluu nyt Jääkäriprikaatin kokoonpanoon. Yhteislaulutilaisuudessa päällikkökappellimestari, musiikkimajuri **Juha Ketola** toimi esilaulujana ja juontajana. Kapellimestari, musiikkikapteeni **Jaakko Nurila** johti soittokuntaa. Puolustusvoimauudistukseen liittyen Lapin sotilassoittokunnan vah-

vuus on nyt edellä mainittujen johtajien lisäksi 32 soittajaa. Taitaa olla ainut suomalainen soittokunta, joka on esiintynyt myös Moskovan punaisella torilla. Ylimääräisenä esityksenä soittokunta esitti musiikkikap-

teeni Hannun Rajaksen Nuijamiesten marssista laululle ja puhallinorkesterille tekemän sovituksen. Laulajia tilaisuudessa oli runsaat 200.

Teksti ja kuva: Heikki Haapala

Tapahtumapaikkana oli Putaan rannalla sijaitseva Ounas-paviljongi. Esiintymislava on rakennettu veden päälle.

Veteraanien juhla iltapäivä Hartolassa

Hartolan sotainvalidit ja sotaveteraanit perheenjäsenineen olivat kutsuttuina iltapäivän viettoon seurakunnan leirikeskukseen Kompelonlahden 14.7. Teemana oli Sotainvalidien Veljesliiton Lahden piirin Hartolan osaston perustamisen 70-vuotisjuhla.

Tilaisuus alkoi lipunnostolla. Kirkkoherra **Jeremias Sankari** toimitti hartaushetken Riihikappelissa, jossa hän mm. siteerasi Jeesuksen ajatusta rakastaa ihmisiä ja tehdä hyvää

heille. Juhliva osasto myönsi hänelle pienoislipun sotainvalidien hyväksi tehdystä työstä. Siirryttäessä Kompelonlahden leirikeskuksen päärakennukseen silmiteltiin tulevaa tietokilpailua varten paksutyvisen kuusen sisältämää litramäärää. Tilaisuuden juontanut Hartolan Sotaveteraanien puheenjohtaja **Heikki Havas** toivotti väen tervetulleeksi lausuen ilonsa joukon runsaslukuisuudesta.

Tervehdysten jälkeen tarjol-

la olleilla voileipäkahveilla nyt 95-vuotias veteraani Eino Syvälahti muisteli sota-aikana saatua 400 gramman päivän-nosta näkkileipää.

Hartolan Veteraanilaulajat esiintyivät säestäjänään **Sirkka Havas**. Eräs kuorolaisista, **Markku Siihola** harrastaa myös lausuntaa ja niinpä yleisö sai kuulla mm. P. Kajanderin Salomaan sekä myös aikoinaan Hartolassa asuneen Uuno Kailaan runon Suomalainen rukous.

Tilaisuuden lopulla oli tietokilpailun palkintojenjako. Arvokas, mutta leppoisa tilaisuus päättyi yhteisesti laulettuun Synnyinmaan lauluun.

Aimo Tenni

Kirkkoherra Jeremias Sankari pitää hartaushetkeä Riihikappelissa. Ovelta vasemmalla on Hartolan Sotainvalidien puheenjohtaja Pertti Mäkinen ja oikealla Sotaveteraanien puheenjohtaja Heikki Havas.

RETTIG

Kurikan maanpuolustuspäivässä 4500 osallistujaa

Telavetäjällä siirretty haupitsi asettui kerralla asemaansa Matti Lehdon kuljettaessa omistamaansa McCormic'ia.

Elokuinen sää suosi Kurikassa järjestettävää asemaanäytöstä lauantaina 22. päivänä. Paikalle oli saapunut 4500 henkeä eri puolilta maata ja maakuntaa. Paras kiitos, mitä järjestävät voivat saada. Paikalla oli myös runsaasti kunniakansalaisia, veteraaneja juhluvieraina. Tilaisuus oli maksuton. Se oli myös yksi Reserviläisliiton maakunnallinen 60-juhluvuotistapahtuma.

Tapahtumalla kunnioitettiin erityisesti Raskas Patteristo 1:n veteraaneja, joita on elossa enää kolme. Paikalla heitä oli kaksi. Kersantti Yrjö Yli-Krekola (100) Kurikasta ja kapteeni Ilmari Iso-Koivisto (94) Riihimäeltä. Kunnianosoitus myös kaikille sodan veteraaneille ja sankavainajille.

Näytöksen suojelijana toimi Pohjanmaan aluetoimiston päällikkö komentaja Jukka Ranta. Tervehdyksessään hän kiitti eteläpohjalaista aktiivista maanpuolustusväkeä. Tämän kaltaiset tapahtumat ovat omiaan kohottamaan maanpuolustushenkeä, hän mainitsi. Hän myös sanoi, että mikään tapahtuma ei tule itsestään, vaan vaatii ponnisteluja sen onnistumiseksi.

Hän myös kiitti paikalla olleita kunniakansalaisia, ilman

heitä ei olisi tätäkään tapahtumaa.

RSPSTO 1:n historiatoimikunnan puheenjohtaja ja näytösideohjaaja isä **Tuomo Aho** toivotti juhlayleisön tervetulleiksi.

Näytöksen pääkalustona oli Kurikan raskas patteriston kaksi 115 H 17 haupitsia. Nämä haupitsit palautuvat syyskuussa Kurikan tykkipuistoon arvoisilleen paikoille reserviläisvoimin kunnostettuina.

Näytöksen tapahtumat sijoitettiin Syvärille. Näytöstä yleisölle elävöitti res.maj **Pertti Niemelä** varmallalla otteella.

Näytöksen harjoituksia on

pidetty jo toista vuotta Rovajärvellä. Näytös vaati mahdollisesti materiaalia, suurin osa yksityisiltä, kuten kaikki ajoneuvot, lisäksi materiaalia puolustusvoimilta sekä tykistömu-seolta. Tykkiä vetämässä olivat alkuperäiset vetäjät eli Citroen kuorma-auto ja telavetäjä McCormic. Patteristo oli päämajan alainen moottoroitu tykistö. Yli 500 miestä, joista oli enin osa kurikkalaisia täydennettynä lähipaikkakuntien miehillä.

Tulenkuvaukset suorittivat alan ammattilaiset johtajanaan **Eero Matalamäki**. Haupitseillakin ammuttiin niin, että mäkiki tömisi, ilman kranaatteja tosin.

Näytöksessä oli kaikkiaan n. 150 henkeä erilaissa tehtävissä. Näytösosasto itsessään oli pu-keutunut m 36 asustein ja ase-in. Lottia oli 21 naista, jotka ylläpitivät lottakanttiinia sekä osallistuivat muonitukseen. Munkit loppuivat niin kuin rokka-kin. Kuka olisi voinut ennustaa väkimäärän ennakoon?

Yleisölle jaettiin yli 600 annosta hernekeittoa ja näkileipää. Juomapisteitä oli monia, tämän lisäksi lotat kulkivat yleisön seassa jakamassa me-

Viestiyhteydet poikki Syvärillä, ratsulähetä tuo vetäytymiskäskyn. Suuntana Tali-Ihantalan ratkaisutaistelut.

hua ja vettä. Muonitusmestareina toimivat korpr **Pekka Olikkala** ja kers **Jukka Tapanainen** varmojin ottein.

Ikarin teollisuusalueen tontti on kaupungin omistama. Teollisuusalueiden omistajat olivat antaneet luvan käyttää kiinteistöjään pysäköintialueina. Paikat olivatkin täynnä. Liikenteenohjauksen suorittivat mallikkaasti SEDU-turvallisuuslinjan oppilaat apunaan reserviläiset. Turvallisuuspäällikkönä toimi res.kapt **Arto Mäkipelto** - suuremmilta haavereilta vältyttiin. Lämmin sää teki tepposensa kahdelle vierasalle, niistä selvittiin SPR:n ja EP:n sa-

raankuljetuksen lääkintähenkilöstön voimin hienosti.

Näytöksen kesto oli n. 2 tuntia ja sinä aikana tuli kaikille selväksi, miten tykistö toimi sodan aikana. Näytös soljui jouhevasti tiedustelusta, asemaanajon, tj-toiminnan ja viestien kautta aina tulitoimintaan sekä lopulta irtaantumisen uusiin tehtäviin. Tässä tapauksessa lähtöön Tali-Ihantalaan sodan lopun suurtaisteluiden tukemiseen.

Tapahtumassa oli mukana myös käsiaseinäyttely, aset olivat yksityisten henkilöiden omistamia. Näyttelyssä jopa pääsi muodostumaan jonoja, koska monet harvinaisuudet saivat kyselyä aikaan. Näyttelymestarina toimi res.väp **Tapio Myllymäki**.

Alueella oli myös puolustusvoimien uusinta tykki- ja tulenjohtamiskalustoa. Vertailua pääsi suorittamaan näytöksen loputtua, kun uusi ja vanha kalusto kohtasivat kentällä.

Näytöksen lopuksi harjoituksen johtaja, kapteeni **Mikko S Sääntti** kiitti kaikkia, kunniakansalaisia, yleisöä, järjestämiseen osallistuneita: "Te teitte tästä hienon päivän".

Teksti: Mikko S Sääntti
Kuvat: Jarkko Latvala

Tulijaoksen haupitsit sylkevät tulta. Haupitsit ovat Kurikan tykkipuiston tykkejä 155 H 17.

Karkkilan Toritaksi Oy

Karkkila

Maalaiskartano Pihkala Oy

Kestilä

Kiitos Sotaveteraaneille
Keuruulta! Nro:111

Sähköasennus
Jouko Kujala Oy

Koski

Insinööritoimisto
H. Eskelinen Oy

Kotka, www.heske.fi

SV-Trans Oy

Kotka

AK-Consulting

Utti, Kouvola

Kymenlaakson Jäte Oy

Kouvola

Koneurakointi Hermunen

Kouvola

Lahden Hiljainen Ilta

Päivää vietettiin 12.8. Kilpiäisten yhteismajalla. Musiikkiesityksistä vastasi mm. trio Johanna Huovinen, Olli Koskimaa ja Heli Jokivuori. Kuva: Pertti Vesenterä

Kauhajoen Patteriston viisi miestä pitivät viimeisen kokouksensa Perhekoti Hongisto-Sepissä Kauhajoella. Sodan jälkeen Patteristo kokoontui lähes vuosittain tapaamaan toisiaan kirkossakäyntien ja ruokailujen merkeissä. Kokouksen aikana he päättivät lahjoittaa jäljellä olevat varat Kauhajoen Sotaveteraanien perinnetalon kunnostuskassaan. Kuvassa vas. Patteriston Yrjö Kivimäki, Pentti Rinne ja Onni Kantoniemi. Kuva: Tarja Tapanainen

E-P Sotaveteraanipiirin naisryhmän järjestämällä virkistyspäivillä 12.8. Kurikassa kokoontui noin 180 naista viihtymään yhdessäolon, naurujoogan, puheiden ja yhteisten laulujen merkeissä. Samassa tilaisuudessa Kaija Tuominen sai sotaveteraanien ansioristin kiitoksena ja tunnustukseksi arvokkaasta työstä veteraanien hyväksi. Kuva: Tarja Tapanainen

Kävelytapahtuma yhdistää sukupolvet

Aikaisemmin veteraanikävelyn nimellä tunnettu Kansa kävelemään -tapahtuma järjestetään jälleen syyskuussa. Kävelytapahtuma perustuu Maailman veteraanijärjestön suositukseen, että kaikissa jäsenmaissa järjestettäisiin YK:n rauhanpäivän merkeissä liikuntatapahtuma, jolla muistutettaisiin kansalaisia rauhan merkityksestä. Rauhanpäivää vietetään vuosittain syyskuun 21. päivänä.

Suomessa tapahtuman muodoiksi on vakiintunut pääasiasa kävely. Muutkin liikuntatavat tulevat kyseeseen kunkin paikkakunnan mahdollisuuksien ja kiinnostuksen mukaan. Tärkeän ja ajankohtaisen rauhan asian lisäksi tapahtuma onkin erinomainen mahdollisuus muistuttaa eri ikäisiä kansalaisia fyysisen kunnon ja

liikunnan merkityksestä. Samalla siirretään sitkeän veteraanisukupolven esimerkkiä ja perinteitä nuoremmille elämän eväiksi. Rohkeutta, tulevaisuudenuskkoa ja yhteisöllisyyttä tarvitaan jälleen, kun Suomelle haetaan uutta nousua.

Suomessa tapahtuma järjestettiin ensimmäisen kerran vuonna 2008. Tämän vuoden tapahtuma on siis jo kahdeksas. Tapahtuman järjestelyistä vas-

taavat Suomen Rauhanturvaajaliitto ja sotiemme veteraanijärjestöt, jotka kaikki ovat Maailman veteraanijärjestön jäseniä. Myös paikalliset viranomaiset sekä reserviläis- ja muut kansalaisjärjestöt ovat järjestelyissä mukana. Myös koulut osallistuvat monella paikkakunnalla tapahtumiin. Kahtena viime vuonna on ylitetty jo 20 000:n osallistujan raja.

Tänä vuonna valtakunnallinen tilaisuus järjestetään Porissa sunnuntaina 20.9.2015. Pienempiä tapahtumia järjestetään yli kymmenellä paikkakunnalla. Niistä tiedotetaan paikallisissa tiedotusvälineissä. Kaikenikäiset kansalaiset ovat tervetulleita tähän sukupolvien yhteiseen tapahtumaan.

Paavo Kiljunen

Sateinen syyspäivä Kymenlaaksossa

Ilma ei suosinut Kymenlaakson piirin syyspäivän tapahtumaa Karjalan prikaatissa Veikarajärven 28.8., mutta päivä oli muutoin antoisa. Osallistujia nyt 24. kertaa järjestettävässä tapahtumassa oli noin 180.

Karjalan prikaatin esikuntapäällikkö, everstiluutnantti Sami-Antti Takamaa esitteli prikaatin. Piirin puheenjohtaja Arto Mikkonen ja toiminnanjohtaja Toivo Hartikainen esittivät omat puheenvuoronsa. Kilpailut olivat luontopolku sekä tikan- ja petankipallon heitto. Luontopolulta kilpailukortin palautti 95, tikanheittoon osallistui 93 ja petankipallon heittoon 82.

Ollos huoleton, poikas valveilla on

Pioneerien hurtti huumori ja asenne inttiin kertoi, ettei mikään ole muuttanut veteraanien ajoista.

Satoi. Toimittaja tunsikin olon-

sa kosteaksi sadetakista huolimatta. Entä avustava pioneeri, pitkö sadevarustus vettä? Vähän pitää. Maastoreissuilla on tungosta teltan kuivausruilla. Pieni tauko ja sitten toteamus: On intissä yksi varuste, joka ei ime vettä. Se on pyyheliina. Toteamusta täydensi poikamainen virnistys.

Toimittaja esitti provosoivan

kysymyksen ryhmälle avustavia varusmiehiä: Miksi sotaväkeen, eikä siviilipalveluksessa olisi päässyt helpommalla? Jostain ryhmän keskeltä tuli vastaus: On sitä sen verran isänmaallinen oltava, että intin käy. Se ei ollut osa juhlapuhetta.

Teksti ja kuva: Roope Nieminen

Tuhertamista se oli sateessa, vaikka rasti olikin katoksen alla. Kuvassa vasemmalla Jouko Koskelainen Kouvolaasta sekä Hannu Tahminen (selin) ja Ritva Myllärinen-Sjöberg Pyhtäältä.

Aatsin Kone Oy
Valkeala

UpeSystems Oy
Kuusankoski
www.upesystems.fi

Kiitos Sotaveteraaneille
Kristiinankaupungista! Nro:151

Betola Oy
Kuopio

Kuljetusliike Kari Pohjolainen Ky
Syväniemi

Kuopion Talokeskus Oy
Kuopio

Pölkky Oy
Kuusamo
www.polkky.fi

JUSSIPISTE OY
Lahti

Nikko Oy
Jakkula, Laihia

Rauhanturvaajat linnoittivat rahaa veteraaneille

Rauhanturvatehtävissä palvelleet suomalaiset sotilaat antavat sotiemme veteraaneille erittäin suuren arvon. Tästä yhtenä esimerkkinä on jo kolmena peräkkäisenä vuonna pidetyt linnoitustalkoot Miehikkälän Salpalinja-museolla. Talkoilla kunnostetuista linnoitteista saatu tuotto on lyhentymättömänä luovutettu paikallisten sotiemme veteraanien hyväksi.

Viimeksi toukokuussa 16

rauhanturvaajaa Kemijärveä, Kuopiota, Juvaa, Helsinkiä, Lahtea ja Imatraa myöten kunnosti Salpalinja-museon linnoitteita 1 400 euron edestä. Talkoideasta ja joukon kokemisesta on vastannut Suomen Rauhanturvaajaliiton hallituksen jäsen **Rainer Fabricius** Juvasta. Kahtena edellisvuonna on päästy liki samaan tuottoon.

Teksti ja kuva: Terho Ahonen

Rauhanturvaajat tekivät Salpalinja-museolla kevätkesän linnoitustalkoissa muun muassa puuperustan konekiväärkilvelle. Kilpi kiskottiin paikalle miehissä. Talkootyön tuotto luovutettiin paikallisille veteraaneille Salpavaelluksen päätösjuhlissa.

Sotaveteraani Frans Krogell (94) lähetti Kaartin Jääkäriyrykmentin varusmiehet veteraanikeräystä suorittamaan Keravalla 3.9.2015.

Padasjoella hyvä tulos siviilikerääjillä

Padasjoella kerätyt varat jäivät täysimääräisesti oman pitäjän veteraaniyhdistysten veteraanityöhön. Padasjoen Sotaveteraaniyhdistys käytti viime vuonna yhteensä 12 721 euroa veteraaniväestön kuntoutukseen, kotipalveluihin ja virkistystilaisuuksiin. Vuoden alussa oli varsinaisia jäseniä 91, heistä invalidijäseniä oli 19, jotka ovat avustuksen piirissä. Yhdistyksellä ei ole rahastoja, vaan erilaisilla varainhankintatalkoilla

la muodostuu vuosittain käytettävä summa. Viime vuonna varusmieskeräys yhdessä yrittäjien tuen kanssa tuotti 7500 euroa ja muilla reserviläisten suorittamilla lipaskeräyksillä kerättiin 2000 euroa. Tämä rahamäärä ei yksistään riitä veteraanien vuosittaiseen kuntoutukseen ym. Siksi yhdistyksellä on oltava muitakin varainhankintamuotoja.

Padasjoen keräysorganisaatio lähestyi kirjeellä yrittäjiä ja

toivoi heidänkin olevan mukana jälleen osittamassa kiitollisuutta ja kunnioitusta veteraanisukupolvelle.

Tänä vuonna keräys tuotti 7034,60, eli asukasta kohden 2,20 €. Kerääjänä oli mm kunnanjohtaja Heikki Jaakkola. Padasjoen leijonat toteuttivat hienosti ”Kiitos Veteraanit” -palveluaktiviteettia. Mukana oli 16 veljeä ja lisäksi koululaisia, partiolaisia, VPK-nuoria ja veteraanien kannattajajäseniä.

Reserviläiset hoitivat kerääjien kuljetukset. Samat kuskit ovat hoitaneet kuljetukset vuosittain, joten alkupuhuttelun jälkeen kesti puoli tuntia, kun keräysmateriaali oli jaettu ja viimeinen kerääjä taipaleella.

Myöhemmin kerätään vielä kaksi lipaskeräystä, Sahtimarkkinoilla ja Itsenäisyyspäivän aattona. Uskomme pääsevämme 10 000 euron tavoitteeseemme, joka olisi yli kolme euroa/asukas.

Hannu Tukia

Padasjoella keräyksen suorittivat tänä vuonna ’siviilikerääjät’, jotka saivat erinomaisen tuloksen, yli 2 euroa asukasta kohti. Alkupuhuttelun kerääjille piti keräyspäällikkö Hannu Tukia.

Sotiemme Veteraanit messuilla

Sotiemme Veteraanit -varainhankinta ja Pirkanmaan keräyspiiri jalkautuivat 4.-6.9.2015 yhteiskunnan kokonaisturvallisuuden suurtaipahumaan, Kokonaisturvallisuus 2015 -messuille Tampereella. Osastolla oli päivien ajan vilskettä, kun Pirkanmaan piirin keräyspäällikkö **Tuomo Koiranen** myi joukkoinensa messutarjouksena sota- ja vanhan ajan musiikkia, Suomen Puolesta dvd:tä sekä heijastimia messuhinnalla. Pirkanmaan keräyspiirin vapaaehtoiset kerääjät olivat saaneet eritysluvan kiertää messualueella lipaskerääjinä.

Lauantaina ja sunnuntaina A-hallin lavalle kapusi kaksi vireätä pirkanmaalaista veteraanipariskuntaa, **Rauha Rossi** ja **Veikko Oksanen** sekä Tampereen Sotaveteraanien huoltoyhdistyksen puheenjohtajakin pitkään toiminut **Timo Salokannel** vaimonsa **Toinin**

kanssa. Lavapuheenvuoroissa tuotiin esille veteraanien kotona asumisen turvallisuutta ja kummassakin keskustelussa todettiin, että yksin kotonaan asuvia veteraaniveljiä ja -siskoja tai heidän leskipuolisoitaan tuetaan kaikin voimin. Kannattajajäsenet toimivat avainasemassa auttaessaan sotiemme veteraaneja.

Veteraanien mielestä taloudellinen tuki hänen hetkellä on tärkeää. Keräystuotolla voidaan tukea arjen turvallisuutta hankkimalla esimerkiksi turvaliesi tai laittamalla vaikka asunnon palovaroittimet kuntoon.

Teksti ja kuva: Pia Mikkonen

Daniel ja Jouko Vuori ostoksilla Sotiemme Veteraanien osastolla messuilla. **Tuomo Koiranen** hoiti myyntiä kolmen messupäivän ajan. Kilpailuun osallistumassa Sotilasaikakauslehtien päätoimittaja **Martti Lehto**.

**Rakennusliike
SORVOJA OY**

Amitec Oy
Laitila

Kiitos Sotaveteraaneille
Laitilasta! Nro:152

Kiitos Sotaveteraaneille
Lammilta! Nro:55

T:mi Kari Kauvo
Lapinjärvi

**Lappeenrannan
Kuljetusosakeyhtiö**

Conexpress Oy
Lappeenranta

Sotiemme Veteraanit keräyspäälliköt Turussa

Sotiemme Veteraanit varain-
shankinnan keräyspäällikö
kokoontuivat Turkuun elokuun
kesähelteillä. Loppuvuoden va-
rusmieskeräykset sekä Puolus-
tusvoimien keräysapu vuonna
2016 kiinnosti ja asiaa Turkuun
oli saapunut selvittämään ma-

juri **Mika Rautio** Maavoimista. Puolustusvoimien rakenteellinen uudistus merkitsee keräyspäälliköiden näkökulmasta sitä, että yhteyshenkilöt ja varuskunnat voivat tässä yhteydessä muuttua. Puolustusvoimien keräysapu suunnataan

niille alueille, missä on vete-
raaneja ja keräyspiirien taholta
järjestettyä varusmiesten ohja-
usta ja kuljetusta.

Varsinais-Suomen keräys-
päällikkö **Osmo Suominen** oli
järjestänyt oheisohjelmaa ja ke-
räyspäälliköt pääsivät tutustu-
maan sekä miinantorjunta-alus
Purunpähän että Turun Sa-
nomiin. Rannikkolaivastossa
joukkoa johdatti yliluutnant-
ti **Saku Heinonen** ja TS-Yhty-
mä Oy:ssä oltiin päätoimittaja
Kari Vainion vieraina.

Päivien aikana kävimme yhdessä läpi keräystuoton käytön suuntaamista eniten apua tarvitsevien veteraaniveljien ja -siskojen, puolisoiden ja leskien sekä sotaleskien hyväksi. Sosiaalishihteri **Anni Grundström** painotti tässä yhteydessä sitä, että niihin yhdistysten/osaston jäseniin tulee myös olla yhte-

**Pohjanmaan alueen keräyspäälliköt vaihtavat tauolla ajatuksia.
Vas. Etelä-Pohjanmaan Pertti Kortnesniemi, Keski-Pohjanmaan Antti
Roiko-Jokela ja Vaasan Raimo Latvala.**

Piirien keräyspäälliköt tutustuivat miinantorjunta-alus Purunpähän.

ydessä, jotka eivät enää säännöllisesti käy tilaisuuksissa. He saattavat yllättäen ollakin eniten apua tarvitsevia jäseniä.

Keräyspäälliköt jäivät miettimään loppuvuoden keräystoimia piireissä, kun uudenlainen keräyskonsepti lanseerataan

tämän vuoden lopulla. Meistä näkyy ja kuuluu vielä, vierivät kivet eivät sammaloidu, totesi eräs piirin keräyspäällikkö lopuksi!

Teksti: Pia Mikkonen
Kuvat: Markku Seppä

Kenttähautausmaiden rekisteröinti Venäjällä takkuua

Muistokäynnit ja kukkien lasku sotavankkeudessa menehtyneiden suomalaisten sotavankien muistomerkeille Moskovan tuntumassa Krasnogorskissa ja Nizhni Novgorodin alueella Orankissa olivat Sotavainajien muiston vaalimisyhdistyksen hallituksen elokuussa Venäjälle tekemien kahden matkan pääteemoja. Molempien muistomerkkien paljastamisesta tulee tänä vuonna kuluneeksi 20 vuotta.

Moskovassa käydyt keskustelut sotavainajatyötä koskevan valtiosopimuksen käytännön toimista yhteistyöosapuolena olevan Vojennye Memorialin johdon kanssa sujuivat rakentavassa ja myönteisessä hengessä. Näin siitäkin huolimatta, että vuosina 2012 ja 2013 käynnistetyt toimet kenttähautausmaiden rekisteröimiseksi ovat kohdanneet monia esteitä. Säkijärven, Summan, Äyräpään ja Taipaleenjoen neuvottelut ovat pysähtyneet valtiosopimuksen

tulkinnasta johtuviin juridisiin ongelmiin. Ratkaisua tilanteeseen on haettava ulkoasiainministeriön kautta.

Kollaen kenttähautausmaan osalta on Karjalan tasavallan hallinnon kanssa päästy alustavaan yhteisymmärrykseen, mutta rekisteröintiprosessia hoitavan Vojennye Memorialyn on vielä tehtävä lukuisia yksittäisiä sopimuksia erilaisten intressiryhmien kanssa alueen hallintaoikeuksista. Parhaiten näyttäisi edistyneen Tuuloksen kenttähautausmaan alueen käyttöön saaminen, josta paikallisen kylähallinnon kanssa on tehty sopimus. Molemmissa tapauksissa lopullisia federaatiotason päätöksiä saatetaan kuitenkin joutua odottamaan vielä useampi vuosi.

Sotavankiasioista käydyssä keskustelussa saatiin vihreätä valoa sille, että joillekin uusille sotavankihautausmaille olisi rahoituksen järjestyessä mahdollisuus saada niiltä vielä puuttuvat muistokivet leireil-

lä menehtyneille suomalaisille sotavangeille.

Nizhni Novgorodin aluehallinnossa käydyt keskustelut sujuivat samassa leppoisassa ja myönteisessä hengessä, jota jo tätä ennen Moskovassa oli koettu. Yhdistyksen toimintaa kohtaan tunnettiin kiinnostusta ja käyntikohteilla Orankissa ja Suhobezvodnojessa luvattiin antaa kaikki mahdollinen piiri- ja paikallishallintojen tuki.

Suhobezvodnoje (noin 120 km Nizhni Novgorodista koilliseen) oli haluttu tarkoituksella ottaa käyntikohteeksi. Tiedossamme oli, että siellä olleessa Neuvostoliiton sisäministeriön Gulag-leireihin kuuluneessa Unzhlagin leirissä menehtyi 13-14 suomalaista sotavankia. Juuri muuta tietoa ei ole ollut.

Paikalliselta asiantuntijalta saimme kuulla, että vähintäänkin useitten satojen neliökilometrien laajuinen leiri koostui lukuisista alaleireistä, joilla tehtiin pääasiassa metsätöitä. Sotavuosina täältä meni

Neuvottelutapaaminen Moskovassa 4.8.2015. Vasemmalta Vojen-nye Memorialin osastopäällikkö Aleksandr Zhermeljov ja pääjohtaja Evgeni Piljajev sekä yhdistyksen edustajat puheenjohtaja Pertti Suominen, tulkki Reijo Nikkilä ja hallituksen jäsenet Pekka Pitkänen ja Pentti Lehtimäki. Kuva: Jari Kajavirta.

huomattavat määrät polttopuuta Moskovaan ja Leningradiin. Enimmillään leirillä oli noin 26 000 vankia; poliittisia vankeja, rikollisia ja sotavankeja.

Huolimatta siitä, että Unzhlagissa on ollut useitten kansallisuuksien sotavankeja, olimme luultavasti ensimmäinen seu-

rue, joka kävi omiensa jäljillä. Niin me vieraat kuin isännät-kin olimme yhtä mieltä siitä, että Suhobezvodnojeen pitää saada suomalaisten sotavankien muistomerkki. Sopiva paikakin sille jo löytyi.

Pertti Suominen

Kuljetusliike
Esko Kosunen Ky
Leppävirta

Metallimesta Oy
Lohja

Lohja

Ofa Oy Ab
Loimaa

Loimaa

Tomas Oy Ab
Loviisa

Loviisa

Tilausliikenne
A. Kainulainen Oy
Muurame, puh.014-373 1051

Muurame, puh.014-373 1051

Tasoite ja Maalaustyö

Vista Oy

Mäntsälä

Mäntsälä

Rakastan Sibeliusta ja muita musiikillisia tunnustuksia

Sotahistorian professori Martti Turtolalta on ilmentynyt parhaillaan käynnissä olevan Sibeliuksen 150-vuotisjuhlavuoden kunniaksi kattava teos säveltäjämestaristamme.

Mikä sai sotahistorioitsijan tarttumaan tämän kaltaiseen haasteeseen?

Yksi syy löytyy siitä, että Martti Turtolan isoisä Kalle K. Turtola ja Jean Sibelius olivat hyviä ystäviä. Kalle Turtolan ja Jean Sibeliuksen ystävyys alkoi Hämeenlinnan lyseosta, jossa he olivat luokkatovereita, kunnes Sibelius jäi luokalleen. Tämä ei poikien ystävyyttä haitannut, vaan se jatkui lämpimänä aina Sibeliuksen kuolemaan saakka.

Hämeenlinnan lyseosta ystävykset jatkoivat lakia lukemaan Keisarilliseen Aleksanteri-Yliopistoon. Kumpikin jätti lakiopinnot kesken.

– Kalle sen vuoksi, että tuli uskoon, niin kuin tavataan sanoa ja ryhtyi lukemaan teologiaa valmistuen papiksi vuonna 1890. Sibeliuksesta tuli puolestaan kuuluisa muusikko ja säveltäjä.

Ennen yliopistoon menoa nuorten miesten oli osallistuttava kutsuntoihin. Vakinaiseen väkeen, kolmivuotiseen palvelukseen ei ylioppilailta ollut pelkoa joutua.

– Se ei koskenut ”akateemisia” eikä varsinkaan teologiaa opiskelevia. K. K. Turtola ilmeisesti joutui Hörtsänän-Turtolan suvun synnyinseuduilla Orivedellä reservikomppaniin palvelukseen 45 päiväksi.

– Tähän yhteen kesään koulutus sitten jäikin, sillä ensimmäisen opiskeluvuoden jälkeen ylioppilas siirtyi teologiseen tiedekuntaan ja teologit oli vapautettu asepalveluksesta. Missään kirjallisuudessa tai julkaistuissa kirjeissä ei puolestaan ilmene, että Janne olisi astunut asepalvelukseen, Turtola toteaa.

Innostus syttyy

Martti Turtola oli jo nuoresta tietoinen isoisänsä ja Sibeliuksen ystävydestä. Tämän vuoksi hän seurasi jo poikasesta Sibeliuksen vaiheita. Kymmenen vanhana kuunnellessaan aamu-uutisia hänen korvaansa tarttui uutinen Sibeliuksen kuolemasta.

Sibelius opiskelijana. Köyhä Janne suunnitteli vakavasti apteekkarin tai sitten juristin uraa. Musiikki onneksi voitti, mutta rahapula jatkui yli 60-vuotiaaksi saakka.

– Uutistenlukija ilmoitti ensimmäisenä, että säveltäjämestari Jean Sibelius oli edellisenä iltana kuollut kotonaan Järvenpään Ainolassa.

– Tämän jälkeen seurasi muita uutisia ja lopuksi kuuluttaja sanoi: ”Olemme saaneet vielä sähköllä Norjasta, Oslosta”. Ja hän jatkoi: ”Myös toinen kuningas on kuollut”.

Norjan kuningas Haakon VII oli sairastellut pitkään, ja hän kuoli syyskuun 21. päivän vastaisena yönä. Hän oli Sibeliuksen aikalaisia ja syntynyt 1872, Sibelius puolestaan 1865. Haakon VII oli uuden itsenäisen Norjan ensimmäinen kuningas vuodesta 1905.

– Uutisten päätyttyä radiosaa alkoi soida *Tuonelan joutsen*, *Valse triste* ja muuta vakavaa Sibeliuksen musiikkia. Hyppäsin pyörän selkään ja polkaisin läpi Huikon aukeitten koululle. Kun meidät oli laskettu sisälle, kiiruhdin heti kertomaan opettajalle: ”Opettaja, opettaja! Sibelius on kuollut”!

Huomiota ja ehkä lievää hämmennystä ihmisten mielessä herätti se, että Sibelius

haudattiin oman puutarhansa multiin Ainolassa, jonne oli Turtoloilta matkaa noin kymmenisen kilometriä.

– Tämä oli Sibeliuksen oma toivomus, opettajamme totesi meille. Samalla korostettiin sitä, että maa oli sitä ennen siunattu, siis mestari laskettiin ”siunattuun maahan”. Nämä olivat tärkeitä asioita 50-luvun Suomessa, Turtola toteaa.

Sibeliuksen haudalle asetettiin myöhemmin massiivinen pronssilaatta, jonka pinnalla korkokirjaimin lukee yksinkertaisesti Jean Sibelius.

– Hänen puolisonsa Aino (o.s. Järnefelt) sai lepopaikansa saman kannen alle. Hyvin vaatimattomasti, ”ainomaisesti”, hänen nimensä on laatan kulmassa pienellä tekstillä. Ainola säilyi Aino Sibeliuksen kotina hänen kuolemaansa asti, Turtola kertoo.

Kipinä roihahtaa

Seitsemän vuoden päästä näistä tapahtumista vuonna 1965 Martti Turtola lähtee henkilökohtaisesti seuraamaan Sibeliuksen 100-vuotisjuhlakon-

serttia, joka pidetään Helsingissä. Kipinän säveltäjämestarin musiikkia kohtaan oli sytyttänyt Turtolan kuvaamataidon opettaja Jouko Aalto, joka soitti tunnillaan Sibeliuksen Sadun.

– Hurmaannuin tästä täysin ja ostin vanhemmilleni Erkille ja Kaarinalle joululahjaksi LP-levyn, jossa oli Satu, Karelia, Finlandia ja Tuonelan joutsen. Ja sitä kuunneltiin paljon. Ja isänikin, joka oli nuorena paljon kuunnellut klassista musiikkia, innostui uudestaan.

Martin isä oli nuoruudessaan soittanut viuluakin, mutta kertoman mukaan ”naapurin toivomuksesta” lopettanut harrastuksensa.

Aino Turtola, Martin täti, joka oli puolestaan jo vuosia harrastanut sinfoniamusiikkia, vei pojan kavaljeerinaan Sibeliuksen 100-vuotisjuhlakonserttiin.

– Aino oli Helsingin sairaanhoitajakoulun vararehtori. Hän oli saanut kahdelle hengelle kutsukortin. Näin pääsin siihen ikimuistettavaan konserttiin.

Avausmusiikin jälkeen seurasi presidentti Urho Kekkosen avajaissanat. Lähtemättömän jäljen nuoren miehen sieluun jätti Heimo Haiton soittama neljä humoreskia viululle. Haitto ei ollut enää nuori ”viulupelimanni”, vaan 40-vuotias kokenut muusikko.

Tämän kokemuksen jälkeen 17-vuotiaasta nuorukaista ei mikään voima maailmassa saanut jäämään pois konserteista.

– Kuuntelin kaikki Sibeliuksen 100-vuotisjuhlaviikon esitykset joko sekä paikan päällä tai radiosta.

Samaan aikaan, kun muut opiskelijaystävätkä kävelivät aikaansa kuluttaakseen pitkin Helsingin katuja tai pelasivat jalkapalloa, opiskelija Turtolan mielen oli vallannut ”sinfonia-kärpänen”.

– Kävin erilaisissa konserteissa sekä Ainon että isäni kanssa. Siirryttyäni Helsingin yliopiston kirjoille, kävin ostamassa aina 50 pennin ylioppilaslipun. Sitä ei voinut ostaa etukäteen, vaan se piti jonottaa.

– Konsertteihin piti myös pukeutua. Jouduin laittamaan jo aamulla tumman puvun, valkoisen kauluspaidan ja kravatin. Se oli rippipuku. Ei sitä noin vaan farkuissa menty. Niin koulukaverit totesivat aina, että aha, Martilla on taas konsertti-ilta. Taisivat pitää hieman tärähtäneenä.

Sibelius oman tiensä kulkija

Martti Turtola näkee, että Jean Sibelius oli hyvin pitkälti oman tien kulkija ja hän kehitti oman tavan sanoa musiikillaan asioita.

– Oli tahoja, jotka eivät hyväksyneet hänen tapaansa säveltää, mutta häntä ei pystytty murskaamaan, koska hän oli niin äärettömän taitava. Mutta kyllä Sibeliusta vastaan on hyökätty äärettömän rajusti. Ja jopa vieläkin on tällaista kriitikkä, Turtola toteaa.

Sibelius oli myös niin ”laaja” persoona, että hänen varjoonsa tahtoi jäädä moni muu hyvä säveltäjä, tai sitten heidät on vain yksinkertaisesti unohdettu.

– Tässä yhteydessä haluaisin nostaa esille 1950-60-luvuilla hyvin tunnetun Ahti Sonni-

sen. Hänen syntymästään tuli viime kesänä 100 vuotta.

– En huomannut, että olisi missään juhlittu tippaakaan. Hänkin sävelsi sentään balletin Pessi ja Illusia, joka oli hyvin suosittuja aikanaan. Hänet unohdettiin täysin ja moni muu.

Rakastan Sibeliusta

Mikä sai silloin jo nuoren miehen syttymään Sibeliuksen musiikille jopa niin paljon, että nyt eläkepäivinä tämä rakkaus kiteytyi kirjan muodoksi *Rakastan Sibeliusta ja muita musiikillisia tunnustuksia*.

– Rakkautta on aika vaikea kiteyttää. Kun rakastuu johonkin naiseenkin, niin on aika vaikea sanoa, että miksi. Se vain tulee, kun salama kirkkaalta taivaalta, tai myrskyn mylväys. Sitä ei pysty sillä tavalla rationaalisesti järjellä ehkä selittämään. Sibeliuksen musiikki aikanaan kolahti, enkä minä ole siitä toipunut vieläkään, Turtola toteaa.

Tarja Lappalainen

Kuvalähde:

Martti Turtola. 2015. Rakastan Sibeliusta ja muita musiikillisia tunnustuksia. Tammi. Helsinki. Topfoto/Lehtikuva

Veteraanitilaisuuksissa Sibelius läsnä

Useissa veteraanitilaisuuksissa joko veteraanikuoro tai nuoremmilla kuorolaisilla täydennetty suurempi kuoro esittää Finlandian. Sotaveteraanikuorojen laulujuhla Finlandia on kuulunut vakio-ohjelmistoon.

Väinö Loisa on Luumäen vanhin asukas

Väinö Loisa tiivistää oman elämäntarinansa 103-vuotiaan viisaudella käskyyn: ”Kunnioita isääsi ja äitiäsi, jotta kauan eläisit ja menestyisit”. Juuri näin on hänen kohdallaan käynyt. Hän hoiti vanhempansa ja saattoi heidät kunnialla hautaan.

Väinö Loisan 20 ensimmäistä vuotta oli muuttota paikasta toiseen. Onni löytyi Nuppolasta vuodesta 1935 alkaen. Nuppolan mökistä tuli koti Väinön vanhemmille sekä Väinön omalle perheelle. Mökin korjaus ja rahanpuute sekä sotavuodet olivat vain vaikeuksia, joista selvitettiin. Väinöllä oli varjelus sodissa mukana ja hän pääsi kotiin ehjänä. Sen jälkeen tuli kaikki hyvä, ikään kuin korvauksena, ajattelee Väinö. Pitkä avioliitto Rauhan kanssa, vuonna 1942 syntynyt poika ja kaksi tyttäret, menestys elämässä, ihmeellisen pitkä elämä sekä kyky muistaa kaikki tapahtumat kävivät Raamatun mukaan toteen täydellisesti, sanoo Väinö Loisa.

Väinö Loisa syntyi Savi-
taipaleella 26.7.1912 nuorimaisena. Loisan perhe muutti vuonna 1917 Valkealaan Kymiyhtiön kartanon alueelle, josta isä sai töitä renkinä. Seuraava paikka löytyi Luumäeltä läheltä Taavettia Kelvelän Puntarista. Viisihenkinen perhe muutti Kymiyhtiön metsätyömiesten torppaan, jossa oli yksi tupa 3,5 m x 3,5 m. Isä kävi vanhimman poikansa Viljon kanssa metsätyöissä, Väinö ja Ensio saivat käydä koulua ja olla äidin hoivissa.

Väinö Loisa ja tyttäret. Kuva: Väinö Loisan kotiarkisto

Kaksi ensimmäistä luokkaa Väinö kävi Valkealassa. Taa-
vetissa hän jatkoi toiset kaksi luokkaa. Päästötodistuksen Väinö Loisa sai 14-vuotiaana. Väinö aloitti metsätyöt isän ja veljien kanssa. Asepalveluksessa Valkjärven varuskunnassa hän oli 1933-34.

Vuonna 1935 Luumäen asutuslautakunnan jäsen kauppias Vainikka kehotti Jooseppi Loisa hakemaan huutokaupattavana olevaa Nuppolan mökkiä. Siinä oli tupa ja kamari. Takuumiehiä löytyi tarvittavat kaksi. Kun Väinön äiti avasi Nuppolan tuvan oven, niin hän totesi, että sai vastauksen rukouksiinsa.

Vanhemmat, Ensio vaimonsa kanssa ja Väinö muuttivat Nuppolan kylään tyhjin käsin, ei työkaluja, ei hevosta, ei mitään. Lähinaapurin kanssa annettiin ja saatiin apua. Talokaupan mukana tuli metsää, mutta vain kolme hehtaaria peltoa. Toiset kolme hehtaaria piti rai-

vata kuokalla. Väinö kävi Ensio-veljensä kanssa arkipäivät metsätyöissä, pyhät kotona Nuppolassa. Vuoden lopulla oli esillä tilan maksu, reilu tuhat markkaa kerrallaan. Tilat mökissä alkoivat käydä pieneksi. Väinö oli lähdössä pois, mutta äiti halusi jäädä tähän kotiin ja toivoi Väinöstä vanhuuden turvaa. Se sopi Väinölle, eikä häntä pelottanut velanmaksu veljelle. Siitä alkoi rakentaminen. Väinö laittoi ulkorakennuksen ja navetan, sinne kolme lehmää, hevosen ja vielä aitan ja saunan. Myöhemmin hän sai valtion lainaa ja osti lisää metsää.

Väinö ja Rauha Turku Lemiltä tapasivat lottien talvikauden lopettajaistansseissa Askolassa 1937. Seurustelun keskeytti muutamaksi kuu-
kaudeksi talvisota. Häät sovittiin joulukuulle 1940. Morsiamen hakureissu Lemiltä Väinö Kurvin kaasuautolla pisti sulhasen puntaroimaan koko

avioliittosopimuksen tarpeellisuutta. Kotimatalla kaasuauton takapään raskas pönttö heilautti auton katolleen ojaan. Puolen metrin kanto tuli läpi juuri kuljettajan ja morsiamen välistä. Säikäyksellä selvitettiin. Puhemies ja sulhanen pääsivät takapenkiltä ulos ensimmäisinä, mutta apua autolle saatiin vasta seuraavana päivänä. Tuleva appiukko tarjosi yösijan. Onnellisesti siinä lopulta kävi ja kaasuautolla tultiin Nuppolaan.

Vihkiäiset olivat Luumäen kirkossa 15.12.1940. Häitä tanssittiin Nuppolassa puoleen yöhön saakka. Tarjoilu oli vaatimatonta, sillä kaikki ruokatarvikkeet olivat kortilla. Yhteinen ilonpito oli helpompi järjestää. Hanuristi oli Taavetista ja viulunsoittaja Hauankylästä. Hetken sai nuoripari nauttia perhe-elämästä, sitten Väinö joutui uudelleen rintamalle jatkosotaan. Sotien jälkeen tuli aika perheelle ja kodin kunnostamiselle. Väinön isä kuoli 80-vuotiaana 1956 ja äiti 86-vuotiaana 1962.

Ammattirakentajalla riitti työtä, myös parturointia sekä sahanterien viilausta. Eläkeaikanaan hän sorvasi puutöitä. Kantele valmistui soittimeksi, vaikka mandoliini, viulu ja huuliharppu olivat mieluisimmat. Rantasaunasta Rauhansa kanssa hän ehti nauttia 35 eläkevuoden aikana.

Vaimo joutui nuorikkona tärkeään työhön hoitaessaan Väinön vanhempia yksin sotien aikana. Sitä Väinö arvosti ja kiittää vaimoaan viisaaksi ja

eteväksi ihmiseksi. Silmänilona näkyy ikkunoissa ja seinillä Rauhan virkkaamia verhoja sekä tauluja. Yhteinen taival oli alkuvaikeuksista huolimatta leppoisaa ja kesti 69 vuotta. Timanttihäissä vuonna 2000 Luumäen Motellilla yksityistilaisuudessa he vielä pyörähtelivät yhdessä Elämää juoksuhau-doissa -valssin tahdissa.

Väinö Loisa on pirteä, vaikka viimeiset vuodet ovat tuoneet jo kuulo- ja näkövaikeuksia. Vuodesta 2009 hän on asunut kotitaloa yksin. Lappeenrannassa asuvat tyttäret valmistavat vuoroviikoin isälensä mieliruuat jääkaappiin valmiiksi, huolehtivat sisä- ja ulkotöistä sekä saunan lämmityksestä. Väinön rakennuttamaan sisäsaunaan hän rakensi lauteet vielä 95-vuotiaana. Hän liikkuu kodissaan itsenäisesti rollaattorin ja kepin avulla. Posti tulee ulko-oven viereen ja se on tärkeä hetki. Kotisairaanhoido käy päivittäin katsomassa tilanteen. Sotaveteraaniliiton kautta saatu keskustelukaveri käy kerran viikossa, valmistaa puuron ja kahvittelee Väinön kanssa. Elämäkertalehtiöitä on kahdeksan kirjoitettuna ja ne ovat tallessa kotona. Sotamuis-
telmat hän on kirjannut erikseen ja alkuperäiset on talletettu Kansallisarkistoon. Muistot ovat kirkkaita ja tuovat iloa hiljaisiin päiviin. Kiitollisuus ja tyytyväisyys ovat hyviä matkakumppaneita.

Annikki Hyytiäinen

Erikoishammasteknikko valmistaa suoraan asiakkaille kokohammasproteesit ja huoltaa ne. Erikoishammastekniskoliiton jäsen on järjestäytynyt terveystalvelujen tuottaja. KELA korvaa hammashuollon kustannuksia Veteraaneille ja Miinanraivaajille edelleen.

Erikoishammastekniskoliiton jäsenet palveluksessasi:

HAAPAVESI

EHT Vesa Kuusirati

Urheilutie 49, 86600 Haapavesi
puh. 08-451 075

JÄMSÄ

EHT Terho Parikka

Koskentie 2, 42100 Jämsä
puh. 014-713 711

TURKU

EHT Jaakko Laine

Kauppiaskatu 10 C, 20100 Turku
puh. 02-233 6018

HÄMEENLINNA

EHT P. Kari-Koskinen

Linnanniemenkatu 8, 13100 Hämeenlinna
puh. 03-616 9777, GSM 0500-486 831

SODANKYLÄ

EHT Erkki Melamies

Jäämerentie 14, 99600 Sodankylä
puh. 016-612 280
gsm. 0400-396 662

Rauhansopimuksen luonnokset kesällä 1945 olisivat murtaneet suomalaisen yhteiskunnan

Pariisin rauhansopimus lukuisine rajoituksineen koettiin vuosikymmenen ajan saumattomaksi osaksi ”vaaran vuosien” politiikkaa. Myös valvontakomission linja kuviteltiin yksiviivaiseksi. Vasta 1970/1980-lukujen vaihteessa läntisten lähteiden avautuminen toi tähän kuvaan murtumia, ja entisen Neuvostoliiton arkistoista näkyy, kuinka monivivahteisia aloitteita ja käännöksiä sisältyi entisen Neuvostoliitonkin ulkopolitiikkaan.

Läntistä arkistoista paljastui, että itse asiassa länsivallat olivat Pariisissa olleet ajamassa Suomen asevoimille tiukkoja rajoituksia, jotka lopullisesti löystyivät vasta Neuvostoliiton hajottua. Saksan entisistä ”satelliiteista” selvästi Neuvostoliiton vaikutusalueeseen kuulunut Pohjolan maa Suomi ei voinut päästä helpommalla kuin Balkanin maat ja Italia. Sen sijaan Neuvostoliitto oli mm. maaliskuussa 1946 valmis tyytymään varsinaisessa rauhansopimuksessa ylimalkaiseen periaatteeseen, että Suomi tarvitsi aseistusta vain järjestyksenpitoon, paikalliseen rajapuolustukseen ja YK:n mahdollisesti asettamiin tehtäviin. Kylmän sodan vaikutukset heijastuivat Suomenkin kohteluun.

Karhun koura jäykistyy

Liittoutuneiden valtojen väliin rikkoutuminen oli kuitenkin ollut vähittäistä ja kumpikin voimaryhmä etsi kauan linjaansa. Voimasuhteiden painot eri alueilla selvenivät. Toisen maailmansodan päättyessä elokuussa 1945 Suomen hallitus joutui alistumaan valvontakomission yhä tiukkenevaan linjaan. Komission puheenjohtaja Andrei Zhdanov katsoi mm. sotasyllisyyskysymyksessä, että Suomen lait oli muutettava voittajavaltioiden haluamaan suuntaan.

Tuossa vaiheessa kaikki osapuolet vielä luulivat, että rauhansopimukset saataisiin Euroopassa nopeasti allekirjoite-

tuiksi. Myös Neuvostoliitolla oli jo valmis sopimusehdotus Suomen varalle. Neuvostoliiton ulkoministeriössä elokuussa 1945 valmistuneessa luonnoksessa vaadittiin, että rauhansopimuksen jälkeen Suomeen asetettaisiin liittoutuneiden tarkkailukomitea. Se toimisi, kunnes se katsottaisiin tarpeettomaksi, kuitenkin enintään kolme vuotta. Komitea voisi asettaa Suomelle määräaika- ja laiminlyöntien korjaamiseksi ja esittää sanktioita Suomen taivuttamiseksi tottelemaan.

Saneleva tarkkailukomitea

Lisäksi tarkkailukomitea voisi määrätä Suomen hallituksen ryhtymään oikeudellisiin tai hallinnollisiin toimiin sellaisia ihmisiä vastaan, jotka loukkaavat sopimuksen määräyksiä, ja ennen kaikkea se voisi ”suositella” Suomen lainsäädännön täydentämistä sotarikollisia koskevilla laeilla ja prosessisäännöillä.

Tarkkailukomitealla olisi oikeus antaa Suomen hallitukselle määräyksiä, keitä vielä tulisi haastaa tutkintaan ja oikeuteen sekä oikeus delegoida edustajiaan tarkkailemaan tutkintaa ja syytteen asettamista. Rangaistusvaatimus oli välirauhansopimuksen jälkeen laajennettu koskemaan sotarikollisten lisäksi niitä, jotka ”osallistuivat suunnittelijoina tai toteuttajina fasistisiin toimenpiteisiin, joihin sisältyi tai joiden tuloksena oli petomaisuus tai sotarikos”.

Kaikki nämä sotarikoksiin liittyvät määräykset olivat selvästikin syntyneet kokemuksen myötä, kun Suomen edustajat olivat esittäneet torjuvia perustelujaan. Luonnoksessa lähdettiin kuitenkin siitä, että tuomiot langetettaisiin Suomessa - eikä Moskovassa tai Nürnbergissä, kuten tuolloin spekulointiin. Voimme todeta, että valvontakomissio 1945-46 puuttui juuri tarkkailukomitealle suunnitellulla tavalla suomalaisen oikeusprosessiin.

”Demokratian” tielle

Rauhansopimukseen oli vuoden 1945 luonnoksen mukaan määrä sisällyttää pykälä Suomen siirtymisestä demokratiin kaikilla valtiollisen ja yhteiskunnallisen elämän aloilla. Mm. mainittiin oikeuslaitoksen, paikallishallinnon ja koululaitoksen uudistaminen ja fasististen kirjojen ja tunnusten hävittäminen. On tunnettua, että Suomessa todellakin noina vuosina jo ryhdyttiin kirjojen sensurointiin, oppikirjojen ”siivoamiseen” ja kouluhallinnon ”demokratisoimiseen”.

Uuden järjestelmän takamiseksi rauhansopimukseen oli määrä sisällyttää virkakielipykälä. Kaikilta IKL:n ja fasististyyppisten organisaatioiden jäseniltä sekä muilta voittajavaltioihin vihamielisesti suhtautuvilta henkilöiltä oli esitettävä pääsy valtion virkoihin ja yhteiskunnallisiin (siis mm. puolueiden) tehtäviin ja tällaisissa jo olevat oli erotettava. Vastaavasti oli näiden tilalle nimittettävä henkilöitä, joiden oli poliittisten ja moraalisten ominaisuuksiensa takia katsottava voivan avustaa ja laajentaa demokraattista kehitystä. Tämä pykälä olisi antanut mahdollisuudet siirtää jollakin tekosyllä syrjään julkisesta elämästä lähes koko vanhan hallinto- ja virkakunnan.

Linnoitusten purkaminen

Myös Suomen sotilaallinen voima oli Neuvostoliiton ehdotuksessa määrä rajoittaa vielä tarkemmin kuin länsivallat konsanaan halusivat 1946-1947. Pykälät olivat samalla linjalta kuin valvontakomission jo vuonna 1944, mutta tiukentavaan suuntaan. Sukellusveneet ja rannikkotykistön 140 putkea ylittävä osa oli luovutettava Neuvostoliitolle.

Kaikki linnoituslaitteet olisi tuhottava Neuvostoliiton rajalta - siis myös viime aikoina museotoiminnan piiriin päätyneet Salpa-linja ja Porkkalankin ympärille olisi luotava 60 km:n levyinen demilitarisoitu vyöhyke. Suomen hallituspiireissä-

hän Porkkalan pelättiin olevan Neuvostoliiton väylä puuttua Suomen asioihin, ja tällainen pykälä olisi varmasti vahvistanut vaikutelmaa. Tosin oli määrä sallia Helsingin, maan pääkaupungin, varuskunnan säilyminen.

Ammattiarmeijan suuntaan

Välirauhansopimuksen jälkeen voittaja oli supistuttanut Suomen asevoimat vuoden 1939 tasalle ja pyrkinyt suojelemaan lakkauttamalla - paitsi heikentämään yhteiskuntajärjestelmän tukea - vähentämään reservien vapaaehtoista koulutusta. Kesällä 1945 Neuvostoliiton ulkoministeriössä laadittiin pykälä, jonka mukaan varusmiesten palvelusaikoja olisi pidennetty merkittävästi Suomessa käytössä olleista: jalkaväessä olisi palveltava vähintään 4 vuotta, erikoisaselajeissa vähintään 5 vuotta ja laivastossa jopa seitsemän vuotta.

Neuvostoarmeijan näkökulmasta nämä ajat eivät olleet pitkiä. Ei kuitenkaan voi olla kiinnittämättä huomiota siihen, että armeijan vahvuuden rajaamisen takia reserviin koulutettavien määrä olisi näin ollut vain neljännes verrattuna yhden vuoden palvelusaikaan.

Sotalaivoja Suomi saisi hankkia lisää vain vanhentuvien sijalle, ja uusille oli määrä asettaa kokorajat. Lentokenttiä ei saisi lisätä, ja eteläisen rannikkoalueen lentokenttien kapasiteetti saisi olla vain rajallinen. Myös muista pykälästä näkyy halu estää muiden maiden mahdollisuudet käyttää Suomea tukikohtanaan. Tähän pelkoonhan oli toki perusteita käytyjen sotien ajalta. Tarkkailukomitean oli määrä saada oikeudet valvoa Suomen asevoimien ja sotateollisuuden tarkasti määriteltä alasajoa.

Suurvaltain kiista jarruna

Elokuun 1945 rauhansopimusluonnos oli siis käsillä, kun Neuvostoliiton valtuuskunta suuntasi matkansa Lontooseen ulkoministerien muodostaman

rauhansopimusneuvoston ensimmäiseen kokoukseen. Kokouksen alkaessa eturistiriidat olivat jo kuitenkin politiikkaan vaikuttamassa. Ne ovat pöytäkirjojen käänteistä luettavissa. Tässä tilanteessa suurvallat pidättäytyivät aiemmin solmituihin väliaikaisiin rauhanehtoihin ja aseleposopimuksiin ja tiukennuksista ja lisärajoitukset karsiutuivat pois.

Jo ehdotusta Neuvostoliiton ulkoministeriössä laadittaessa oli jätetty pois uudet aluevaatimukset. Taustalla oli asevoimien ”edelleen” esittämä kanta, että ”meidän on saatava Suomelta Ahvenanmaan saaret ja Jussarön ja Russarön saaret”.

Suomen sisäpolitiikkaan vaikuttavat ehdot esti se, että Englanti katsoi jopa fasististen järjestöjen toistamiseen kieltämisen tarpeettomaksi, kun asia oli jo hoidettu. Neuvostoliitto halusi ajaa sotakorvaukset lyhentämättöminä lävitse, ja kun kiistaa tästä syntyi, ulkoministeri Molotov vastaavasti puolusti Neuvostoliiton intressipiiriin kuuluneen Suomen asevoimia välirauhansopimuksen ylittäviltä rajoituksilta omien kaavailujensa vastaisesti. Taivoitteet muuttuivat notkeasti kauppatavaraksi, kun länsivallat ottivat ne omalle kontolleen.

Vaaran vuodet helpompi vaihtoehto

Suomessa kauhisteltiin pitkään valvontakomission sanelua ja Neuvostoliiton tiukkoja rauhanehtoja. ”Vaaran vuosien” musta huumori viittasi lähinnä sisäisen kumouksen mahdollisuuteen, kun SKDL-lyhenne avattiin sanoiksi ”Suomen kansan dorka loppu”. Sen sijaan ei kenties ole jälkeenpäin muistettu tai haluttukaan enää pohdita sitä, että vielä ”dorkempi loppu” olisi voinut olla edessä. Suomen varalle laadittiin kullissien takana kovempia vaatimuksia kuin ne, jotka toteutuivat. Suurpolitiikan uudet kuviot houkuttelivat Stalininkin pidättyvämpiin ratkaisuihin.

Ohto Manninen

Talvitaktiikkaa Rukajärven suunnalla 1941-42

Euroopassa eskaloituneen tilanteen johdosta Suomessa käynnistettiin liikekannallepano 17.6.1941. Maaselän sotilasläänin alueelle perustettiin 14.D, joka muodostui Kainuun, Pohjois-Savon ja Pohjois-Karjalan miehistä. Jalkaväen iskuvoiman muodostivat kolme jalkaväkirykmenttiä. Heinäkuun alussa alkaneet hyökkäystoimet päättyivät Ontajolle 16.–19.9.1941. Rukajärvi sijaitsi tärkeässä teiden risteyksessä Aunuksen ja Vienan Karjalan raja-alueella. Sotilaallisiin toimintoihin talven kannalta vaikuttivat syystalven pimeys, talvipäivän lyhyys sekä kovat pakkaset. 14. D:n lohkon leveydeksi kertyi mittaa arviolta hieman yli 200 kilometriä. Koska puolustuslohko oli laaja, ei tyypillistä pesäke pesäkkeeltä rakentuvaa puolustuslinjaa voitu toteuttaa. Tämä tarkoitti sitä, että puolustuksen tuli perustua ympäripuolustettaviin kenttävartiioihin.

Lokakuun puolivälin tienoilla satoi Rukajärven alueella ensilumi, joka pysyi maassa kevääseen saakka. 14. DE:n operatiivinen toimisto käski 15.10.1941 JR 10:lle, JR 31:lle ja JR 52:lle, että niiden on jatkuvasti ilmoitettava, miten suot kantavat ja jäät kestävät. Edellä mainitulla tavalla oli ilmoitettava lumen paksuus, ja jokien sekä lampien jäätymisaste. Ylimääräisten polkujen tekeminen kenttävartioiden ja etuvartiokomppanian komentopaikan välillä kiellettiin, minkä lisäksi yksiköissä järjestettiin oppitunti paleltumisvaaroista.

Kun 14. D:n joukot olivat ryhmittyneet puolustukseen Ontajoki-linjalle, jatkui jo hyökkäysvaiheen aikana alkanut molemminpuolinen partio toiminta hiukan vahvistuen talven edetessä. Vihollisen aktiivinen partiointi kohdistui avoimien sivustojen kautta 14. D:n selustaan niin etelästä Ontajärven yli kuin pohjoisestakin Hiisijärven suunnasta. Pimeyden ansiosta vihollinen oli tehnyt selustaan partioiskuja syyskuun lopulla, minkä johdosta 14. D:n komentaja antoi käskyn joukoille lähivarmistuksen tehostamisesta.

Partiotoimintaa Rukajärven seudulla 7.12.1941.

Vihollisen toiminta oli koko talven ajan samankaltaista häirintää. Vihollisen häirintää vaikeutettiin vaihtamalla mahdollisimman usein varmistusosastojen sijoitusta, ja varmistusta tehostettiin miinoituksilla. Myös partioinnis-

sa käytettäviä latuja pyrittiin vaihtamaan mahdollisimman usein. Hyökkäykset toteutettiin yleisesti pimeän aikana kuutamolla, koska tällöin omien tappioiden määrä voitiin minimoida, yllätykseen pääsemisen mahdollisuus oli korkea sekä

joukkojen sekoittumisen riski pieni.

14.D:n vastuualueella toteutettiin partiointia kolmella eri tavalla, näihin kuuluivat paikallispartiointi, lähipartiointi ja kaukopartiointi. Paikallispartiointia toteutettiin pitkällä huoltotietaipaleella, kenttävartioiden välillä sekä jokaisen tukikohdan ympärillä. Kenttävartioiden välillä toteutettiin paikallispartiointia joka päivä. Partiointia suoritettiin tavallisesti kerran päivällä ja kerran yöllä. Partiointia suoritettiin säännöllisesti myös vihollisen kenttävartioiden tuntumaan. Partioetki kesti 6–24 tuntia. Tätä voitiin kutsua lähipartioinniksi. Kaukopartiointi erosi lähipartioinnista siinä, että se kuului Päämajan alaiseen yksikköön. Kaukopartioinnin tärkein tehtävä oli tiedustelu.

Talvikoulutus Rukajärven suunnalla 1941-42

Täydennysmiehet toimitettiin 14. D:aan jalkaväen koulutuskeskuksista, jotka sijaitsivat Oulussa ja Kiuruvedellä. Koulutuksen tavoitteena oli saada kahden viikon aikana taistelijoiden osaaminen sille tasolle, että he pystyisivät vaikeissa korpiolosuhteissa taistelemaan kovimmissa pakkasissa. Koulutukseen kuuluivat ryhmittymisharjoitukset, joissa harjoitettiin etenemistä ryhmittyne-

nä sekä latu- ja suuntapartion toimintaa. Liikkeellelähtöharjoituksia tuli harjoitella komppanian vahvuisilla osastoilla, ja niihin tuli sisällyttää leiriytymisharjoituksia. Hiihtoharjoituksia tuli pitää aina 30 kilometriin saakka. Ensiapu paleltumistapauksissa sekä paleltumis- ja kylmettymisvaaran ehkäisy tuli huomioida koulutuksessa.

14. D:n komentaja antoi 6.11.1941 käskyn koulutuksen järjestämisestä taisteluista vapaana olevalle henkilöstölle. Koulutus tuli aloittaa viipymättä ja siinä tuli ottaa huomioon ajankohtaiseksi tullut talvitoiminta, useista siirroista mahdollisesti aiheutuneen kurin laskemisen poistaminen, iskuryhmätoiminnan tehokkaammaksi saaminen ja taistelijoiden totuttaminen uusiin tehtäviin. Hiihtoharjoituksia tuli järjestää kaikille perusyksiköissä. Näissä harjoituksissa tuli käydä läpi suljetun järjestyksen harjoittelua ja avoin muodollinen koulutus, lisäksi tuli kouluttaa hyökkäystaistelua. Käskyssä painotettiin, että suksit eivät saaneet muodostua esteeksi tehokkaan lähitaistelun suorittamiselle. Päiväpalveluksiin kuuluivat olennaisena osana hiihtoharjoittelu sekä suksien tervaaminen ja kunnostaminen. Mikäli joukoille ei ollut käsketty vartiotehtävää tai muuta palvelusta, kului ylimääräinen aika tavallisesti hiihtoharjoittelun parissa. Hiihtokilpailuilla pyrittiin kohottamaan sotilaiden mieltä sekä joukon henkeä. Keväällä 28.2.1942 järjestettiin 14. D:n talviolympialaiset.

Teksti: Kapteeni Matti Kauppila
Kainuun Prikaati
Kuvat: SA-kuva

Tienristeys Rukajärvellä. Ontajoki 11.11.1941.

Yliluutnantti Matti Kauppilan Pro gradu oli toiseksi paras Suomen Sotahistoriallisen Seuran vuoden 2015 Pro gradu -kilpailussa. Tutkielma käsittelee talvitaktiikan ja talvikoulutuksen ilmene- mistä Rukajärven suunnalla 1941-42.

P. Dahlin Oy

-eristysliike-
Naantali

Laattatyö Wikman Oy

Nokia

AM-Suunnittelu Oy

Nokia

Sota-ajan pääministeri Edwin Linkomies tuomiolla

Marraskuun 6. päivän iltana 1945 Yrjönkatu 14:n eteen pysähtyi tumma auto. Toisen kerroksen ovikello soi, sisälle tuli kaksi lierihattuista ja sadetakkeihin sonnustautunutta miestä. He kysyivät Sinikka Linkomieheltä isää.

”Oletteko Edwin Linkomies”, he tiedustelivat perheen päämiehen tultua eteiseen.

”Olen kyllä”.

”Olette pidätetty”.

Linkomiehen kysyttyä virallista toimeksiantoa miehet ojensivat hänelle paperin. Vaimo Vera toi pienen kassan, joka oli seissyt pakattuna alusvaatteilla ja parranajovälineillä jo joitakin viikkoja. Valpon miehiä oli osattu odottaa. Linkomies puki takin ylleen ja lähti miesten kanssa. Perhe ei kysynyt, minne matka veisi. Huhuttiin jopa Siperiaan lähettämistä ja kuolemantuomios-ta.

Kuulustelut alkavat

Hertta Kuusinen, kommunistien valovoimaisimpia hahmoja, luetteli heinäkuussa 1945 eduskunnan edessä sotasyllisinä pitämänsä henkilöt – presidentti Risto Ryti, pääministerit Jukka Rangell ja Edwin Linkomies, lähettiläs T.M. Kivimäki ja valtiovarainministeri Väinö Tanner.

Elokuussa eduskunta sai käsiteltäväkseen hallituksen esityksen ”laiksi sotaan syyllisten rankaisemisesta”. Lain takautuvuus samoin kuin se, että sotasyllisyys koskisi myös poliittisia päättäjiä, herätti vastahankaa. Lopulta eduskunta hyväksyi lain. Neuvostoliitto määritteli, mitä välirauhansopimuksen 13. artikla tarkoitti.

Vahvistettuaan lain hallitus asetti oikeusneuvos Onni Petäyksen johtaman tutkijalautakunnan. Se haastatteli Mannerheimin ja Rytin lisäksi johtavia poliitikkoja ja sotilasjohtoa. Linkomiehen vuoro oli lokakuun 6. ja 10. päivänä. Hän ei ollut helppo kuulusteltava. Hän tarttui hanakasti johdatteleviin kysymyksiin ja yksityiskohtiin. Koko prosessin puolueettomuus arvelutti.

Linkomies korosti tutkijalautakunnalle tajunneensa jo pääministeriksi tullessaan, että sota päättyisi Saksan häviöön. Hänen hallitusohjelmansa keskeisenä tavoitteena oli rauhan aikaansaaminen. Se vain oli helpommin sanottu kuin tehty.

Suurvallat petasivat omia asemia sodan jälkeisen maailmanjärjestyksen varalta, sota vyöryi lähemmäksi Suomea ja sisäinen rintama repeili.

Kesäkuun 1944 Ribbentrop-neuvotteluihin Linkomies kielsi ottaneensa osaa. Siinä oli vain osatotuus, ainakin myöhempiä Rytin eroon johtaneita tapahtumia ajatellen. Ribbentropin ”kohteliaisuuskäynnin” luonaan hän sivuutti tyystin.

Tanner ja Linkomies pitivät ennalta selvänä, ettei syytettyjen tehokaskaan puolustautuminen auttaisi. Marsalkka Petain Ranskassa oli protestoinut oikeudenkäyntinsä laittomuutta vastaan vaikenemalla. Tietävästi Linkomies ehdotti samaa, mutta käsitti pian, kuinka tärkeää oli kirjata pöytäkirjoihin puolustuksen argumentit. Historia tekisi aikanaan oikeutta syytetyille. Marraskuun 6. päivänä valtioneuvosto päätti Petäyksen tutkijalautakunnan ja oikeuskanslerin lausuntojen perusteella määrätä syytteen asetettaviksi Rytin, Rangellin, Linkomiehen, Tannerin, Kivimäen sekä ministerit Ramsayn, Kukkosen ja Reinikan. Linkomies haettiin kotoaan iltataseitsemältä. Tytär Sinikka otti raskaasti isän lähdön. ”Minin yksikseni isän huoneeseen. Minut valtasi äärettömän autiuden tunne”. Seuraavana päivänä Linkomiehen kotiin tulvi kukkia. Kuultiin, että hänet oli viety Ratakadulta Valpon suojista Katajanokalle tutkintavankeuteen. Linkomies sijoitettiin Ramsayn ja Rangellin kanssa samaan selliin. Sinikka Linkomiehen käydessä isää tervehtimässä vastaan käveli presidentti Ryti. Hän pysähtyi, hymyili ystävällisesti ja kysyi: ”Isääskös tulit kattomaan”? Saatuaan myöntävän vastauksen Ryti kehotti odottamaan, olivat kuulemma patjoja hakkaamassa. Sotasylliset jouduivat itse täyttämään olkipatjansa, eikä se sujunut kommeluksitta. Ramsay oli kuulemma pudonnut epätasaiselta patjaltaan kaksi kertaa edellisyyönä. Niinpä patjoja pöllytettiin mukavampaan kuosiin.

Oikeuskäsittely pitkäpiimäistä

Katajanokalla syytetyt kirjoittivat juristiensa avustuksella puolustuspuheitaan. Ryti sai ensimmäisen puheenvuoron 16. marraskuuta. Se sisälsi syytettyjen yleisluontoisen nä-

Edwin Linkomies 1894-1963

kemyksen oikeudenkäynnistä, mitä he pitivät suomalaisen oikeuskäsityksen vastaisena. Syytettyjen vilpittömänä tarkoituksena oli ollut työskennellä maansa ja kansansa parhaaksi, eikä heidän toiminnassaan ollut mitään rangaistavaa. Myrskyävän maailman tapahtumiin he eivät olleet kyenneet vaikuttamaan.

Linkomies väittää muistelmissaan kirjoittaneensa Rytin puheenvuoron, kun tämä ”ei saanut sitä käsistään”. Kivimäen mukaan sen laati Rangell ja Linkomies stilisoi sitä. Taitavana kielenkäyttäjänä Linkomies toki saattoi muokata myös sisältöä, hänellä oli varmat käsitykset päättäjien isänmaallisista tarkoituksista ja etenkin omien ratkaisujensa oikeutuksesta.

Linkomiehen Sinikka-tytär seurasi syytettyjen puheita. Teinityön korvissa ne kuulosivat pitkäpiimäiseltä saivartelulta. Sitä enemmän ehti seurata tuomioistuimen jäseniä ja yleisölehtereitä, jotka täytyivät uteliaista. Omaisiakin saapui paikalle, ensimmäisinä päivinä muun muassa rouva Ryti. Linkomiehen Vera-vaimo sen sijaan kammoksui istuntoja, joissa syyttäjänä toiminut oikeuskansleri Toivo Tarjanne sai päällekyvyydellään syytettyjen vihat niskaansa. Linkomieskin totesi, että hänen oli vielä vuosia myöhemmin vaikea edes tervehtiä Tarjannetta, koska ”se oli niin härski”.

Ensimmäisenä syytetyistä puolustautui presidentti Ryti. Puheenvuoro kesti miltei kolme istuntopäivää. Pöytäkirjasta se vei yli 200 sivua. Perusteellinen analyysi kosketteli laajasti Suomen ja Neuvostoliiton suhteita. Valvontakomission neuvostoliittolaiset jäsenet eivät katsoneet puheen sisällön liittyvät asiayhteyteen. Siitä annettiin julkisuuteen vahvasti sensuroitu versio.

Ryti puhui tavallaan kaikkien syytettyjen puolesta. Muut keskittyivätkin heitä koskevien henkilökohtaisten syytekohtien torjumiseen. Linkomies puolustautui joulukuun 14.-15. päivänä. Häntä koskevat syytekohtat viittasivat kolmeen tapahtumasarjaan.

Ensimmäisessä häntä syytettiin Yhdysvaltojen välitystyön torpedoimisesta keuhkokuumeella 1943, kun se vuodettiin Saksalle. Muutenkin Linkomies oli ”jatkuvasti laiminlyönyt mahdollisuuksia rauhan aikaansaamiseen”. Puolustuksessaan silloinen pääministeri sanoi vastustaneensa ulkoministeri Ramsayn Berliinin-matkaa. Sikäli siitä oli ollut hyötyä, että Saksan kanta erillisrauhaan oli tullut yksiselitteisesti ilmi. Siitä pitäen erillisrauhapyrkimykset pyrittiinkin pimeämään Saksalta. Linkomies luetteli monia yrityksiä avata rauhankontakti. Eri asia on, että Suomelle edullista ajankohtaa jouduttiin odottamaan pitkään. Hallitukselta ei puuttunut hyvää tahtoa eikä realismin tajua.

Oli Suomen etu irtautua sodasta heti kuin mahdollista. Kansallista itsemurhaa ei kukaan halunnut. Hän korosti hallituksensa ulkoasiainvaliokunnan olleen valmis menemään myönnetyksissä paljon

pitemmälle kuin kansa ja eduskunta. Kabinetin enemmistökin piti neuvotteluja hyödyttömänä, olivathan joukot kaukana Karjalassa. Tammikuussa 1944 Linkomies kertoi päättäneensä yhdessä ulkoministeri Ramsayn kanssa hakea yhteyttä neuvostohallitukseen. Raskaisiin ehtoihin haettiin kuitenkin lievennyksiä, muuten kansakunta jakaantuisi. Sitä taas Saksa voisi käyttää hyväkseen miehittämällä Suomen.

Karjalan menetykseen Linkomies sanoi olleensa jo valmistautunut. Ehtojen hylkäämiseen vaikuttivat vaatimukset saksalaisten internoimisesta ja Suomen armeijan demobilisoinnista, joita sotilasjohto piti mahdottomina hyväksyä. Lisäksi tuli ylisuuri sotakorvausvaatimus. Ilman noita vaatimuksia hallitus olisi suositellut eduskunnalle välirauhan tekemistä.

Viimeinen syytekohta koski Ribbentrop-sopimusta. Linkomiehen väitettiin myötävaikuttaneen sen solmimiseen. Hän kielsi syytteen. Saksa oli päinvastoin suhtautunut epäluuloisesti hänen hallitukseensa alusta pitäen. Ribbentrop-sopimusta hän oli toki puoltanut välttämättömyyden pakosta. Siitä irtautuminen oli kuitenkin ollut vain ajan kysymys.

Pääministeri Linkomies pitämässä juhlapuhetta sankarivainajien muistojuhlissa Jokioisten Palokunnankentällä 16.5.1943.

Lopuksi kovat tuomiot

Loppulausuntonsa oikeudelle Linkomies esitti 31. tammikuuta 1946. Hän korosti jatkuvasti pyrkineensä varjelemaan maan etua kansalaisvelvollisuutensa täyttämällä. Rauhan aikaan saaminen oli koko ajan hänen päämääränään. Siitä hän katsoi esittäneensä riittävästi todisteita. Totuutta ja oikeutta ei voinut muuttaa poliittisten virtausten vaihtuessa. Tämä totuus, joka nojasi ”yhteiskuntaa ylläpitäviin muuttumattomiin periaatteisiin”, oikeuden oli syytä pitää mielessä. Sen perusteella häntä vastaan nostetut syytteet oli hylättävä ”kaikin puolin aiheettomina”.

Valvontakomissio vaati riittävän ankaria tuomioita. Ensin

tuomioistuin päätyi Linkomiehen kohdalla kolmeen vuoteen. Hänen tuomiossa oli kaksi vuotta vähemmän kuin samassa virka-asemassa olleen Rangelin. Rytille langetettiin kahdeksan vuotta, sitä vastoi Kivimäen kohdalla tuomio oli vapauttava.

Tuomiot oli tarkoitus julistaa 18. helmikuuta. Oikeuden puheenjohtaja Oskar Möller ilmoitti asian käsittelyn siirretyksi kolme päivää tuonnemmaksi. LVK:n Grigori Savonenkov oli vaatinut pääministeri Paasikiveltä 5-10 vuoden vankeustuomioita – kaikille syytetyille. Vaatimus välittyi oikeudelle, vaikkei sellaisena toteutunutkaan. Linkomiehen lopullinen tuomio oli viisi ja puoli vuotta.

Katajanokan vankilasta so-

tasylliset siirrettiin Sörkkaan kärsimään rangaistustaan. Siellä Linkomies kirjoitti postuumina ilmestyneet muistelmansa. Vaikea aika -teoksessa entinen pääministeri esitti itselleen tyypillisen omanarvontuntoisen arvion pääministeriajastaan:

”Monesti oli näköpiiri niin hämähä, että suunta oli otettava josakin määrin vaistonvaraisesti. Mutta en usko, että niissä oloissa olisi ollut ketään toista, joka olisi voinut hoitaa asian paremmin.”

Maan poliittinen liikumavara oli kapea. Joka jälkiviisaasti väitti muuta, niin kuin syyttäjä sotasyllisysoikeudessa, hän ei tiennyt, mistä puhui. Mutta poliittinen oikeudenkäynti oli

vietävä läpi, sen Linkomies näyttää ymmärtäneen joitakuuta muita tuomittuja paremmin. Hän ei katkeroitunut vankilassa. Tyttäreilleen hän totesi: ”Monet kymmenettuhannet Suomen miehet ovat antaneet henkensä maan puolesta. On ihan samantekevää, mitä minulle tapahtuu.”

Ari Uino

Lähteitä:

Isänmaan vangit. Toim. Aarne Långfors (1997)
Jokisipilä, Markku: Edwin Linkomiehen poliittinen toiminta 1943-1946. Turun yliopiston poliittisen historian tutkimuksia 8 (1997)
Sotasyllisyyden asiakirjat. Toim. Hannu Rautkallio (2006)
Tarkka, Jukka: Hirmuinen asia. Sotasyllisyys ja historian taito (2009)

Insinöörioppilastalo Oy

Tampere
Isännöitsijä Matti J. Mäkelä
0400-637 402

HAMMASLÄÄKÄRIPALVELUJA SOTAVETERAANEILLE**IISALMI****Hammaslääkäri
Juha Sirviö**

Kirkkopuistonkatu 15 A, 74100 Iisalmi
puh. 017-825 002

JYVÄSKYLÄ**Hammaslääkäriasema
Densens Oy**

Kansakoulukatu 1, 40100 Jyväskylä
puh. 014-214 219

Vastaanotto Jämsässä:

Hammaskulma

Talvialantie 4, 42100 Jämsä, puh. 014-716 641

KUOPIO**EHT Esa-Matti Koponen**

Puijonkatu 26 B 23, 3 krs., 70110 Kuopio
Puh. 017-261 3370

NURMIJÄRVI**Uudenmaan Hammaspalvelu**

Keskustie 5, 01900 Nurmijärvi
Lepsämäntie 1, 01800 Klaukkala
Puh. 0207 411 420

ROVANIEMI

oma
HAMMASLÄÄKÄRISI

Ajanvaraus 010 273 8120
www.omahammaslaakarisi.fi

(Aiemmin Napapiirin
Hammaslääkärikeskus Oy)

Veteraaneille KELA-suorakorvaus myös
proteettisesta hoidosta.

OMA HAMMASLÄÄKÄRISI ROVANIEMI Valtakatu 16, 96200 Rovaniemi

SALO**Salon
Hammaslääkärikeskus Oy**

Turuntie 8, 24100 Salo
Puh. 02-727 6600

TAMPERE

Puh. 03-214 8648, e-mail. paivi.virtanen@gmail.com
Hämeenkatu 14 C, 3. krs, Tampere

**HAKEUDU HOITOON ENNEN KUIN
HAMPAASI IRTOAVAT!**

lenssairauksien ja hampaiden tukikudossairauksien
erikoishoitoa ja ennaltaehkäisyä.
Myöskin muuta hammashoitoa

**Erikoishammaslääkäri
HLT, FK HILKKA HELOVUO**

Tullintorilla, Hammareinkatu 2 A, Tampere
Puh: (03) 212 7129

**Hammaslääkäriasema
Dentapex Oy**

Enqvistinkatu 7, puh. 03-345 3372,
Sammon Valtatie 7, puh. 03-255 4519, TAMPERE

TURKU**Reijo Kari**
kliinisen hammashoidon
erikoislääkäri

Ajanvaraus ma-to klo 8-18 ja pe klo 8-13

hammaskari oy

Hämeenkatu 16 A 1, TURKU, puh. (02) 231 1710

Puutarhakatu 12, 4 krs.
20100 Turku
Puh. 02-2333 222

VAASA**AJAN HAMMAS
TIDENS TAND**

Hietasaarenkatu 24, Sandögatan 24
65100 VAASA-VASA
Puh. 06-320 2700

VARKAUS**Varkauden Tekaripaja Oy
Erikoishammasteknikko
Keijo Pesonen**

Kauppakatu 11, 78200 Varkaus
Puh. 017-552 8660

Marsalkan kadonneet sanelut

Suomen marsalkka C. G. Mannerheim laati Clionin kylässä muistelmiaan apureidensa kanssa. Tärkeä osa niitä olivat hänen sanelunsa. Niitä ei kuitenkaan valmiissa teoksessa hyödynnetty paljoakaan ja sittemmin ne ovat kadonneet. Kirjeenvaihdon mukaan ne olivat tallessa vielä 1970-luvun alussa. Mistä ne löytyisivät? Kansallisarkistosta, Helsingin Yliopiston kirjastosta (nyk. Kansalliskirjasto) tai sihteerin jäämistöstä?

Suomen marsalkka Carl Gustav Emil Mannerheim asui eläkevuosiensa enimmäkseen Sveitsissä. Hänellä oli kevästä 1948 kuolemaansa asti vakinainen asuinpaikka Genevejärven ja Montreux'n lähistöllä sijaitsevassa Val-Montissa Clionin kylässä.

Marsalkka jatkoi aivan elämänsä loppuun saakka samaa, mitä oli tehnyt aina - työntekeä. Laaja ja merkittävä työ, johon hän eläkkeellä ryhtyi, oli muistelmien laatiminen. Kirjallista työtään varten hän hankki Val-Montin parantolasta, jossa asui toisessa kerroksessa, huoneiston myös kolmannesta kerroksesta.

Mannerheim kantoi edelleen huolta Suomen uhanalaisesta asemasta. Muistelmillaan

hän halusi muistuttaa läntistä maailmaa Suomen sotien erityisluonteesta ja Suomen vaikeasta asemasta Neuvostoliiton naapurina.

Mannerheim oli vakuuttunut, ettei Moskova luovu vihamielisestä politiikasta Suomea kohtaan. Siksi hän katsoi olevansa ”velvollinen esittämään poliittiselle ja politikoivalle maailmalle muistelmansa”. Suomen kansainvälisen aseman tasapainottamiseksi Mannerheim tahtoi osoittaa lännelle, että Suomi kuului länteen ja Pohjolaan. Suomi oli sekä talvisodassa että jatkosodassa taistellut itsenäisyytensä puolesta. Suomi oli käynyt omaa erillistä sotaansa eikä taistelu Saksan aseveljenä toisessa maailmansodassa ollut sen omaa valinta, vaan pakon sanelema ratkaisu.

Mannerheimin tarkoituksena oli vahvistaa suomalaisten itsetuntoa ja ylpeyttä saavutuksistaan. Muistelmia pidettiin tietynasteisena ulkopoliittisena uhkana. Suomen sodanaikaisen johtajan näkemykset maailman tapahtumista eivät ehkä olleet voittajavaltojen mieleen, siksi kirjoitustyö pidettiin salassa.

Avustajat

Mannerheim muokkasi muistelmansa sekä omien sanelujensa ja aiempien kirjoitustensa että avustajiensa laatimien tekstien pohjalta. Hän oli ensin

ajatellut haamukirjoittajakseen tohtori Eirik Hornborgia, mutta rahatilanne ei sallinut tämän palkkaamista. Niinpä marsalkka kutsui avukseen erityisesti arvostamansa sota-ajan alaisensa, jalkaväenkenraali Erik Heinrichsin, joka oli kirjailija ja työskennellyt toimittajana ennen sotilasuraansa sekä Päämajan tiedustelujaoston päällikkönä jatkosodan aikana toimineen eversti Aladár Paasosen. Sihteerikseen marsalkka sai marraskuun alussa vuonna 1948 Sargit Avellanin, joka oli erittäin kielitaitoinen ja pätevä pika- ja konekirjoittaja. Hän tuli pitämään koko prosessia käynnissä.

Kevättalvella 1949 Mannerheimin muistelmia korjamaan ja eri kirjoittajien tekstiä yhtenäistämään kutsuttiin maisteri Emerik Olsoni, joka oli kirjastonhoitaja, toimittaja ja kääntäjä. Hän oli kirjoittanut useita tietokirjallisia teoksia, mm. kirjan Mannerheim-suvusta sekä Suomen itsenäisyystaistelun bibliografian, samoin hän oli suomentanut laajalti eri aloilta muun muassa Mannerheimin teoksen *Matka Aasian halki* ja Mannerheimin sisaren Eva Sparren keittokirjan. Hän kuvaa kirjeessään 15.2.1949 ystävälleen professori Arvi Korhoselle olosuhteita Val-Montissa: ”Elän täällä kuin herran kukkarossa. Hyvä huone, aurinkoinen Geneven järvi ja sen takaiset Alpit näköalanaani. Lunta on varjopaikoissa ja vuorten huipuilla, mutta etelärinteillä ovat puu- ja kasvitarhurit jo kevättöissä. Kevätesikot kukkivat”.

Työprosessi

Marsalkan avustajat asuivat lähistöllä Montreux'n hotelli Mont-Fleurissä tai Glion-sur-Montreux'n kylässä. Marsalkasta Olsoni kirjoitti Korhoselle: ”Ukko on jo perin vanha; muistamaton; onneksi suuri osa 'saneluja' on aikaisemmin paperille pantu. Muistamattomuus on kuitenkin ajoittaista; virkeänä ollessaan muisti taas palautuu. Mutta sisu ja tavat ovat entisiä”.

Myöhemmin hän jatkoi: ”Emil on tuostakin sairas, niin heikko, että ei voi keskustella, mutta sitten hän virkkaa varsin pirteäksi, eikä hänen intelligenssissään ole mitään vikaa hänen pirteänä ja terveempänä ollessaan. Kertoo juttujaan vitsikkäästi, eloisesti ja konkreettisesti. Vahinko,

että A.A:lta [Paasonen] puuttuu huumorintaju, niin että hän turhilla selityksillä vetistää ukon sattuvia sanoja.

Olsoni kuvasi myös, miten muistelmien suhteen noudatettiin liiallistakin varovaisuutta: ”Täällä harjoitetaan, mielestäni sekä koomillista ja tarpeeton salaperäisyyttä.(...) terveisiä A.A. & cet:lle [Paasonen] en viedä perille. Häntä vaivaa, vielä suuremmissa määrässä ja hie-man suuremmalla syyllä kuin Emiliä, suoranainen pakolaispsykoosi, etten sanoisi vainoamismania. Hän pelkää vaikoilijoita joka taholta. Vaikka asumme samassa hotellissa, en saa – se on myös suuren herran käsky, olla tuntevinani häntä, vielä vähemmän istua samassa ruokapöydässä, vain kumartaa kuin vieraalle ja mahdollisesti sanoa täällä tavalliset kohteliaisuussanat ohi mennessä: bon jour monsieur!

Marsalkka Mannerheimin kuoltua hänen jälkeensä jätetty ”sihteeristönsä” olisi halunnut saattaa muistelmien kirjoitustyön loppuun saakka. He olivat huolestuneita Otavan valitsemasta kääntäjästä ja muusta toimitustyöstä, joka tuntui heistä liian hätäiseltä ja huolimattomalta. Marsalkka oli ilmeisesti toivonut, että hänen suurin apunsa työssä, Aladár Paasonen, olisi kääntänyt muistemat suomeksi. Kustantaja antoi kuitenkin kään-

työn tohtori Lauri Hakuliselle.

Emerik Olsoni kirjoitti asiasta Arvi Korhoselle 8.2.1951: Ehdotin toimitustyön valvojiksi M:n ”sihteeristöä”, so. A.A.A.A:ta [Paasonen] ja rouva Avellania, joka varsinkin viime mainittu kyllä pitäisi huolen, ettei Marsalkan meininkejä eikä varsinkaan hänen omalaituista tyyliään pääse kustantajien ”kielimestarit” peukaloimaan degeneroituneen nykyruotsin mukaiseksi.

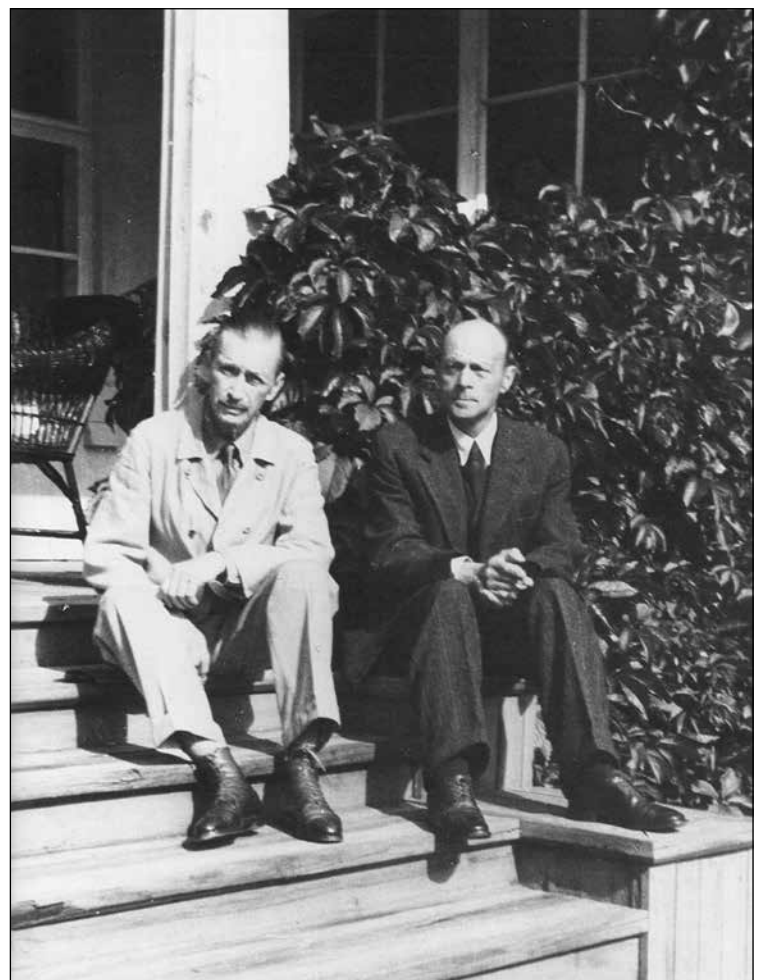
Muistelmien kohtalo

Marsalkan muistelmien julkaisussa oli paljon ongelmia, joissa hänen alkuperäiset pikakirjoituksella tallennetut sanelunsa, olisivat olleet hyödyksi asioita tarkistettaessa. Niissä olisi kuulunut myös hänen omaa äänensä, oma tyyliensä, joka useiden kirjoittajien ja vaiheiden takia oli jo kadonnut tekstistä.

Vielä 1960-luvun lopussa ja jopa vuonna 1970 sanelut olivat tallessa Sargit Avellanilla. Tämä käy ilmi muun muassa hänen kirjeenvaihdostaan Emerik Olsonin kanssa. Avellan kirjoitti Olsonille 23.3.1966, jolloin oli kirjoittanut osia saneluista puhtaaksi Aladár Paasosen pyynnöstä: ”En ole ehtinyt läpikäydä kaikkia pikakirjoituslehtiöitä, mutta se minkä Aladár nyt sai, on kyllä juuri hänen kaipaamaansa. (...) kuten tiedät, on sydäntäni koko ajan kylmännyt ajatus näistä

Marsalkka muistelmiensa parissa syksyllä 1950 Val-Montissa.

Marsalkka Erik Heinrichsin kanssa Kirkniemessä elokuussa 1946.

papereistani luopumisesta, ja täällä muutamit Emilin omista sukulaisista, jotka hyvin tuntevat samalla tavoin kuin minä”.

Kaksi kuukautta myöhemmin, 23.5.1966, Avellan kirjoitti Olsonille: *Jonkun aikaa sitten sain kirjeen 'Andréltä' [Paasonen], joka vaikutti tyytyväiseltä saatuaan vastaanottaa muistiinpanonsa Emilin sairauden ja kuoleman ajalta – osoittautui, että minun pieni sininen vihkonni sisälsi juuri hänen sanelunsa, jota olin jonkun verran parannellut.*

Olsoni kirjoitti saneluista kollegalleen Henrik Grönroosille 13.3.1969: *”Rouva Sargit Avellan omistaa luultavasti vielä ne pikakirjoitetut muistiinpanot, jotka hän kirjoitti marsalkan ja kenraali Heinrichsin sanelun mukaan. Hänellä on nämä vielä omistuksessaan huolimatta mm. Paasosen kehotuksesta niiden hävittämisestä. Rouva Avellanin tarkoituksena on ollut tilaisuuden tullen kirjoittaa ne puhtaaksi. Tähän*

mennessä hänellä ei kuitenkaan monien muiden tehtävien johdosta ole ollut mahdollisuutta tehdä sitä. Rohkenen sen tähden ehdottaa Sinulle, että hän suorittaa tämän puhtaaksi-kirjoitustyön UB:n [Yliopiston kirjasto] kustannuksella, niin että myös se osa aineistosta tulee asianomaisen Mannerheim-kokoelman yhteyteen.

Saman vuoden syksyllä Olsoni kirjoitti vielä Avellanille. Kirje on päiväämättä, ilmeisesti kirjoitettu syksyllä 1969: *Ollessani viime kesänä Suomessa jätin Helsingin Yliopiston kirjastoon Sinulta saamani käsi-kirjoitusliuskat, peräisin siltä ajalta jolloin työskentelin Marsalkka Mannerheimin kanssa. Kiitollinen vastaanottaja – HYK:n käsikirjoituskokoelman esimies maisteri Henrik Grönroos – toivoi saavansa selvityksen näiden käsikirjoitusliuskajen synnystä – Olen yrittänyt sellaisen antaa.*

Sota-arkisto olisi ollut kaikkeinärkevin paikka säilyttää Mannerheimin saneluja ja

Val-Montin parantola. Marsalkan toisen kerroksen huoneen ikkuna on vasemmalla puiden takana. Parvekkeelta avautui näköala Geneven järvelle. Kolmannessa kerroksessa olivat hänen työhuoneensa.

Olsoni tiedusteli Avellanille kirjoittamassaan päiväämättömässä kirjeessä ilmeisesti vuonna 1970: *Onko Sinulla jäljellä paperit, vai oletko jättänyt ne Sota-arkistoon, kuten luultavasti olen kehottanut Sinua tekemään?*

Sanelut ovat nykyään tietämättömissä useiden henki-

löiden etsinnöistä huolimatta. Perusteellinen etsiminen olisi valtava työ. Nykyään Kansallisarkistoon liitettyssä Sota-arkistossa tai Kansalliskirjaston erikoiskokoelmissa ei ole mitään luovutusta Sargit Avellanin nimellä. Sotilaiden kokoelmat ovat Kansallisarkistossa tutkittavissa ja Emerik Olsonin

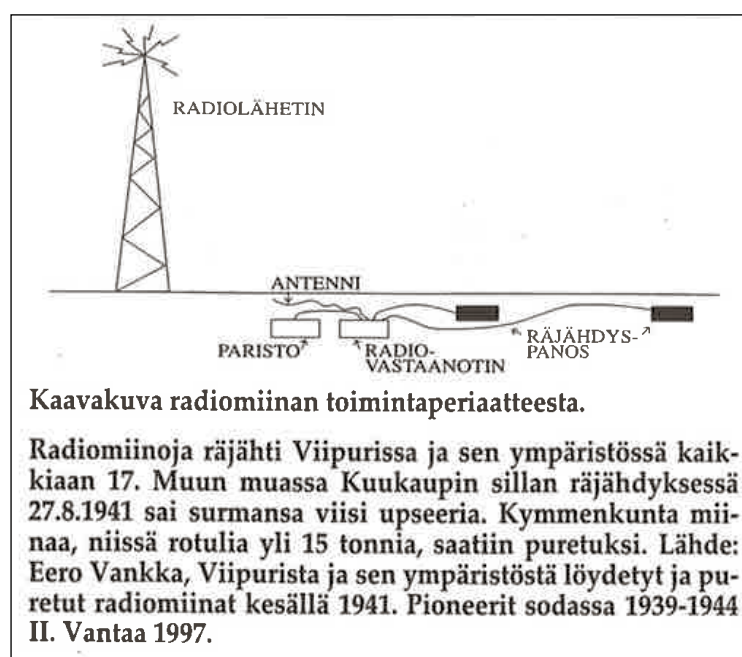
kokoelma (93 kansiota) ja Henrik Grönroosin kokoelma (242 kansiota) löytyvät Kansalliskirjaston erikoiskokoelmista.

Päivi Tapola

Kirjoittaja on helsinkiläinen kirjailija, jonka viides sotahistorian alan teos on juuri ilmestynyt.

”Pikkutietoutta kauniista karjalasta” Operaatio ”Säkkijärven polkka”

Elokuun lopulla 1941 luutnantti Lauri Sute-la loysi Kuukaupin sillan toisesta maatuesta salaperäisiä laatikoita kumipusseissa sekä 600 kiloa rotulia. Päämajan pioneerosasto Mikkelissä sekä Yleisradion asiantuntijat - mm. insinöörikapteeni Jouko Pohjanpalo, sittemmin tunnettu VTT:n professori - selvittivät pian laatikoiden salaisuuden. Vähää ennen löytämistä sillan toinen maatuki oli räjähtänyt tappaen viisi suomalaista upseeria. Selvisi, että kyseessä oli laite - sähköparisto ja radiovastaanotin, jonka yhteydessä oli metallikotelossa kolme äänirautaa. Laitteen avulla neuvostoliittolaiset saattoivat suorittaa räjähdyspanosten eli radiomiinojen räjäytyksiä. Radioteitse lähetetty signaali sisälsi kolmisoinnun, jonka sävelten värähdysluvat vastasivat kulloinkin räjäytettäväksi aiotun miinan vastaanottimessa olleiden kolmen ääniraudan ominaisvä-

rähdyslukuja. Tällöin äänirautojen päissä olleet ohuet metallilangat alkoivat heilahdella ja osuivat ympärilleen asetettuun jousirenkaseen, jolloin syntyi suljettu virtapiiri ja miina räjähti. Kellokoneisto kytki laitteen päälle hetkeksi joka neljäs minuutti. Kun vastaanotin

tunnisti lähetteen, se jäi päälle ja kun laite vastaanotti saman kolmisoinnun neljännen keran, tapahtui räjähdys. Eli indikaattorina oli siis äänirauta, joka säilytti jatkuvasti sävelkorkeutensa ja sävel oli puhdas, koska ääniraudassa ei ollut haitallisia ylä-ääniä.

Vastatoimenpiteenä luotiin sellainen radioaallokko, ettei radiomiinan vastaanotin pystynyt tunnistamaan miinan räjäyttämiseksi lähetettyjä kolmisointuja. Yleisradiossa alettiin soittaa aluksi Lahden radioaseman kautta ja myöhemmin tuotiin Viipurin liepeille erityinen lähetinauto, joka jatkoi soittamista. Vili Vesterisen ”Säkkijärven polkka” soi jatkuvasti sellaisella voimalla, etteivät miinojen räjäyttämisiin tarkoitettujen kolmisoinnut päässeet tunkeutumaan väliin. Polkkaa soitettiin ainakin 1 500 kertaa syksystä 1941 kevätpuolelle 1942, jolloin myös valssi ”Saariston Sirkka” kaikui eetterissä. Silloin arveltiin miinojen akkujen tyhjentyneen riittävästi.

Miinoja löydettiin syksyllä 1941 kuusi, Juustilan ja Kivisalmen silloista sekä Viipurin vesitornista ja PYP:n konttorin holvista Punaisen lähteen torin varrelta. Löydettyissä miinoissa

oli 9000 kiloa räjähdysainetta. Eräs sotavanki tosin kertoi miinoja olevan jopa 300 kappaletta toimintavalmiina, mutta tätä on pidetty sotavangin omana juttuna.

Totta on, että ennen ”Säkkijärven polkan” soittamisen aloittamista muutama miina ehti räjähtää Viipurissa ja sen ympäristössä.

Valtion puhelinkeskuksen talo tuhoutui melkein täysin ja linnansillan maatuet hajosivat hetkeä ennen Viipurin valtausparaattia 31.8.1941. Myös Portinhoikan-Juustilan maantietä lensi ilmaan ennen mainittuja suomalaisten vastatoimenpiteitä.

Tarinan mukaan polkan soittaminen oli herättänyt kiukkua radiokuuntelijoissa. Mutta jos sitä ei olisi soitettu, ainakin joitakin miinoja olisi räjähtänyt tuhoisin seurauksin.

Anssi Vuoremaa

Delegationen för frontveteranärenden behövs alltfört

Medelst Statsrådets beslut av den 22 augusti 1979 grundades i anslutning till social- och hälsovårdsministeriet delegationen för frontveteranärenden (i finskspråkig text användes förkortningen RINE). Som uppgift för delegationen fastställdes att göra framställningar och ta initiativ till utvecklande av frontveteranernas levnadsförhållanden och allmänna utkomstskydd; särskilt skulle gälla deras socialskydd, hälsovård, sjukvård och rehabilitering samt utvecklandet av deras bostadsförhållanden. Delegationen kom att fungera som förbindelselänk och konsultativt organ mellan myndigheterna och de organisationer, som tagit sig an att arbeta till förmån för frontveteranerna. Den skulle ge utlåtanden i ärenden, som tillhörde dess område samt utföra även andra av statsrådet eller ministeriet givna uppdrag. Att representera de olika aktörerna bestämdes att ordföranden och tre övriga medlemmar bör representera social- och hälsovårdsmyndigheterna, fem olika samhällsområden, tre frontveteranerna och en krigsinvalidorganisationerna. Delegationen har möjlighet att inom sig tillsätta sektioner för att bereda ärenden. Till dessa kan höra även utomstående medlemmar

Delegationen RINE har under tre decennier fungerat som ett ändamålsenligt discussionsforum. Mötena har givit möjlighet att framföra frågor och förslag, som för frontveteranerna känts centrala. Situationen och förhållandena vid tiden för delegationens grundande avviker storligen från dagens situation. Antalet veteraner är nu betydligt mindre och minskar ytterligare under kommande år. Man kunde anta att det minskade antalet skulle ha bidragit till att framställningar i delegationens namn skulle ha blivit förda ända till riksdagens budgetbeslut, men här har veteranorganisationerna år efter år blivit besvikna. Man har varit tvung-

en konstatera att den enda vägen att få förbättrat stöd åt veteranerna har varit att direkt påverka riksdagen, riksdagsledamöterna och andra beslutsfattare. Kanske kan man fråga om det är berättigat att alltfört ha en RINE-delegation.

För stöddet av krigsveteranerna är de mest utmanande tidsperioderna framför oss. Vi är nu i den situationen att endast något över 60 % av de till rehabilitering berättigade fick år 2014 möjlighet härtill. Problemet med servicetjänster hem till veteranerna är bristen på anslag, men också tillvägagångssätten med de stelbenta gamla modellerna. Vi bör äntligen bli fria från de mödosamma ansökningarna att få rehabilitering.

Rehabiliteringen och anhållan om servicetjänster hem till veteranerna bör garanteras genom personlig kontakt och genom en individuell bedömning och medelst tillräckliga anslag. Veteranernas funktionsförmåga kan upprätthållas med för behovet grundad planlig rehabilitering samt medelst hemservicetjänster fastslagna för att veteranen skall kunna reda sig själv hemma.

När delegationen RINE med statsrådets beslut för 36 år sedan grundades var det för att göra framställningar och ta initiativ om frontveteranernas levnadsförhållanden och för att utveckla deras utkomstskydd. Nu under tider med allt njuigare anslag borde RINE ta till sin uppgift som självständig påverkare att föra gemensamt godtagna framställningar spänstigt och fördomsfritt framåt. Det är nu sista minuten att ändra festtalarnas fraseologier till praktiska handlingar till förmån för krigsveteranerna, deras makor/makar och änkor/änklingar. Nu är slutsputten inne.

Finn-Göran Wennström

Översättning Holger Strandberg

Inga löften och ingenting framåt

I den på våren tillträdde regeringens spetsprojekt utlovas även insatser för veteranerna, men några uppgifter om hur dessa skall inriktas föreligger inte. Som helhet har veteranerna tillsammans deltagit i statens spartalko varje år åtminstone i 18 års tid. Högst var statens satsning på veteranerna år 1997 med ung. 532 milj. euro. Statens utgifter minskade från år 2014 till detta år med 8 % eller över 23 milj. euro. Veteranorganisationernas moderata framställningar skulle förverkligade ha korrigerat veteranernas situation märkbart.

Nästa år ser det lika ut. I Finansministeriets budgetförslag minskar anslagen på samma sätt som tidigare år och därtill håller man tyst om information därom. Riksdagen har nog under de senaste åren gjort mindre korrigeringar i anslagen.

Vi har ännu i vår krets närmare 24 000 veteraner. Trots hög ålder vill veteranerna alltfört bo hemma. Då funktionsförmågan försvagas, är detta den största faktorn, som påverkar möjligheterna att reda sig själv hemma. Med rehabilitering och servicetjänster kan veteranerna stödas att reda sig hemma. Frontveteraner, som inte sårats i kriget, bör garanteras kommunala öppna servicetjänster (måltider, transport, städnings-, klädvårds-, bad- och annan hemvårdsservice) med statens medel, varigenom man skulle komma ifrån att

veteranerna behandlas olikvärdigt i olika kommuner.

Enligt FPA:s prognos finns det i början av år 2017 i Finland drygt 10 000 frontveteraner. priset på det framförda servicepaketet är ung. 8 000 euro/veteran. Om alla till förmåner berättigade skulle använda sig av alla förmåner, skulle härtill behövas 90 milj. euro. På basen av erfarenhet kan man förmoda, att ung hälften av de till tjänsterna berättigade skulle utnyttja tjänsterna i all omfattning. Kommunerna står redan nu för en del av dem, vilket minskar behovet av nya anslag.

Antalet veteraner berättigade till servicetjänster minskar snabbt. På två år minskar antalet med 40 %. Självständighetens jubileumsår 2017 börjar i praktiken vara den sista möjligheten att höja veteranomsorgsnivån. Finlands Krigsveteranförbund och Frontveteranförbundet står för framställningen. Förslaget har även varit till behandling i arbetsutskottet för Delegationen för Finlands Veteranförbund, där även Krigsinvalidernas Brödräbund stödde framställningen, som finns på sidan 7.

Markku Seppä

Översättning Holger Strandberg

”Den som hör dessa mina ord och handlar efter dem är som en klok man som byggde sitt hus på berggrund. Regnet öste ner, floden kom, vindarna blåste och kastade sig mot huset, men det rasade inte, eftersom det var byggt på berggrund. Och den som hör dessa mina ord men inte handlar efter dem är som en dåre som byggde sitt hus på sand. Regnet öste ner, floden kom, vindarna blåste och störtade sig mot hans hus, och det rasade, och aset blev stort.” (Matt 7:24-29)

ett hus behöver en stadig grund. Det gäller för konkreta husbyggen, men det gäller också i överförd bemärkelse för vårt samhälle och dess olika institutioner. För att samhället skall vara tryggt och gott att leva i, bör medborgarna behandlas rättvist och de som behöver extra stöd av olika orsaker bör ha rätt till det. Samhällets stabila grund bygger på att människovärdet respekteras, och att människor kan lita på att myndigheterna behandlar alla korrekt, respektfullt och jämbördigt.

Vi är i Finland privilegierade genom att vi har fått bo i ett samhälle där det mesta fungerar väl. Visserligen finns det också hos oss enskilda människor som ramlar igenom det sociala skyddsnätet, men i det stora hela har välfärden och den personliga friheten kunnat tryggas. Det här är någonting som vi får tacka Gud för, samtidigt som vi också tackar de generationer som har byggt upp samhället och bevarat dess självständighet. Och medan de äldre generationerna nu njuter välförtjänt av pensionärstiden efter livets arbetsdag är vi yngre kallade att föra vidare arbetet för det goda och trygga samhället.

Behovet av en stadig grund gäller också för vårt liv. En människas liv präglas oundvikligen av en viss osäkerhet. Vi vet ju så litet om framtiden. Det enda vi vet är att vi bör vara beredda att en gång lämna allt.

Den här osäkra framtidsutsikten vill många helst blunda för. Vi vill helst inte tänka på allt som kan

hända, utan försöker leva i nuet som om morgondagen inte fanns. Eller så försöker vi förtrösta på vår hälsa, vår yrkesskicklighet eller materiella tillgångar.

Men ägodelar, hälsa och status är en bräcklig grund att bygga sitt liv på. När vi ställs inför livets kriser och framtidens ovisshet behöver vi en stadig grund att bygga vår tillförsikt på: Guds löfte om att vara med oss vad som än händer. Det är den grunden som Jesus syftar på i liknelsen om husbygget, och det är men det löftet i tankarna som vi likt Jesus på korset får överlämna oss helt och hållet åt Gud: ”Fader, i dina händer befaller jag min ande.”

Längre än till den bönen varken behöver eller kan lita komma som människor och som kristna. Men i de orden finns källan till trygghet och framtidshopp i dag och alla dagar.

Biskop Björn Vikström Borgå

Vekranor Oy
Oulu

SIIKAJOEN NUORISOKOTI

Urakoitsija Kari Mynttinen
Perniö

Vi gratulerar

Eric Klåvus 100 år

Eric Klåvus, en av de allra sista veteranerna från både vinter- och fortsättningskrigen, fyllde ett sekel för en kort tid sen och uppvaktades i sitt hem i Tumba.

Klåvus satt i sin rullstol i Sandstugans trivsamma servicehus i Storvreten i en blågrå kostym, en svartvitblå slips och välputsade svarta skor. Han är inte hundraåringen, som kan rymma genom ett fönster, men blicken är vaken och observant på vad som sker i hans omgivning. Humorn bubblar upp allt emellanåt när han kommenterar sin sekellånga vandring genom livet. Han har inte glömt någonting.

I den lilla matsalen var det trångt på grund av alla gratulanter, blommorna översvämmade borden och gratulations- sången hördes vida. På plats var också ordföranden för den svenska grenen av finska veteranförbundet, Jouni Knuutila, och finska ambassadens tjänsteförrättande chef Katarina Bäckman med en medalj åt Klåvus.

Han fick inte en skräma under sin långa tjänstgöring

i Karelen. Kanske har det att göra med magi och trolldom – i gamla tider trodde man på björnen som ett magiskt djur vars olika delar tillerkändes märkliga egenskaper.

-Jag minns att jag låg på en björnfäll som riktigt liten. Det var varmt och gosigt, minns Klåvus.

Fällens magi kanske omgav honom senare, även om Klåvus har en annan förklaring:

-Jag tror att han där ovan håller mig i sin hand.

Hans livsresa är otroligt lång och slingrig, och utvecklingen har rivit många av de världar som han växte upp i. Klåvus föddes ju redan i tsartidens Finland i Forsby nära Lovisa. Pappa Josef var lärare i folkskolan och mamma Helmi skötte, som brukligt var på den tiden, Klåvus två bröder och två systrar.

-Pappa hade ytterligare en viktig uppgift – han delade ut ransoneringskuponger och skötte sina åliganden så väl att han vid ett flertal tillfällen blev skonad av den sida som råkade ha makten på orten. En gång blev han satt bakom galler i Lo-

visa, men någon hjälpte honom fly.

Klåvus gick folkskolan och gymnasiet och visade sig snart vara mycket fängslad av tekniska ting:

-Jag har alltid varit intresserad av nya grejor och har alltid velat ta itu med sånt som jag aldrig har gjort förut, säger han.

Militärtjänstgöringen, då 440 dagar, avbröt vidare studier och han blev inte civilist förrän 1938, bara något drygt år innan andra världskriget blossade upp. Han var översergeant i reserven när han mobiliserades och placerades i kustartilleriet nära byn Seivästö i Koivisto där finnarna hade ett strategiskt viktigt batteri som behärskade stora delar av finska viken och Viborgsviken.

Klåvus uppgifter växlade ofta och hans elektrotekniska kunskaper kom till sin rätt. Sovjeterna hade minerat stora delar av kusten med magnetminor och Klåvus hjälpte till att röja dem med elektromagnetiska nät som utlöste minorna.

När sovjetstyrkorna utlöste sitt strategiska slag mot de

finska trupperna på Näset och kring Svir sommaren 1944 var Klåvus med och fraktade ammunition till det finska artilleriet längs viborgsviken.

Det blev inte många permissioner, men han fick faktiskt 1942 – under ställningskrigets dagar – ett halvårs permission för att fara till Stockholm och studera till elektroingenjör. Pengar fick han inte sig tilldelade utan minns att han huvudsakligen levde på kakao och socker.

På den tiden var det inte särskilt farligt att fara mellan Sverige och Finland. Ett jättelikt ubåtsnät, bevakat av flyg och flotta, hade dragits mellan Hangö och Paldiski. De sovjetiska ubåtarna kom inte igenom.

Han klarade sig undan en annan fara också:

-Jag rökte 60 cigaretter om dan tills jag slutade på 60-talet. Läkarna säger att jag fortfarande har ett tunt lager tjära i lungorna. Annars var jag rätt frisk under kriget. Armeéns mat passade för soldater och socker åt vi inte.

Men det är säkert så att Klåvus valt sina föräldrar väl, vilket med livsglädje och en god anpassningsförmåga gjorde underverk tillsammans med björnfällens magi.

Redan under kriget i Helsingfors träffade han sin första hustru Ade'le från Gotland. Paret flyttade till Sverige 1947. Klåvus fick först anställning hos elektronikföretaget SRA och blev sedan medlem i den statliga grupp som försökte utveckla en svensk dator. Projektet övergavs, men Klåvus fick anställning hos Facit, då världsberömd för sina skrivmaskiner och räkneapparater.

Ade'le dog 1967, men Klåvus träffade Margareta Elmström och levde med henne i flera årtionden.

Livet har tidvis varit hårt fram med Klåvus, men han har inte förlorat sin inneboende livsglädje och nyfikenhet.

-Jag känner mig inte ens ålderssvag och blir säkert 110, säger Klåvus tvärsäkert...

Text: Osmo Vatanen

Sotaveteraanipiirien myyntituotteet

Syntymäpäiväkynntilä
hinta 15 euroa

Liiton tunnukseella varustettu solmio,
hinta 15 euroa.

Kylpypyyhkeet (Finlayson)

Pyyhkeen koko 70x150, neljä väri vaihtoehtoa, hinta 22 euroa/kpl.

Tilaukset:

Puh. 0400 757 195, 050 517 6396, ep.sotaveteraanipiiri@netikka.fi

Kävelykeppi

Jääpiikillä ja rannelenkillä varustettu kävelykeppi. Sotaveteraanien perinneyhdistyksen jäsenten käsityönä valmistama. Tilatessasi ilmoita pituutesi.

Hinta 60 euroa

Tilaukset:

Loimaan Seudun Sotaveteraanien Perinneyhdistys r.y., Risto Jaakkola, Loimaankatu 8 C 5, 32200 Loimaa, puh. 050 566 0456, risto.jaakkola@saunalahti.fi Toimitus postiennakolla.

Kaulaliina

Laadukas, vuorillinen kaulaliina.
Hinta 23 euroa

Veteraanivyö

Laadukas kotimainen kääntövyö, nahkaa väri musta/viinipunainen. Soljessa liiton tunnus, solkea saatavana myös hopeanvärisenä.

Hinta 25 euroa

Henkselit

Kotimaiset, veteraanitunnukseella. Saatavana on viinipunaista, tummansinistä ja mustaa.

Hinta 23 euroa

Tilaukset: Solveig Hyöty, (09) 612 7003, sodrafinlands.kvd@sotaveteraaniliitto.fi Toimisto on avoinna klo 10.00-14.00.

Kaikki tuotteet on varustettu Sotaveteraaniliiton logolla.

Kirjat

Hengen paloa & painettua sanaa – Renqvist-Reenpää kustantajina 1815-2015

Kirjailija Juhani Salokannel siirsi Renqvist-Reenpään suvun ja Otavan vaiheet kirjan kansien väliin. Teos ilmestyi tuplajuhlavuoden kunniaksi. Tänä vuonna tulee kuluneeksi 200 vuotta, kun kirjankustantajasuvun ensimmäinen teos ilmestyi Henrik Renqvistin julkaisemana. Otavan puolestaan siivitti nousuun Alvar Renqvist. Otava juhlii paraikaa 125-vuotista taivaltaan. Kirjassa valotetaan myös sota-ajan tapahtumia. ISBN 978-951-1278382, 344 sivua, kustantaja Otava.

Salokannel käy läpi 200 vuotta suomalaista, ainutlaatuista kulttuurihistoriaa. Kirja sopii kaikille luettavaksi ja teos kokoa suuren joukon suvun jäseniä useissa sukupolvissa yhtenäiseksi kertomukseksi.

Kirjassa riittää yksityiskohdita ja suvun värikkäitä ja erilaisia persoonia. Professori Heikki A. Reenpää on kustannusalan elävä legenda, ja Erkki Reenpää tunnettiin mainiona seuramiehenä sekä kirjojen ja sikarien tuntijana aina Etelä-Amerikkaa myöten.

Henrik Renqvistin kustannustoiminta alkoi 1800-luvun alkupuolella, kun taas hänen pojanpoikansa Alvar Renqvist aloitti työnsä saman vuosisadan loppupuolella, jolloin hänestä tuli Kustannusyhtiö Otavan johtaja.

Alvar Renqvist teki perustavaa laatua olevaa työtä Otavan hyväksi. Hän rakensi firman eikä nykyinen Otava olisi sama, jollei hän olisi tehnyt tätä perustavaa työtä. Hän teki työtä Otavan hyväksi 50 vuotta ja loppujen lopuksi omisti sitten yhtiön melkein kokonaan.

Juhani Ahosta johtava kirjailija ja neuvonantaja

Alvar Renqvist tapasi Juhani Ahon ja muitakin nuoria kirjailijoita Päivälehdessä. Aho oli heistä selvästi aktiivisin ja johtava hahmo.

Ahon ja Renqvistin ystävyys vahvistui. He työskentelivät samojen tavoitteiden hyväksi. Lopulta Ahosta tuli Otavan johtava kirjailija. Hän osallistui Otavan alkuaikojen kustannusohjelman tekemiseen antamalla neuvoja ja ennen kaikkea tuomalla Otavaan uusia kyvykkäitä kirjailijoita.

Aho Otavaan kohun saattamana

Aho julkaisi ensimmäiset kirjansa Werner Söderströmillä, aikana, jolloin Otavaa ei oltu vielä perustettu. Aho siirtyi Otavaan Yksin-kirjan kohun saattamana. Kirja oli aika-laisten mielestä liian rohkea ja aiheutti tulenpalavia kommentteja. Werner Söderström ei rojhennut painattaa uutta erää teoksesta. Yksin-romaanin toinen painos julkais-

tiin Otavassa ja tämän jälkeen useita Ahon romaaneja.

Alvar Renqvist ja Aho -yhteistyö jatkoi saumattomana useiden vuosien ajan. Miehet olivat myös henkilökohtaisessa elämässään hyvät ystävät. Aho oli kuitenkin loppuelämänsä vaiheessa sangen huolissaan omien koottujen teostensa tulevaisuudesta ja siitä, miten niitä tullaan julkaisemaan. Alvar Renqvist teki suunnitelman, millainen teossarja tulisi olemaan.

Sopimuksen loppuvaiheessa tuli kuitenkin naurettavankin tapainen ristiriita.

Juhani Aho katsoi, että kustannussopimuksessa pitää olla pykälä; Sitten, kun kustannusosakeyhtiö Otava tekee konkurssin ja menettää toimintakykynsä, niin teossarjan oikeudet siirtyvät tekijälle.

Aholle huomautettiin, että se lukee jokaisen kustannussopimuksen yleisissä pykälissä ja tämän kaltaista erillistä huomautusta ei tarvita. Jostain syystä Aho kuitenkin halusi tätä ja Alvar Renqvist taas puolestaan oli sitä mieltä, että sopimukses-

sa ei voi ennakoida yhtiön konkurssia ja perikatoa. ”Jos se sattuu, niin sitten sattuu, mutta sitä varten on olemassa asianomaiset pykälät. Tehtäkööt sen mukaan”, hän totesi.

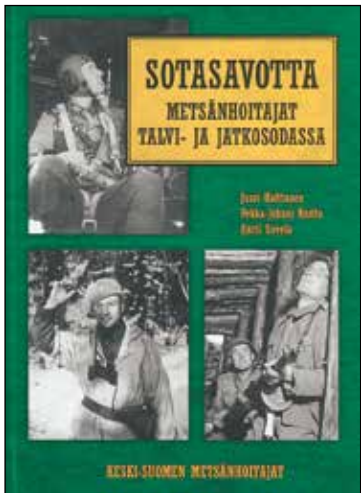
Aho oli puolestaan ennättänyt jo viedä Otavan tekemän suunnitelman Werner Söderströmille.

Hetken kuluttua Söderströmilä ilmoitettiin Aholle, että he hyväksyvät sellaisen pykälän, jossa sanotaan, ”että sitten, kun he menevät konkurssiin”. Merkilliseksi asian tekee se, että noin 80 vuoden päästä tästä Werner Söderström enemmän tai vähemmän meni konkurssiin tai selvitystilaan. Ja mikä ihmeellistä, silloin myöskin Juhani Ahon tekijänoikeudet olivat vapaat, koska 70 vuotta tekijän kuolemasta oli jo ohitettu.

Saattaisi pohtia kohtalokin ajatellen, että jos allekirjoittaa tuollaisen katastrofia ennustavan sopimuksen, niin silloin asettaa sen katastrofin uhanalaiseksi.

Tarja Lappalainen

Metsänhoitajien sotatiet ja -työt

Valokuva Pentti Iisalosta, Mannerheim-ristin ritaria ja metsänhoitajasta sylissä sisarenpoikansa Paavo Lipponen, tuleva pääministeri, tiivistää teoksen SOTASAVOTTA – Metsänhoita-

jat Talvi- ja Jatkosodassa sisällön oivallisesti. Sotakirjallisuudessamme harvinainen, yhden ammattikunnan sodanaikaisen toiminnan kuvaaminen, avaa myös uutta henkilötason tarkastelukulmaa, jossa siviilittehtävät ja perhesiteet nivotaan osaksi sotatöihin komennettujen ihmisten kokemaa sodan arkea ja paluuta rauhantöihin.

Kirjan keskiössä ovat Keski-Suomen Metsänhoitajat ry:n jäsenet, joista 16 miehen sotatähtä valokuvataan miltei askel askeleelta haastattelutekstein ja kuvin, joista monet ovat ennen julkaisemattomia, monet kotialbumeista poimittuja. Eikä tässä kaikki: Rintamapalveluksessa olleita metsänhoitajia ja

metsäylioppilaita tarkastellaan ammattikuntana laajemminkin sen mukaan, miten heidän sotatientsä ristesivät. Keski-Suomesa vaikuttaneita metsänhoitajia; Pekka Päivärinta kertoi tapausten, kun hän suojautui Pyöräkankaan taisteluissa tykistökeskityksessä lähimpään kranaattikuoppaan, hänen päälleen hyppäsi suin päin toinen sotilas. Hämmästys oli melkoinen, kun opiskelukaveri Olavi Lähteen ”likainen, mutta tuttu naama irvisteli vastaan”.

Tuhannesta metsänhoitajasta noin 400 osallistui suoraan rintamatehtäviin. Heidän lisäksi oli taistelu tehtävissä parisataa metsätieteen ylioppilasta. Ammattikunnan vanhemmat ikäluokat olivat kotirintaman puuhuolto- ja väestönsuojelutehtävissä. Hyvän maastokelpoisuutensa ansiosta metsäalan ammattilaiset taistelivat etulinjan kovimmissa paikoissa jääkäreinä, joukkueenjohtajina, kompanianpäällikköinä, tulenjohtajina, tykistöupseereina, sotalentäjinä ja erityistehtävis-

sä eri aselajeissa. Neljästä metsänhoitajasta tuli Marskin ritari, Pentti Iisalonen lisäksi Paavo Kahlasta, Timo Koivusta ja Tauno Parosesta. Talvi- ja Jatkosodassa kaatui metsänhoitajista 93 ja metsäylioppilasta 139. Teokseen on koottu heistä kaikista Pro Patria -luettelo taustatietoineen joukkoyksikötason kuolintietojen kanssa.

Perusteelliset sotien kuvaukset teoksen alussa raamittavat sotatapahtumien eri vaiheet lukuisin tilannekartoin. Tekstin on ohjeistanut ja tarkistanut everstiluutnantti evp. Ilmari Hakala. Erityismaininnan ansaitsevat taulukot jalkaväkijoukkojen vahvuuksista sekä kompanioiden numeroinneista vuosina 1939, 1941 ja 1944. Merkittäviä ovat myös sodanajan talkoista ja puuhuollosta kertovat osiot kattaessaan kotirintaman ohella myös Itä-Karjalan Sotilashallintoalueen sekä sotatoimiyhtymät. Mielenkiintoisen artikkelin metsänhoitajien osuudesta asekatkentaan on teokseen kirjoittanut sotakirjailija Mikko

Porvali. Keski-Suomen Metsänhoitajat ry, jonka historiikki ansaitsee paikkansa myös teoksessa täytti 90 vuotta vuonna 2015. SOTASAVOTTA-teos onkin juhlihan yhdistyksen, maamme vanhimman alueellisen metsänhoitajayhteisön kunnianosoitus Suomen itsenäisyyden puolesta taistelleille metsänhoitajille ja metsätieteen ylioppilaille.

640-sivuisen upean teoksen toimituskunnan ovat muodostaneet metsänhoitajat Jussi Halttunen, Pekka-Juhani Kuitto ja Antti Savela. Heistä Savela on sotaveteraani ja reservin majuri, Halttunen ja Kuitto sotahistoriaan perehtyneitä nuoremman polven metsänhoitajia ja reservin upseereita. Teoksen toimittajana ja työryhmän vetäjänä on ollut Pekka-Juhani Kuitto.

Kirjatilaukset voi tehdä sähköpostitse: sotasavotta@gmail.com tai puhelimitse: Jussi Halttunen 0400 644 913. Teoksen hinta on 35 euroa + postituskulut.

Heikki Lindroos

Kenraali uudisti Ilmavoimia

Markku Iskanius, Ilmojen kenraali ja kiistelty komentaja J.F. Lundqvist 1940-1946, DOCENDO 2015, sivuja 575, ISBN:978-952-291-136-6, Saarijärven Offset Oy 2015

Ennen kirjan lukemista nousi muistiini sodan jälkeen Hämeenlinnassa Viestikoululla Lundqvistin kehotus upseereille liittyä Suomi-Neuvostoliitto-seuraan. Sodan kokeneina siihen suhtauduttiin täysin torjuvasti. Ihmeteltiin kenraalin kehotusta tietämättä kuitenkin sen taustoja.

Näin ennakkoluuloisena aloitin tämän järkälemäisen kirjan lukemisen. Lukijalle tekstin luettua alkaa selvitä, että käsitykseni kenraalista on selvästi väärä.

Rauhan ajasta talvisotaan Ilmapuolustuksen uudelleenjärjestelyt

Vapaussodan jälkeen ilmavoimia johdettiin ulkomaisten upseerien neuvojen mukaisesti. Vuoteen 1932 ilmavoimia johdettiin ensin evl A. Somersalo ja sit-

ten jääkärimajuri Väinö Vuori, jotka riitaisuuksien tai joustamattomuuden vuoksi eivät onnistuneet tehtävässään. Mannerheimin aloitteesta tehtävään nimitettiin kenttätykistöupseeri, jääkärieversti Jarl Lundqvist 8.9.1932. Hän aloitti työnsä puhtaalta pöydältä. Uudelleenorganisointi ja operaatiosuunnitelmat vakuuttivat Mannerheimin, joka ylensi Lundqvistin kenraalimajuriksi 16.5.1936.Talvisodan jälkeen komentaja käynnisti ilmapuolustusjoukkojen kaikkien toimintasektoreiden uudistamisen. Kokoonpanot uudistettiin, ilmatorjunnassa tehtiin täysremontti. Ilmavalvontakoulutuksen materiaalin, ohjeistuksen ja lkp- valmistelujen osalta nostettiin hyvään valmiuteen.

Täyskäännöksessä kauppasuhteissa kerrotaan, kuinka Ranska ja Iso-Britannia halusivat Talvisodan aikana jopa toimittamansa sotamateriaalin lentokoneet takaisin. Tällöin päämaja ja ilmavoimien esikunta ryhtyivät etsimään uusia sotatarvikkeiden toimittajia. Yhdysvaltojen kaupan epäonnistuttua jäi viimeiseksi kauppasuhteet

Saksaan, josta Veltjensin kautta saatiin ostettua Saksan sotasaa-

listaa. Lentokonetehtaalte Lundqvist laati ohjelman lentokoneiden ja moottorien korjauksista, kunnostus- ja uudistuotannosta. Kun tehtaan johtaja ei ollut suosiollinen, vaihdettiin johtajaa. Talvisodan rauhan jälkeen Neuvostoliiton vaatimusten takia epäiltiin sen suunnittelevan hyökkäystä Suomeen. Uusin tutkimus todistaa, että loppuvuodesta 1940 Neuvostoliitto harkitsikin vakavasti sitä. Lopputalvi ja kevät 1940 oli työntäyteistä aikaa, kun lentojoukkojen lkp-valmistelut ja uudet lentokentän rakennussuunnitelmat tehtiin. Huhtikuun lopulla Lundqvist itse kirjoitti ”Koulutuksen suuntaviivoja”. Toukokuun 20 päivänä saksalainen diplomatti Karl Schnurre kertoi Helsingissä Saksan tulevasta sotaretkestä ja lupasi Suomelle tukea, jos Neuvostoliitto hyökkäisi.

Ilmavoimat maavoimien hyökkäyksen tukena

Ilmavoimissa valmiutta kohotettiin 10.6. suojajoukkojen pal-

velukseen astumisen yhteydessä. Kuljetusten päättyessä ilmavoimien tuli varautua tukemaan joko puolustuksessa olevaa armeijaa tai hyökkäyksen aloittavia yhtymiä. Hyökkäysvaiheessa Lundqvist osallistui 7.7. Karjalan Armeijan ongelmien selvittelyyn. Hän suoritti koko sodan ajan kerran viikossa rintamavierailuja. Kauppasuhteita Lundqvist yritti Ruotsiin ja Italiaan tuloksetta. Näin jäljelle jäi vain Saksa, josta saatiinkin huonokuntoisia sotasaalislentokoneita. Kun niistä moitittiin, niin Göring lahjoitti 1 kpl Do 17 Z -mallisia koneita ja varaosia.

Asemasodasta ja ilmavoimien uudistamisesta sekä suurhyökkäysten torjunnasta ja Lapin sodasta rauhankannelle on kerrottu yksityiskohtaisesti. Yllättäviä ovat tiedot Saksasta saatujen lentokoneiden ym. laitteiden määrästä sodan aikana.

Komentajan yllättävä nimitys ja ero

Puolustusvoimain komentajak-si nimitys yllätti Lundqvistin täydellisesti. Hän joutui pahaan saumaan, kun sodanjälkeiset

asiat, kuten kamppailu armeijan sisäisestä valvonnasta, ss-miesten erottaminen, asekatkenta- ja sotasyyllisyysasiat olivat pöydällä. Henkilöstön supistamiset olivat äärimmäisen vaikeita ja hankalia. Niistä kerrotaan kirjassa ehkä ensi kertaa sodan jälkeen. Kenraalimajuri Pajarin takia välit Mannerheimiin menivät poikki. Lisäksi kanta-henkilökunnalle annettu keho-tus liittyä Suomi-Neuvostoliitto-seuraan aiheuttivat ärtymystä. Hän oli myös turhautunut jouduttuaan upseeritoveriensa arvostelun kohteeksi. Näin hän päätyi eroanomuksen jättämi-seen 13.5.1946.

Teos on erittäin mielenkiin-toinen, koska siinä kerrotaan ilmavoimista ja sodan jälkiselvittelyistä täysin uusia asioita. Mutta toisaalta hyvinkin yksityiskohtaisesti esitettyjen lukujen lukeminen vaatii herpautumat-tomuutta. Kenraali Lundqvistin henkilökuva selkiintyi positiivisesti. Nuoremmalle polvelle teos on lähihistorian opetusta.

Olli Vuorio

Suomen sotahistoria tarkentui virolaisvapaaehtoisten osalta

Vuonna 1997 julkaistiin 3400 Suomen-pojan sotapalveluksista ja kohtaloista matrikkeli, vain kuusi vuotta Viron uudelleen itsenäistymisen jälkeen. Tällöin oli vielä paljon tietoa Suomenpoikien vaiheista pimennossa. Keräily ja kartoitustyö jatkuivat kuitenkin koko ajan.

Vuosien varrella on ilmes-tynyt muitakin Suomen-poiki-en historiaa valaisevia teoksia. Kadoksissa olleet Suomen-pojat oli tarve löytää ja saada mukaan päivitettyyn matrikkeliin. Työhön ryhtyi ammattihistorioitsija Peep Pillak työparinaan Heini Vilbiks. Heitä kirjoitus- ja toimitustyön aikana konsultoi Suomen-poika Vello Salo. Huolellinen toimitustyö on tuottanut komean tuloksen. Matrikkeli kantaa nimeä ”*Sommepois-te elulood – Soome sõjaväes II maailmasõja aastatel teeninud eestlased ja eesti vabatahtlikud*” (Suomen-poikien elämäkerrat – Suomen sotaväessä II maailmansodassa taistelleet virolaiset ja virolaiset vapaaehtoiset).

Teoksen alkusivuilla sekä Vi-ron tasavallan presidentti Too-

mas Ilves että Suomen tasaval-lan presidentti Sauli Niinistö esittävät tervehdyksensä. Pre-sidentti Niinistö on mielestäni loistavalla tavalla kiteyttänyt nyt valmistuneen matrikkelin merkityksen seuraavin sanoin: ”Tämän teoksen henkilötiedoista hahmottuvat kohtalot puhut-televat tulevia sukupolvia paljon henkilökohtaisemmin kuin hau-takivet tai muistomerkit.”

Teoksen päätoimittaja Peep Pillak selvittää lukijoille vapaaehtoisliikkeen taustoja ja kir-jan toimitustyössä noudatet-tuja periaatteita. Pillak ryhtyi työhön Suomen Sotaveteraani-en Viron yhdistyksen toimek-siannosta saaden ”oikeaksi kä-dekseen” Viron ulkoministeriön kirjastonhoitajan Heini Vibiksin. Veteraanien toimisto auttoi antamalla käyttöön hallussaan olleet tiedot, mutta vaikeutena oli se, ettei edellisen matrikke-lin tekstejä eikä valokuvia ollut enää käytettävissä elektronises-sa muodossa, vaan kaikki tiedot piti uudelleen tallentaa. Myös valokuvien laadussa oli paran-tamisen varaa, joten parempien

kuvien etsiminen muodosti suu-ren osan työstä.

Veteraaneista tulivat kirja-tuiksi matrikkeliin seuraavat tiedot: 1. elämäkerrat aakkos-järjestyksessä, 2. nimet kaikki-ne variaatioineen (alkuperäiset sekä viroonnetut) ja sodassa käy-tetyt, sillä omaisten suojelemi-seksi jotkut toimivat muutetul-la nimellä, 3. lähisukulaaisuudet matrikkelissa olevien kesken, 4. sotilasarvo, 5. syntymäaika, 6. syntymäpaikka, 7. ammatti ja tehtävät ennen Suomeen me-noa, 8. asuinpaikka ennen Suo-meen menoa, 9. Suomeen meno ja palvelukseen astuminen, 10. palvelus Suomen armeijassa, 11. tiedot sodanaikaisista palkitse-misista (kunniamerkit), 12. kar-kaamistapaukset, 13. vapautu-minen asepalveluksesta, 14. sak-salaiset palkitsemiset, 15. sodan jälkeinen elämä, 16. palkitsemi-set (viralliset kunniamerkit), 17. kuolinaika, 18. kuolinpaikka, 19. hautapaikka sekä 20. valoku-va (mikäli mahdollista, niin stu-diokuva).

Erityisen arvokkaan panok-sen toimitustyöhön on antanut

Suomen-poikien perinneyhdis-tyksen hallituksen jäsen majuri Marko Maaluoto, joka ammat-tiupseerina sekä historiaa vaka-vasti harrastavana henkilönä on laatinut luettelon otsikolla ”Toi-sen maailmansodan aikana suo-malaisilla kunniamerkeillä pal-kitut virolaiset ja virolaisvapaa-ehtoiset”.

Teoksessa on myös luette-lo niistä joukoista ja erikoisyk-siköistä, joissa virolaiset palve-livat. Lähdeluettelo on laaja ja seikkaperäinen. Kirjaan on saa-tu talletetuksi tiedot yhteen-sä 3359 virolaisvapaaehtoisesta, mikä on 28 miestä enemmän kuin edellisessä matrikkelis-sa. Päätoimittaja Peep Pillakin mukaan työ tietojen täydentä-miseksi ja tarkentamiseksi kui-tenkin jatkuu. Aihealuetta Suo-men-pojat ei ole ammennettu loppuun ja nyt ilmestynyt teos voi olla pohjana perusteellisem-malle tutkimukselle.

Kirjan julkistamistilaisuu-teen Viron kansalliskirjastoon oli 18. kesäkuuta kokoontunut arvovaltainen ja runsaslukuinen joukko. Paikalla olivat mm. Vi-

ron emerituspresidentti Arnold Rüütel sekä suurlähetystöstäm-me suurlähettiläs Kirsti Narinen ja puolustusasiamies, komentaja Jussi Voutilainen. Arvovierail-le sekä jokaiselle toimitustyös-sä mukana olleelle tai sitä tuke-neelle henkilölle annettiin oma ”lämpimäiskappale”. Suurlähet-tiläs Narinen piti loistavalla vi-ronkielellä veteraaneille kauniin kiitospuheen ja tilaisuus jatkui iloisen seurustelun ja kahvipöy-dän antimien ääressä.

Suomen-pojilla on nyt pysy-vä sijansa Suomen sotahistori-assa. Kiitos Peep Pillakille, Hei-ni Vibiksille, Vello Salolle sekä kaikille toimitustyöhön osal-listuneille. ”Työ tekijäänsä kiit-tää”, on vanha suomalainen sa-nonta. Tämä työ on onnistunut tavalla, joka tuottaa iloa kaikil-le Suomen-poikien ja Viron ys-täville. Suuret kiitokset! – Suur, suur tänu!

Nyyrikki Kurkivuori

Kirjat

Kertomus ihmisten sitkeydestä ja järjestötyön voimasta

Sotainvalidien Veljesliiton 75-vuotisen toiminnan historia ”Sotainvalidit edellä käyden – vammoista huolimatta” on vaikuttava teos. Vaikuttava niin sisältönsä kuin sanomansa puolesta. Se kertoo suomalaisista miehistä ja naisista, heidän kohtaloistaan – ja halustaan olla toinen toistensa tukena. Se kertoo paljon myös suomalaisen kansalaisjärjestötoiminnan vaiheista muuttuvassa maailmassa. FT Tuomas Hoppu on tehnyt perinpohjaista työtä. Kirjassa on runsaasti sekä tilastotietoa että yksityiskohtaisia aikalaiskuvauksia.

Sodissamme vammautuneet olivat suurimmalta osin nuoria miehiä ja naisia. Heillä oli toiveita ja unelmia, joista suuren osan sota murskasi. Mutta ei kuitenkaan sitä tärkeintä, eli elämänuskoa: elämän on jatkuttava. Oikeastaan koko Veljesliiton toiminta kautta vuosien ja yhä edelleen kertoo tästä. Nyt on kaikkien sotiemme veteraanien vanhuudenhuollon aika. Veljesliiton historia on paljolti samanlainen kuin ihmisenkin elämänsä kulkien nuoruudesta vanhuuteen ja lopulta

jälkipolville jäävään henkiseen ja aineelliseen perintöön.

Sotainvalideja oli meillä jo ennen talvisotaa – niin ensimmäisen maailmansodan kuin sisällissodan seurauksena. Heidänkin huollostaan teoksessa kerrotaan – ja myös siitä, miten sisällissodan jälkeistä vastakainasettelua hoidettiin. Suomessa säädettiin vuonna 1948 sotilasvammalaki, joka yhtenäisti korvauskäytännöt myös talvi- ja jatkosodan osalta. Tämä ei kuitenkaan todellisuudessa merkinnyt sodassa vammautuneiden ja yleensä sotaan osallistuneiden yleistä arvostusta. Kuten Tuomas Hoppu toteaa: ”Sodan oikeutuksen sanelevat yleensä sen voittajat”.

Ennen Sotainvalidien Veljesliiton elokuussa 1940 tapahtunut perustamista oli jo muutamia invalidijärjestöjä sekä sodissa vammautuneiden parissa toimivia järjestöjä. Teoksessa kerrotaankin liiton alkuun liittyneestä järjestöllisestä kiistasta ja halusta perustaa oma sotainvalidityöhön paneutuva järjestö.

Tilanne ei vielä kuitenkaan riittävästi näyttänyt selkeyty-

vän. Ylipäällikkö marsalkka Mannerheim totesikin sen epätydyttäväksi ja kutsui loka-kuussa 1940 neuvottelukokouksen tilanteen selkeyttämiseksi. Tuloksena oli yhteisymmärrys työnjaosta Sotainvalidien Veljesliiton ja muiden järjestöjen – mm. Punaisen Ristin – kesken. Marraskuussa 1940 perustettiin koordinoitua varten sotainvalidihuollon johtajan toimi. – Voisi todeta, että aivan järjestöjen toimintakentästä riippumatta koordinoitua ja työnjakoa tarvitaan, vaikka monenlainen järjestötoiminta rikkaus onkin.

Veljesliiton järjestörakenteessa oli lähes alusta pitäen sekä valtakunnallista, piiritason että paikallisyhdistysten ja erikoisjäsenyhdistysten toimintaa. Valtiosa sodissa vammautuneista oli nuoria miehiä, joukossa kuitenkin myös naisia. Liiton ensimmäisenä erikoisjäsenyhdistyksenä perustettiin vuonna 1941 Sotasokeat. Piirit perustettiin pääosin vuoden 1944 lopulla. Naissotainvalidien oma yhdistys perustettiin vuonna 1946. Liiton järjestörakenteessa tehtiin useita uudistuksia, mm. 1970-luvun alussa ja 2000-luvun alussa. Varsinaisten sotainvalidijäsenten tueksi ovat tulleet jälkipolvet. Liitto on tehnyt päätökset toiminnan tulevaisuudesta. Viimeisistäkin sotainvalideista pidetään huolta.

Historiateos kuvaa kiinnostavasti Veljesliiton vaiheet: alkuvuosikymmenien toiminnan rakentamisesta ja vakiinnuttamisesta seuraavien vuosikymmenien monipuoliseen laajentumiseen sekä laitosten rakentamiseen ja 2000-luvun alun toiminnan painopisteen siirtymisestä sotainvalidien sekä heidän puolisoitensa ja leskiensä vanhuudenhuoltoon. 1940-luvun loppupuolella poliittiset paineet uhkasivat liiton toiminnan olemassaoloa ylipäätään – ja 1960-luvulla asenteissa oli paljon sotainvalidien ja veteraanien syyllistämistä. Erityisesti 1950- ja 1960-luvut näyttäytyvät kirjan lukijalle paitsi toiminnan vakiinnuttamisen aikana myös monenlaisen kamppailun aikoina.

Sotainvalidien Veljesliitto ryhtyi alusta pitäen hyvin määrätietoisesti työhön invalidien hoidon, koulutuksen ja yleensä elinolojen puolesta. Veljesliiton edustajat ovat kautta vuosien ol-

leet asiantuntijoina mukana teh- täessä sotainvalidien ja veteraanien elinoloihin ja korvauksiin liittyvää lainsäädäntöä. Viimeisimpiä ovat olleet kunnallisten avopalveluiden korvattavuuden ulottaminen lievemmin vammautuneisiin sotainvalideihin sekä pitkäaikaisen laitoshoidon prosenttirajojen lieventäminen. Kirjassa kerrotaan myös se väistämätön tosiasia, että muut veteraanit ovat kokeneet tilanteen kannaltaan epäoikeudenmukaiseksi.

Sotainvalidit tarvitsivat tukea työelämään palaamiseen, mikä ei ollut 1940-luvulla helppoa. Asuntopulan helpottamiseksi eräät paikallisosastot ryhtyivät rakennuttamaan kerrostaloja sotainvalideille. Liitto oli aktiivinen myös maanhankinnan turvaamisessa sotainvalideille. Jäsenistön mielen ja kehön virkistykseksi järjestettiin hengellistä toimintaa, ja erilaisia tapahtumia valtakunnallisesti ja kautta maan yhdistyksissä. Ajan myötä toiminnan sisältö on tietysti muuttunut: sodanjälkeisen ajan nuoret invalidit ovat ikääntyneet. Yhä enemmän on panostettu kuntoutukseen ja kotona asumisen tukemiseen sekä heikkokuntoisimpien invalidien vanhuudenhuoltoon. Tästä kaikesta historiateos kertoo hyvinkin yksityiskohtaisesti.

Miten sitten kaikki rahoitettiin? Toiminnan mahdollistamiseksi tarvittavaa rahoitusta on saatu valtiolta ja muilta tahoilta sekä hankittu omalla liike- ja muulla toiminnalla sekä keräyksillä. Raha-automaattiyhdistyksen merkitys rahoittajana kasvoi 1960-luvulta lähtien. Liitolla oli pitkään myös merkittävää omaa liiketoimintaa.

1970-, -80 ja -90-luvuilla veljesliitto toteutti laajaa huoltolaitosten rakentamista ja laajentamista. Invalidit ikääntyivät, joten kuntoutukseen oli panostettava tehokkaasti. Tästä kuntoutuksen hyödyllisyydestä on vahvaa näyttöä: sotainvalidit ovat olleet jopa parempikuntoisia kuin samanikäiset muut veteraanit. Ajan mittaan nousi esille tarvetta maakunnallisten sairaskotien rakentamiseen – tähän Veljesliitto tosin ei alun perin suhtautunut kirjan mukaan kovin myönteisesti. 1990-luvulle tultaessa oli rakennettu 21 sotainvalidien sairaskodin verkosto valtion lai-

noituksen, RAY:n avustusten ja omalla rahoituksella. Veljesliiton paikallisyhdistykset olivat erityisesti 1990-luvulta lähtien käynnistämässä palvelutalojen rakentamista. Suuri kysymys on, miten nämä tilat ja erityisesti vuosien mittaan kertynyt osaamista voidaan jatkossa käyttää.

1990-luvulla ja 2000-luvun alussa Veljesliitto on tehnyt ja tekee työtä ikääntyneiden sotainvalidien sekä heidän puolisoitensa ja leskiensä toimeentulon ja kohtuullisten elinolojen turvaamiseksi. Samaan aikaan liiton toimintaa on organisoitu uudelleen ja kiinteistöomaisuutta realisoitu. Päätökset eivät ole olleet helppoja ja julkinen keskustelu ”rikkaista veteraani- ja sotainvalidijärjestöistä” on vääristellyt tosiasioita.

Sotiemme invalidien ja veteraanien järjestöt ovat olleet vahvoja vaikuttajia ja jäsenistönsä hyväksi toimijoita. Tässä teoksessa kuvataan järjestöjen yhteistyötä ja myös keskinäisiä kiistoja. Sotainvalidien Veljesliitto on kautta aikojen löytänyt hyviä yhteistyökumppaneita, toteuttanut verkostoitumista niin yhteiskunnallisiin vaikuttajiin, liike-elämään kuin toisiin järjestöihin. Sotainvalidikansanedustajat olivat merkittävä joukko lainsäädäntötyön edistäjinä. Maamme presidentit ovat myös osoittaneet sotainvalideille arvostuksensa ja tukensa. Sosiaali- ja terveysministeriön yhteyteen vuonna 1979 perustettu Rintamaveteraaniasiain neuvottelukunta on osaltaan edesauttanut sotiemme invalidien ja veteraanien asioiden hoitamista.

Sotainvalidien Veljesliiton historia kertoo toimintansa perimmäisen tarkoituksen toteuttaneen järjestön muuttumista tilanteen mukaan. On vaikeiden vaiheiden kautta mukauduttu uusiin tilanteisiin. Järjestölliset kiistat on käyty ja pääosin myös ratkaistu. Tämän ovat toteuttaneet vahvat ja asiaansa sitoutuneet luottamushenkilöt sekä työntekijät kautta koko kentän. Usko omiin tavoitteisiin ja sitkeys niiden saavuttamiseksi. Näin voisi lyhyesti tiivistää Veljesliiton 75 vuoden mittaisen ja yhä jatkuvan työn.

Pirkko Karjalainen

Vanhustyön keskusliiton toiminnanjohtaja 1993 - 2014

Sotapropagandaa

ymmärrettävä. Lähes kaikesta venäläisestä aineistosta on käännökset. Taistelua mielistä -teoksessa tulee hyvin esiin se, miten kaiken kattavaa propaganda oli. Se ei rajoittunut vain rintamien välittömään läheisyyteen, vaan kattoi koko maan. Mielialojen muokkausta suunnattiin voimakkaasti kotirintamalle lehdistöllä ja postikorttikuvituksella. Teksti oli molemmin puolin varsin rankkaa.

Autio on käyttänyt runsaasti omia kokoelmiaan kirjan aineistona, joten siellä on paljon uutta ja ennen näkemätöntä myös alan harrastajille. Kirjassa on 178 sivua ja lähes 300 kuvaa. Teoksessa käsitellään myös jonkin verran v. 1918 sotaa ja sotien välistä propagandaa. Taistelua mielistä on hyvä lahja ja huomioimisväline sellaiselle, jolla jo kaikkea on.

Kirjaa saa Etelä-Pohjanmaan piiristä, puh. (06) 423 3510 tai suoraan Lasse Autiolta puh. 040 587 3161, hinta 20 € + postikulut.

Pertti Kortensniemi

Soinilainen tietokirjailija ja sotahistorioitsija Lasse Autio on julkaissut 12. teoksensa, ”Taistelua mielistä”. Tällä kertaa Autio on perehtynyt varsin seikkaperäisesti sodanaikaiseen propagandaan. Aihetta on aiemmin käsitelty melko vähän. Suurelle yleisölle sen tietämys on rajoittunut ehkä siihen, mitä Vanhala huutelee linjojen yli Tuntemattomassa sotilaassa ”Tuu sää hakemaan leipäs päälle voita”.

Autio on pitäytynyt selväkielisessä ja kansanomaisessa tekstissä, joten teos on hyvin

Mannerheim-ristin ritari Tauno Viiri läheltä ja vähän kauempaakin katsottuna

Mikko Laiho: Marskin ritari Tauno Viiri lähikuvassa, ISBN 978-952-93-5493-1, omakustanne 2015, 135 s., hinta 20 euroa.

Mikko Laiho: Viirin pataljoona jatkosodassa, ISBN 978-952-93-5454-2, omakustanne 2015, 127 s., hinta 30 euroa.

Kirjojen myynti ja tiedustelut: mikko.laiho@edu.mikkeli.fi tai Mikko Laiho, Pölkkinlahdentie 1, 52100 Anttola

Vapaa-ajan sotahistorioitsija Mikko Laiho on kirjoittanut Anttolan miesten sotatiestä jo useamman kirjan. Nyt hän on täy-

dentänyt sarjaa kahdella uudella kirjalla. Kumpaisenkin kirjan päähenkilö on Mannerheim-ristillä palkittu pataljoonan komentaja majuri Tauno Viiri.

Toisen kirjan nimi on "Marskin ritari Tauno Viiri lähikuvassa". Jo kirjan nimestäkin ilmenee, mistä on kysymys eli kirjaan on koottu suuri joukko valokuvia ensisijaisesti Viirin sotilasuran ajalta ja varsinkin jatkosodan vuosilta. Kirjan täydennyksenä on valokopioita Viirin johtamien yksiköiden taistelutukemuksista, päiväkäskyistä ja sotapäiväkirjoista.

Toisen, laaja-alaisemman kirjan nimi on "Viirin pataljoona

jatkosodassa". Se kertoo JR 43:n 1 pataljoonan - joka koottiin kesällä 1941 lähinnä Anttolan, Ristiinan ja Suomenniemen reserviläisistä - taisteluista. Pataljoona kunnostautui kesän ja syksyn 1941 hyökkäysvaiheessa niin hyvin, että komentaja Viiri palkittiin 13.11.1941 Mannerheim-ristillä, ensimmäisenä pataljoonan komentajana. Viirin erikoisalaa olivat saarrostitukset ja koukkaukset vihollisen linjojen taakse.

Sodan myöhemmässä vaiheessa Viirin tehtävät muuttuivat, samoin kuin niiden yksiköiden nimi, joissa hän palveli. Joka tapauksessa hän oli 20.6.1944 - sinä päivänä, kun Viipuri mene-

tettiin - 20. Prikaatin esikunta-päällikkö. Siinä tehtävässä hän ei kuitenkaan voinut paljon vaikuttaa tuon kohtalokkaan päivän tapahtumiin. Kirjassa on hyvä kuvaus tapahtumien kulusta. Ne vierivät omalla painollaan ja liian moni satunnainen tekijä vaikutti ratkaisuihin suomalaisen taisteluasemaa heikentävällä tavalla, tuloksena kaaos.

Viiri osallistui sodan jälkeen asekatkentaan ja oli pidätettynä melkein kaksi vuotta. Hänen onnistui siirtyä kuitenkin Ruotsiin ennen tuomion julistamista ja sieltä myöhemmin Kanadaan, missä hän asui vuonna 2002 tapahtuneeseen kuolemaansa

saakka. Ehkä hän tästä syystä ei ole tullut niin tunnetuksi Suomessa kuin moni muu ritari.

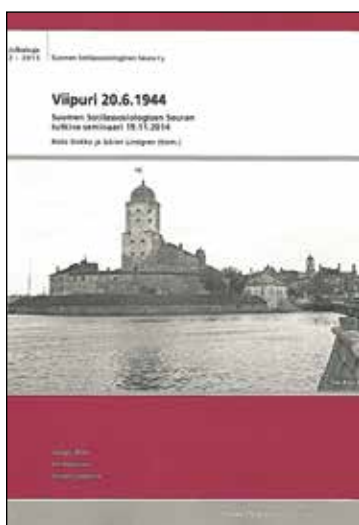
Kirjassa on Viirin pataljoonan miehistöluettelo ja sankarivainajien nimet, osa kuvien kanssa. Mielestäni nimiluetteloiden mukaanotto on hyvin tärkeää siitakin syystä, että monet veteraanit eivät ole enää itse kertomassa sankariteoistaan, eivätkä tehneet sitä elinaikanaan. Jälkipolvet ja omaiset voivat Lahon kirjan ansiosta saada edes jonkinlaisen kosketuksen ja käsitöksen sotasukupolven kulke- masta karusta taistelujen tiestä.

Esko Vuorisjärvi

Viipurin menetys 1944 kansissa

Maamme kohtalo ratkaistiin Karjalan kannaksella kesällä 1944. Niinpä siellä käydyt jatkosodan ratkaisutaistelut ovat olleet niin median kuin suuren yleisönkin mielenkiinnon kohteena. Taistelujen eräs kulminaatiopiste, dramaattinen ja tutkijoiltakin osin selittämättömäksi jäänyt Viipurin taistelu 20.06.1944 herättää edelleen sotahistoriasta ja sotilasjohtamisesta kiinnostuneissa uteliaisuutta.

Miten oli mahdollista, että Suomen toiseksi suurin kaupunki Viipuri, jota oli käsketty puolustaa kaikin keinoin, menetettiin lähes taistelutta muutamassa tunnissa? Mitä siellä oikein tapahtui? Mikä oli sotilaallisten syiden osuus? Mikä käyttäytymistieteellisten, sotilassosiologisten ja sotilaspsykologisten syiden osuus? Onko asiasta uutta tutkimustietoa?

Suomen Sotilassosiologinen Seura ry:n piiristä käynnistyi kymmenisen vuotta sitten kehittämissä, jonka tarkoituksena on tuottaa tämän sotahistoriallisen tapausesimerkin pohjalta moderniin käyttäytymistieteeseen ja uusiin tutkimustuloksiin rakentuvaa kadettien ja reservin johtajien

opetusaineistoa. Kyse ei ollut niinkään sotahistoriasta, vaan sotilasjoukon käyttäytymistä ja johtamista koskevan modernin käyttäytymistieteellisen tiedon opettamisesta.

Moderni käyttäytymistiede on sotatieteidenkin alalla avannut tieteenalojen välisiä rajoja, ja perinteinen sotahistoria on saanut rinnalleen uusia käyttäytymistieteellisiä selitysmalleja, joita hankkeessa on hyödynnetty. Niiden avulla tapausesimerkki, Viipurin taistelu, on voitu avata aivan uudella tavalla.

Hankkeen eräänä ideana on ollut opettaa keskeisiä, mutta teoreettisesti vaikeita asioita sotilaiden käyttäytymisestä ja johtamisesta sodan ajan olosuhteissa ja taistelussa mahdollisimman havainnollisesti yhdistämällä ne dramaattiseen, todelliseen tarinaan Viipurin

taistelusta 20.6.1944. Havainnollistamista on vahvistettu opiskelijoiden matkoilla taistelun aidoille tapahtumapaikoille.

Tukeakseen kehittämishanketta Suomen Sotilassosiologinen Seura ry järjesti 19.4.2007 Viipurin taistelua käsittelevän päivän seminaarin. Seminaari oli menestys, ja sen esitelmistä tuotettiin Maanpuolustuskorkeakoulun Johtamisen laitoksen ja Käyttäytymistieteiden laitoksen opetusaineisto, jota on käytetty vuosien ajan kadettien ja sotatieteiden maisterien opetuksessa.

Kun vuonna 2014 oli tullut kuluneeksi 70 vuotta tapahtuneesta, Suomen Sotilassosiologinen Seura totesi, että oli tullut aika päivittää Viipurin taistelua koskeva tutkimustieto. Se tapahtui 19.11.2014 yleisölle avoimen seminaarin muodossa

yhteistyössä Suomen Sotahistoriallisen Seuran kanssa.

Seminaarin esitelmistä on tuotettu kirjallinen kooste, joka on kaikkien asiasta kiinnostuneiden saatavilla sähköisessä muodossa. Se löytyy Internetistä <http://www.sotilassosiologia.fi/julkaisut>

Sieltä löytyvät myös Sotilassosiologisen Seuran muut julkaisut sekä yhteistyössä Maanpuolustuskorkeakoulun Johtamisen laitoksen kanssa julkaistu vuoden 2007 seminaarikirja. Painettuna näitä kirjoja ei valitettavasti ole suuren yleisön saatavilla.

Antoisia lukuhetkiä!

Göran Lindgren

ylil res, sotahistorian harrastajatutkija

Opas sotahistoriallisilla retkillä esimerkiksi Viipuriin

Oy Herrfors Ab

Pietarsaari

Terramek Oy

Pirkkala

Kiitos Sotaveteraaneille
Porvoosta! Nro:146

Vartioliike Edström Oy Ab

Porvoo

MG-Trans Ky

Porvoo

Kajomer Oy

Pälkäne
www.kajomer.fi

**Kuljetusliike
Timo Tuominen**

Pälkäne

Autoilija Juha Virta

Pöytyä, Kyrö

Masara Oy

Nousiainen

Tankkipojat Oy

Raisio

Tovepak Ky

Rauma

Kiitos Sotaveteraaneille
Raumalta! Nro:142

Lukijoilta-palstalle lähetettyjen kirjoitusten enimmäispituus n. 2 500 merkkiä.

Lukijoilta

Ukraina kirvoitti

Kirjailija Antti Tuurin viime numeron, Ukrainan tapahtumia käsittelevän kolumnin kaksi viimeistä lausetta jättivät kysymyksen, mitä kirjoittaja tarkoittikaan puhumalla Nato-haukoista. Haukka on lintu, jota lintumaailmassa pidetään lähinnä hyökkäävänä, ja kyllä Naton tehtävä nyt Ukrainassa on hyökkäyksen kohteeksi joutuneen maan puolustaminen.

Toisessa lauseessa sanotaan miten länsimaiden pakotteet ja vaatimukset uhkaavat Putinin sanomana äiti-Venäjää. Olisiko länsimaiden pitänytkin katsella kädet ristissä, kun Putin kaappasi Krimin Ukrainalta, ja oli vielä ottamaisillaan itäosia toisaalla samasta maasta?

Aika velikultia, sanoi Väinö Linnakin romaaninsa lopuksi.

Arvo Heininen, sotaveteraani, Tampere

Nuorin jäsen

Kesäkuun lehdessä esiteltiin liiton nuorin jäsen. Sauvo-Karunan yhdistyksessä on jäsenenä viiden vuoden ikäinen Kalle Piipponen Salosta.

Evakkolapset vanhenevat

Luin lehdestänne Antti Henttosen artikkelin ”Evakkolasten tutkimuksella olisi jo kiire”. Ehdotanpa teille, että tartutte tuumasta toimeen ja pyydän teitä laittamaan lehteenne ilmoituksen ja mahdollisesti jonkun muun tahon vastaanottamaan evakkolasten kirjoituksia kokeimuksistaan. Itse lähdin palavasta Viipurista toisen sotapäivän iltana tai oikeammin yöllä Simolan aseman kautta jonnekin sotaa pakoon seitsenvuotiaana, joten muistot ovat tallessa. Ehkäpä jokin muukin instanssi yhtyisi asiaan. Mielestäni ei kannata tuhlaata yhtään aikaa. Me evakkolapset vanhenemme. Minä voisin aloittaa kirjoittamisen heti, niin kauan kuin näköä riittää. Silmälääkäri totesi eilen silmänpohjarappeuman, johon ei ole lääketä, ja näkö heikkenee ja menee, niin että vain hahmot näkyvät. Kirjoittelen myös mielelläni, kun vain saan sopivia aiheita, ja olen havainnut, että kaltaisiani on paljon.

Raija Mäki

Tarkennus

Ilmatorjunta
Sotaveteraani-lehdessä 3/2015 sivulla 15 olevassa kuvassa on virheellinen teksti. Helsingin ilmatorjuntakeskus (it. FI) toiminassa 1944. Luutnantti Heikki A. Reenpää on kolmas vasemmalta. Toinen vasemmalta on Veikko Rantalainen.

Jahtec Oy Rauma www.jahtec.fi	Komtek Oy Riihimäki	HF-Autohuolto Oy Riihimäki
www.kukkolayhtiot.fi	Metsä-Koskela Oy Ruovesi	Maanrakennusliike Manninen Oy Ruovesi
www.kp-ravintolat.fi	Rakennusliike T. Rauman Oy Salo	Pohjoismainen Solumuovi Oy Muurla
Salon Tilipalvelu Oy Salo	Sipoon Venesäilytys ja huolto Västerskog, Sipoo	-sorat ja murskeet- Kourla Oy Somerniemi, puh. 0400-653 797
Stainless Team Finland Oy Suonenjoki	Ar-Pe Trailer Oy Säkylä	Ugly Boy Tammela
Kiitos Sotaveteraaneille Tammisaaresta! Nro:143	Teiskon Raksa Oy Tampere	Lakiasiat Ojalehto Tampere
Lean Ware Oy Tampere www.leanware.fi	Puhallinsoitinkorjaamo Jarmo Parkusjärvi Tampere	Arkkitehtiruutu Oy Tampere
NPE Kulconsult Oy Tampere	FT-Ideas Oy Tampere	Messupuu Tampere
Piharakentajat Juha Moijanen Ky Tampere	KB-Rakennus Oy Tampere	Milcon Oy Tampere

Virkistä muistiasi

Kenestä kirjailijasta on kysymys?

1. XX oli synnynnäinen runoilija, joka ensimmäisenä käytti suomen kieltä sujuvasti kaikkinaisiin taiteellisiin tarkoituksiin.
2. XX saavutti maailmanmaineen muumikirjoillaan, joita on käännetty yli kolmellekymmenelle kielelle.
3. XX on suomalaisen nykykirjallisuuden tunnetuimpia nimiä. Hänen laajaan ja monipuoliseen tuotantoonsa kuului lähes kaikkia kirjallisuuden lajeja edustavia teoksia. Kantaottavien tekstiensä ansioista XX tuli tunnetuksi eräänlaisena kansakunnan oraakkelinä sekä usein myös henkisen ja taloudellisen tuhon profeettana.
4. XX oli ensimmäinen suomenkielinen ammattikirjailija. Häntä pidetään Mikael Agricolan ja Elias Lönnrotin rinnalla suomenkielisen kansalliskirjallisuuden luojana.
5. XX tunnettiin poliitikkona ja näytelmäkirjailijana. Hän toimi myös Yleisradion pääjohtajana sekä kansanedustajana.
6. XX tavallaan kuuluu suomalaiseen yleissivistykseen yksistään jo tämän kirjailijan kuuluisimmasta teoksesta tehdyn elokuvan vuoksi. XX ehti elinaikanaan kirjoittaa lukuisia teoksia sekä vastaanotti useita huomionosoituksia.

Oikeat vastaukset s. 47

Sanakilpa

Lehdessä 3.2015 kilpailusanamme oli "Ahomansikka". Hyväksytyjä sanoja löytyi 111 kpl, jotka ovat alla olevassa luettelossa:

Aasi, ahkio, ahma, aika, aisa, akana, akka, amok, anis, ankka, ansa, ansio, asia, aski, (14)
 Haaksi, haasia, haaska, haima, haka, hako, hana, hanikka, hanka, hanki, hansa, hanska, hikka, hima, himo, honka, (16)
 Ihokas, inho, inka, (3)
 Kaakao, kaamos, kaaos, kaaso, kahina, kaiho, kaima, kaksio, kama, kamana, kamina, kana, kani, kanki, kansa, kansi, kansio, kasa, kasi, kasino, kaski, kasko, kiho, kimo, kina, kino, kinos, kisa, kisko, kohina, koksi, koni, koski, (33)
 Maha, maho, mahonia, mahonki, maikka, mainos, makaki, makki, maksa, mana, mania, mansikka,
 maski, mohikaani, moka, mokka, moska, (16)
 Naakka, naama, naamio, nahka, nakki, nami, nikama, niska, noki, nokka, (10)
 Ohmi, oinas, oksa, onki, (4)
 Saanti, saanto, saha, sakka, sakki, sakko, samaani, sana, sanko, sanoma, sika, sima, sinko, smokki, sokka, sokki, (15)

Kaikkien osallistujien kesken arvottiin kolme CD-levyä "Sama kaiku on askelten". Palkinnon saavat **Pirkko Kangas**, Ylivieska, **Riitta Lindell**, Turenki ja **Veikko Parikka**, Loimaa. Seuraava kilpailusanamme on "SADONKORJUU". Lähettäkää vastauksenne perjantaihin 2.10. mennessä kirjeessä tai postikortilla: PL 600, 00521 HELSINKI, faksilla numeroon (09) 6126 2020 tai sähköpostilla osoitteeseen toimitus@sotaveteraani.fi. Vastaukseen kirjoitetaan lähettäjän nimi ja osoite, kirjekuoreen lisäksi "Sanakilpa". Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan kolme kirjaa "Naiset Isänmaan asialla".

Kiinteistöhuolto Untamo Selamo

Tervo

Kuntoaura Oy

Teuva
www.opintola.com

Kilsa Tools Oy

Toijala

TTK Oy

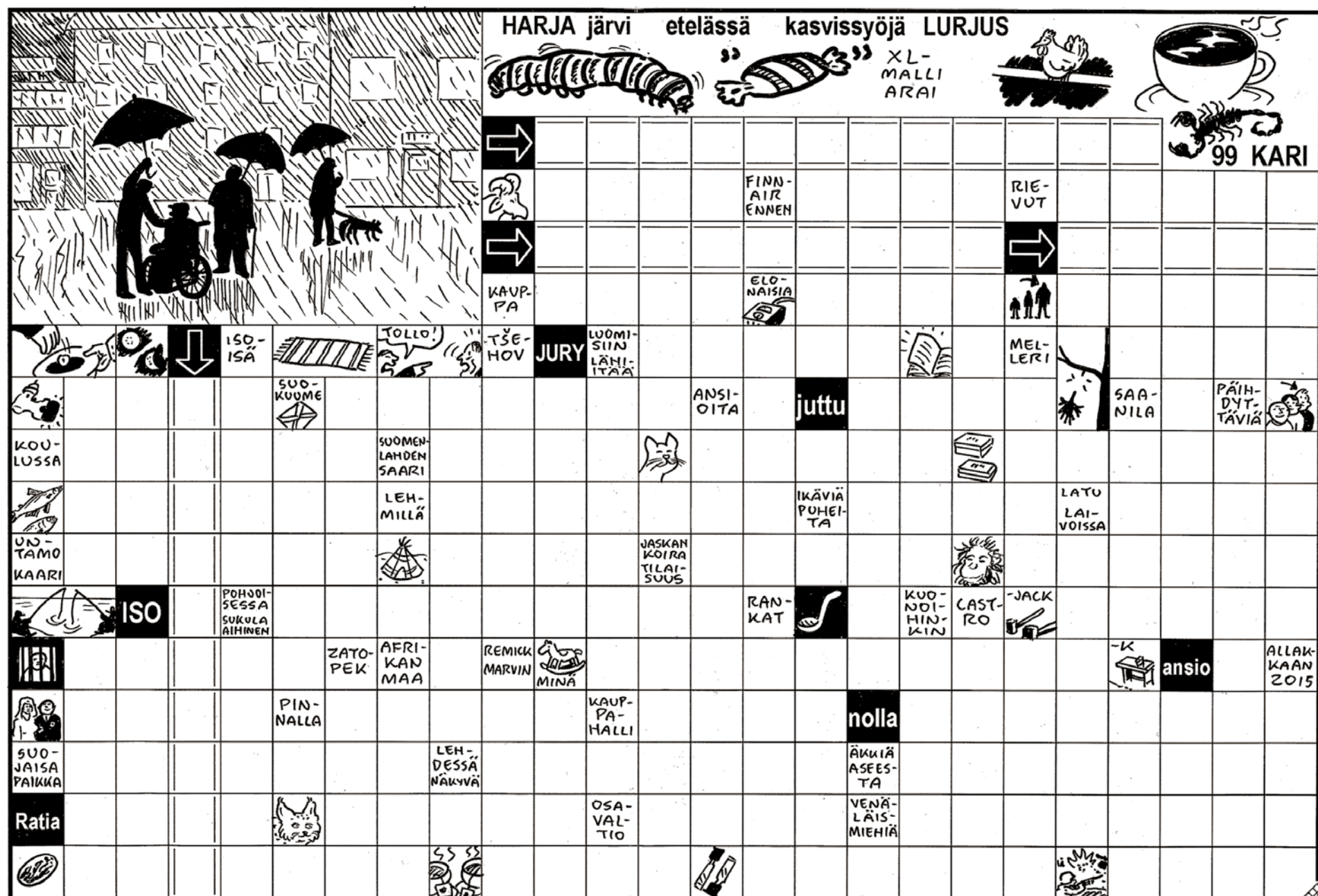
Turku
www.ttkoy.fi

Rannikkoseudun Asennus Oy

Turku

Syyskuun ristikko

Kiitos Sotaveteraaneille Turusta! Nro:147 	Pelti-Expert Oy Tuusula	Kuljetus Kervinen Oy Tuusula
Kiitos Sotaveteraaneille Tuusulasta! Nro:149 	Rautarakenne S. Lipponen Oy Kalanti, Uusikaupunki	J. Tavela ja Kumpp. Ky Valkeakoski
Powernet Vantaa	Kiinteistösaneeraus Oy Vantaa	Warmnet Oy -lämpöverkkoasennukset- Varkaus

Hyvinvointia, kuntoutusta ja hoivaa

**LOTTA
SVÄRD
SÄÄTIÖ**

Elää tätä päivää,
ajan hengessä.

www.lottasaatio.fi

LOTTAMUSEO

KUNTOUTUSTA

VUOKRA-ASUNTOJA

AVUSTUSTOIMINTAA

www.lottamuseo.fi

**25-vuotta
työtä vanhusten hyväksi**

- asumispalveluja täysihoidolla kodikkaissa tiloissa
- lyhytaikaisia kuntouttavia lomajaksoja
- päiväpalveluja

Tervetuloa tutustumaan!

 **Palvelukoti
Jaatinen**

Toipilaspolku 4, 86800 Pyhäsalmi, p.040-7528 750
www.palvelukotijaatinen.fi

I H M I S E N H Y V Ä K S I

**Oulaisten Taukokankaalla
Palvelumme veteraaneille**

**Laitos- ja avokuntoutus
Tehostettu palveluasuminen
Kuntouttava hoito**

Tiedustelut: 044 4794 713 palveluasumisesta tai
044 4794 717 kuntoutuksesta

 TAUKOKANGAS
www.taukokangas.fi

www.taukokangas.fi p. 08-4794700

**OULUNKYLÄN
KUNTOUTUSSAIRAALA**

**VETERAANEILLE LAITOS-,
PÄIVÄ- JA AVOKUNTOUTUSTA.**

Tervetuloa Oulunkylän kuntoutussairaalaan!

Käskynhaltijantie 5, 00640 Helsinki
Puh. (09) 752 712 www.okks.fi

Sotaveteraanien laitostuntoutusta Hoikussa, Haminassa

Rintamaveteraanikuntoutukseen ovat oikeutettuja sotiemme veteraanit, sekä miehet että naiset, joilla on rintamatunnus. Rintamaveteraanikuntoutusta voi hakea joka vuosi. Kuntoutuksen kustantaa valtio, mutta myöntämisestä päättää oma kunta. Kuntoutusta haetaan oman paikkakunnan terveyskeskuksen kautta.

Veteraanien laitostuntoutusta toteutetaan Hoikussa, Haminassa. Jaksoon sisältyy yksilöllistä terapiaa ja hoitoa, ohjausta ja neuvontaa sekä erilaisia liikuntaryhmiä. Vapaa-ajan-ohjelmassa tarjolla käden taitoja, pelejä, visailua ja musiikkia.

Tervetuloa Hoikuun kuntoutumaan!

HOIKU
KYMEN HOITO- JA KUNTOUTUSKESKUS

puh. 020 7761 700 • www.hoiku.fi

LAAJA VALIKOIMA SUOJIA VIRTSANKARKAILUUN

Tippasuojat Varmuusalushousut Aikuisvaipat Vuoteensuojat

Pyydä
ILMAINEN
postimyynti-
kuvasto

FENNO MEDICAL OY ☎ 09 276 360 asiakaspalvelu@fennomedical.fi fennokauppa.fi

Suomen Sotaveteraaniliiton joulukorttimallistoa 2015

Sotaveteraaniliiton myyntitoimisto palvelee

Toimisto avoinna ma-pe 8.30-16.00

Soita Riinalle (09) 6126 2015 tai Marjalle (09) 6126 2016

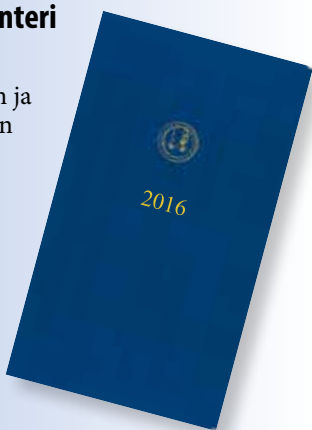
Sähköposti: riina.lillfors@sotaveteraaniliitto.fi • marja.riukka@sotaveteraaniliitto.fi

Verkkokauppa palvelee osoitteessa: www.sotaveteraaniliitto.fi

35 Sotaveteraanikalenteri vuodelle 2016

Kalenteri on tarpeellinen ja hyvä tietopaketti jokaisen jäsenen taskuun.

Hinta 6 euroa

1 Sotaveteraanimitali

Myös kannattajajäsenille

Hinta 15 euroa

2 Jäsenmerkki

Myös kannattajajäsenille

Hinta 15 euroa

4 Liiton standaari Hinta 35 euroa

6 Suomen lippu Hinta 30 euroa

43 Sama kaiku on askelten -CD

Kymmenen sotaveteraani-kuoron ja Haminassa sotaveteraanien konsertissa taltioituista äänitteistä on koottu 38 laulua sisältävä tupla-CD.

Uusi painos

Hinta 20 euroa

5 Isännänviiri

Kotipihalle tai mökille. Sinivalkoisen viirin pituus neljä tai viisi metriä.

Hinnat 60 ja 70 euroa

KÄYNTIOSOITE: Kellosilta 4 C, Itä-Pasila. Raitiovaunu 7 B kulkee Kellosillan pysäkillä.

TILAUSKORTTI

Suomen Sotaveteraaniliitto
PL 600, 00521 HELSINKI

Nimi (tekstaten):

Lähiosoite:

Postinumero ja -toimipaikka:

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Nro kpl.....

Täytä ja postita oheinen tilauskuponki tai tilaa puhelimitse.